ZA "VREME" GOVORE: SREĆKO MIHAILOVIĆ I VLADIMIR KECMANOVIĆ

BiH 3.50 BAM; Hrvatska 19 HRK; Makedonija 150 MKD; Crna Gora 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF cena 200 RSD

01164 9 770353 802002

VREME

broj 1208

27. februar 2014.

IZBORI I ISTRAGE

ČEKA LI SRBIJU AFERA "SANADER"

CHOPPER FEST

Pozivamo sve ljubitelje motocikala i automobila da od 26. februara do 2. marta dođu u Delta City i uživaju u izložbama dvotočkaša i četvorotočkaša koji su obeležili XX vek. Ne propustite "Chopper fest" koji vas očekuje u našem centralnom atrijumu.

deltacity.rs

DeltaCity

VREME

BROJ 1208
27. februar 2014.

04 Zoom: Kancelarija za brze odgovore

06 Ukrajina 2014: Raspeta ili urušena

08 Iz Kijeva: Pad Janukoviča i 5. oktobar

12 Iz Berđanska: Bitka za Lenjinov spomenik

18 Politička pozadina:
Čeka li Srbiju afera „Sanader“

20 Afere: Kad procure informacije

22 Izbori u Beogradu: Hod po vodi

24 Intervju: Srećko Mihailović

28 Lični stav: Đorđe Vukadinović

30 Intervju: Tatjana Matić

32 Komunizam i Megatrend:
Dačićev kec iz marksizma

34 Bez nekog povoda: Karl Marks, opet

37 Nuspojave: Romansa i haranga

38 Na licu mesta: Obrenovac za azilante

43 Lisica i ždral: Karijerni karijerist, nastavak

KULTURA

44 Fest 2014: Predlozi za gledanje

48 Intervju: Vladimir Kecmanović

54 Neoplanta: Novi Sad i posledice

55 Knjige: „Historia tragicomica” – Stipe Šuvar

57 TV manijak: Neće ovo još dugo

SVET

58 Nemačka afera “Edati”:
Poslanik i goli dečaci

61 Hrvatska automobilska afera:
Zar kočijom da se voze

MOZAIK

62 Zatvaranje Olimpijade u Sočiju:
Novo lice Rusije

64 Tehnologija i novac:
Posao od devetnaest milijardi

67 Navigator: Samo da se umnožava

68 Strip: Pisma Hilde Dajč (2)

70 Vreme uživanja: Serije

Vlast se valja ulicama Kijeva, patroliraju naoružane grupe branilaca Majdana, gore partijska sedišta i traje napeto iščekivanje u luku od Harkova do Simferopolja na Krimu, od Vašingtona, preko Brisela do Moskve

PIŠE: MILAN MILOŠEVIĆ

Politikolog Dačić nije ni hipik ni Jehovin svedok pa da mu oprostimo, već neko ko mora da ima temeljno znanje kad pravi ovakve komparacije

PIŠE: JOVANA GLIGORIJEVIĆ

Na ovogodišnjem, 42. po redu Festu, koji će se održati od 28. februara do 9. marta, biće prikazano sedamdesetak ostvarenja svetske kinematografije, svrstanih u devet programskih celina. Kao i svake godine, “Vreme” i ovoga puta donosi izbor filmova sa Festa koje ne bi trebalo da propustite

PIŠE: R. V.

Na naslovnoj strani: Ivica Dačić
Foto: Milovan Milenković

izdavač
NP “VREME” d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnik glavnog urednika
Aleksandar Ćirić

sekretarijat
Mirjana Kalezić

redakcija
Dejan Anastasijević, Aleksandar Anđić (foto), Muharem Bazdulj, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Jovan Dulović, Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević, Nebojša Grujičić (kultura), Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov, Tatjana Jovanović, Slobodan Kostić, Jasmina Lazić, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković, Milan Milošević, Tamara Nikčević, Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinović, Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
korektori: Ana Ćuk Dragomirović, Marko Tasić, Stanica Milošević;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović;
daktilograf: Zorica Nikolić

internet izdanje
www.vreme.com
Marija Vidić (urednica)
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

SAVET ZA ŠTAMPU
Brzo, besplatno, pravično.

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

DRAGOLJUB ŽARKOVIĆ

Kancelarija za brze odgovore: Štafetu je preuzeo Nebojša Stefanović umesto da posluša dvogodišnje dete koje mu pametno kaže: "Ne tata na posao!"

Propustio sam priliku da čujem dva kratka pitanja Vučićevog izbornog štaba i dam lični doprinos istraživačkom novinarstvu. Ali, stvar je zbilja za razmišljanje. Ne moje, koliko za razmišljanje Tomislava Nikolića. Vodi li Vučić ličnu, predsedničku ili parlamentarnu kampanju?

KAD PALMA NJIŠE GRANE: POVI SE I ĆUTI

Naprednjaci su – istina, u sasvim izmenjenom smislu pa i obliku – održali jedno od prošlih izbornih obećanja. Kancelarija za brze odgovore radi punom parom: ko nešto zucne protiv njih dobiće brz odgovor, uglavnom na konferenciji za novinare. Potom se direktiva razradi u "integrisanim srpskim medijima" i čovek, oponent, bude javno razapet.

Socijalisti su to brzo shvatili i daju pomirljive izjave i kad je jasno da su predmet "naprednjačkog" napada i spremni su da gnev Vučićevih jurišnika amortizuju povlačenjem sopstvenih izjava. I to jednakom brzinom kojom su ih davali i dobili odgovor. Poslednji primer je Palmina izjava – koalicioni partner Dačića – o svrsi arheološkog iskopavanja afera u MUP-u, o čemu opširno – ne o Palmi nego o aferama – pišemo na stranicama ovog broja "Vremena."

Zorana Mihajlović, doskorašnja šefica te kancelarije, kao da se malo umorila pa je štafetu preuzeo Nebojša Stefanović. Čovek je neumoran. U dnevnom listu "Danas" od prošlog ponedeljka izašla je dirljiva vestica kako dotičnom Stefanoviću dvogodišnja kćerkica ima "običaj da kaže: 'Ne tata na posao!'"

Valja neki put poslušati savet deteta.

PRIRODA KAMPANJE: ŠTA JE BITNO GLASAČU?

U ponedeljak sam imao i lično iskustvo sa pozivima iz nekog izbornog štaba. Već sam bio pomislio da sam građanin drugog reda kad mi niko ne telefonira na kućni broj telefona ili zvoni na vrata, kad, eto, i meni se posrećilo...

"Dobar dan, zovem iz Izbornog štaba Aleksandra Vučića, da li bi pristali da odgovorite na dva kratka pitanja?"

"Draga moja", kažem ljubaznoj devojci s "druge strane žice", "valjda zovete u ime stranaka okupljenih na listi s imenom Aleksandra Vučića. Nisu ovo predsednički izbori na kojima se on lično kandidovao..."

"Nama je tako rečeno da se predstavljamo... ali, onda ništa!"

Tako sam propustio priliku da čujem ta dva kratka pitanja i dam lični doprinos istraživačkom novinarstvu. Ali, stvar je zbilja za razmišljanje. Ne moje, koliko za razmišljanje Tomislava Nikolića. Vodi li Vučić ličnu kampanju ili parlamentarnu?

Teorijsko objašnjenje ove izborne manipulacije dao je u intervjuu za ovaj broj "Vremena" sociolog Srećko Mihailović, koji je, između ostalog, kazao: "Našem glasaču nije bitno za šta glasa, nego za koga. On je opredeljen glasanju za ličnost, za vođu, eventualno za partiju, a znatno manje za program. To su primetile sve političke stranke i u ovoj kampanji manje je programskih, ideoloških, vrednosnih tema nego što je to bivalo ranije. Jednostavno, ljudi u političkim strankama i marketinški stručnjaci koji prate i organizuju kampanju, orijentisali su se na pačvork kampanju. To su delići nekih mogućih programa koji nisu međusobno konzistentni i ne obraćaju se jednoj društvenoj grupi. Obraćaju se svim društvenim grupama, pokušavaju da pecaju u vodi ne znajući tačno gde se riba nalazi, ali im je bitno da se zabaci udica na sve strane pa ako se nešto uhvati, uhvatiće se."

foto: Alex

STRATEŠKO PROMIŠLJANJE: ŠTA JE SVE EVROPA?

A jedna takva tema, u senci izbora ali pod jasnim reflektorima ukrajinske krize, valja se našom političkom scenom.

Na nekakvoj međunarodnoj konferenciji u Beogradu je istaknuto da je potreba strateškog promišljanja veoma važna u daljem procesu pristupanja Srbije Evropskoj uniji, zbog čega je Srbiji potrebna otvorenija i iskrenija debata o spoljnopolitičkom kursu zemlje.

Šefica pregovaračkog tima Srbije u pristupnim pregovorima sa Evropskom unijom Tanja Miščević je kao ključne teme u vezi sa kojim će Srbija morati da se angažuje navela pitanja restriktivnih mera i trgovine robom dvostruke namene, koje pregovori o stupanju u članstvo u EU stavljaju u prvi plan.

"To će veoma brzo stvoriti obavezu promene spoljne i bezbednosne politike Srbije. Tu nema znaka pitanja, već se mora pratiti ono što se smatra standardom", rekla je Miščević.

Prema njenim rečima, restriktivne mere ne potiču samo od EU, već od šireg koncepta obaveza prema članstvu u Ujedinjenim nacijama, poput ispunjavanja međunarodnih pravnih obaveza, kao što je saradnja sa Tribunalom u Hagu, prihvatanje odluka arbitraže u sporu sa susedima...

Druga važna stvar, smatra Miščević, jeste pitanje regionalne i međunarodne saradnje.

Kako je objasnila, bilateralna saradnja Srbije sa Ruskom Federacijom i drugim državama moraće da bude modifikovana u skladu sa spoljnom politikom Evropske unije, ali je istakla da zajednica evropskih zemalja nije faktor koji definiše nivo saradnje Srbije sa trećim državama, niti može to da zabrani ili nametne.

Miščević je istakla je da je Evropska komisija uvek imala pozitivno mišljenje o napretku Srbije u poglavlju 31, ali je podsetila da je do početka pregovora postojao problem usklađivanja srpske spoljne politike sa stavovima i akcijama Evropske unije što je, kako je rekla, predstavljalo veoma veliki udar na spoljnu politiku Srbije i njen kredibilitet.

"Ono što vidim kao najvažniji momenat naše spoljne, bezbednosne i odbrambene politike sa otvaranjem pregovora o članstvu jeste, kao i u svim drugim oblastima, potreba strateškog promišljanja. Kao što morate znati kakvu poljoprivredu želite 2020. i 2030. da biste znali kako da se usredsredite na posao koji danas morate da obavite, tako i u spoljnoj, bezbednosnoj i odbrambenoj politici morate da znate gde želite da budete i kako treba da izgleda", smatra Miščević.

Kao primer nedostatka strategije navela je i razvoj i istraživanje u oblasti vojnog naoružanja i tehnike.

Kako je objasnila, ta oblast čini jedan od velikih potencijala Srbije koji može da ostvari još veći uspeh kroz saradnju sa Evropskom odbrambenom agencijom, ali "kod nas se u industriji i privredi veoma malo zna o tome".

Prema rečima direktorke Centra za evroatlantske studije (CEAS) Jelene Milić, postoji opravdan strah, nakon otpočinjanja pregovora o članstvu sa Evropskom unijom, da se tom procesu u srpskoj javnosti pristupi zdravo za gotovo.

"Taj proces ima svoje izazove i moramo da vidimo kako da ojačamo odgovore na njih. CEAS smatra da je potrebno da se u javnosti otvori iskrenija i otvorenija debata da li je početak pregovora kompletan spoljnopolitički kurs zemlje ili treba dodati još neke elemente", rekla je Milić.

Drugim rečima, ide li Srbija ka NATO paktu i da li je za nove članice mogućno da u EU uđu ako ne pristupe i ovom vojnom savezu kako, barem meni, zvuči priča o "najvažnijem momentu naše spoljne, bezbednosne i odbrambene politike."

Kad se budu brojali i analizirali rezultati ovih prevremenih izbora navršiće se 15 godina od bombardovanja Srbije. ¶

RASPETA ILI URUŠENA

SLAVLJE: Kijev u rukama proevropskih demonstranata

Foto: Fonet/AP

Ovoga puta revolucija u Kijevu nije bila narandžasta. U finišu tromesečnog sukoba poginule su 82 osobe, a oko 600 je ranjeno. Desni sektor kontroliše administrativni centar u Kijevu i poput boljševika u Petrogradu 1917. diktira tempo Privremenoj skupštini koju preuzima dosadašnja opozicija. Vlast se valja ulicama Kijeva, patroliraju naoružane grupe branilaca Majdana, gore partijska sedišta i traje napeto iščekivanje u luku od Harkova do Simferopolja na Krimu, od Vašingtona, preko Brisela do Moskve

Nakon tri meseca demonstracija, intervencija policije, upada u državne zgrade, pregovora vlasti i opozicije ukrajinska policija je u utorak, 18. februara, uz upotrebu vodenih topova, gumenih metaka i suzavca počela da rasteruje demonstrante u centru Kijeva i to je bio početak kraja jednog režima.

Partija (više desni pokret) "Pravij sektor" preko društvenih mreža pozvala je svoje pristalice da na Majdan donesu oružje. Razvila se prava bitka na Trgu nezavisnosti, koji je nedeljama bio baza demonstranata koji su istrajavali na barikadama napravljenim od starih guma, nameštaja iz okolnih zgrada i svega što gori, stvarajući vatreni zid i gust zlokoban oblak dima, a zapaljena zgrada Doma sindikata počela je da se urušava, kao što će se dva dana kasnije urušiti vlast Viktora Janukoviča.

Ministar odbrane Ukrajine Pavel Lebedev naredio je 19. februara da se iz Dnepropetrovska u Kijev prebaci 25. vazdušno-desantna brigada, radi pojačanja odbrane skladišta sa oružjem. Ukrajinska Služba bezbednosti objavila je 19. februara da priprema antiterorističku operaciju, obzirom na to da su demonstranti prethodnih dana iz policijskih stanica na zapadu zemlje oteli 1.500 komada vatrenog oružja i oko 100.000 metaka, da je bilo upada u sedišta organa mesne vlasti, službe bezbednosti, tužilaštva, vojnih ustanova i skladišta borbene opreme.

Događaji su imali jednu zlokobnu zakonomernost. Kad bi se sukobljene strane o bilo čemu dogovorile, usledio bi neki neočekivani događaj, pojavila bi se nekakva unutrašnja ili spoljna sila, potpuno nevidljiva, koja je vodila ka žešćem sukobljavanju. Tako je bilo u novembru posle otkaza Viktora Janukoviča da potpiše saglasnost o asocijaciji s Evropskom unijom, (premijer Azarov je izjavljivao da se do poslednjeg trenutka nadao da će u Viljnusu sporazum biti potpisan, ali Evropljani nisu dali pare). Tako je bilo kada su specijalci "Berkuta" žestoko razbili studentski "Evromajdan", pa su se protesti vratili sa većom žestinom. Tako je bilo posle donošenja zakona o ograničenju mitinga, nakon čega su Kijevljani, koji su se bili razišli po kućama za novogodišnje praznike, ponovo ustremili na Majdan i demonstranti počeli da zauzimaju državna zdanja u regionima. Tako je bilo u vreme talasa hapšenja opozicionih aktivista, tako je bilo i posle potpisivanja sporazuma Janukoviča sa opozicijom.

TRI MUSKETARA

Predsednik Ukrajine Janukovič i lideri opozicije Arsenij Jacenjuk (Batkivčćina), Vitalij Kličko UDAR i Oleg Tjagnibog (Sloboda) dogovorili su se 19. februara o primirju i početku pregovora o regulisanju krize. Opoziciju su predstavljali različiti ljudi s različitim ambicijama.

Kličko koji je na čelu UDAR-a (Ukrajinskij demokratičeskijalijans za reformi) na parlamentarnim izborima 2012. osvojio treće mesto (42 od 450 deputata), najavio je da namerava da se kandiduje na predsedničkim izborima. Jacenjuk, jedan od aktera "narandžaste revolucije" 2004, bio je guverner Nacbanke (Narodne banke Ukrajine) i ministar ekonomije. Janukovič mu je nudio premijersko mesto, ali je on odbio. Oleg Tjagnibog, lider najradikalnije među parlamentarnim partijama Ukrajine, nacionalističke partije "Svoboda", učestvovao je na predsedničkim izborima 2010, ali je dobio manje od dva odsto glasova.

»

Pad Janukoviča i 5. oktobar

Za "Vreme" iz Kijeva

Petka, 22. februara, predsednik Ukrajine Viktor Janukovič i vođe opozicije Vitalij Kličko, Aresenij Jacenjuk i Oleg Tjahnibog potpisali su u prisustvu ministara inostranih poslova Nemačke i Poljske sporazum koji je trebalo da utaba put za mirno rešenje borbe za vlast u Ukrajini. Svoj pristanak dale su i vođe takozvanog pokreta Majdan, dakle grupa onih ljudi koji su na Trgu nezavisnosti (na ukrajinskom *majdan*) u centru Kijeva i u čitavoj zemlji organizovali proteste protiv predsednika Janukoviča. Kada sam se te večeri šetao Trgom nezavisnosti, već su nestale sve jedinice policije i specijalne jedinice "Berkut". Sve strateške zgrade – vlada, parlament, predsedništvo – koje su do tada čuvale jake policijske snage, bile su nezaštićene. Povlačenje specijalnih jedinica policije bilo je, doduše, obuhvaćeno "Sporazumom od šest tačaka", ali je do te mere potpuno povlačenje policije dovelo do vakuuma moći, stanja koje je trajalo samo nekoliko sati.

Jer, opozicija nije propustila ovu de fakto pozivnicu da preuzme vlast u glavnom gradu. U subotu pre podne pokret Majdan počeo je da zauzima državne zgrade. U parlamentu je održana vanredna sednica, a predsednik Janukovič je prethodne noći napustio Kijev u pravcu istočne Ukrajine. Već u subotu uveče Janukovičeva vlast u Kijevu bila je prošlost. Za predsednika parlamenta bira se Aleksandar Turčinov, a Arsen Avakov za ministra unutrašnjih poslova. Ubrzo zatim Turčinov preuzima i funkciju predsednika države. Obojica su poverenici Julije Timošenko, vođe opozicione partije Otadžbina. Poslanici parlamenta takođe izglasavaju da se Timošenkova odmah pusti na slobodu iz zatvora u Harkivu. Bivša predsednica vlade provela je dve i po godine u zatvoru, pošto je pod Janukovičem u spornom sudskom procesu bila osuđena na sedam godina robije.

Kada je u subotu i kijevska policija prešla na stranu opozicije, počela su intenzivno da naviru sećanja na 5. oktobar 2000. godine, kada je u Beogradu pao Slobodan Milošević. I parlament u Beogradu čuvale su tada tek nedovoljne policijske snage, čiji borbeni moral jedva da je mogao da se poredi sa revnošću, sa kakvom je policija intervenisala protiv demonstracija 1996. zbog falsifikovanja lokalnih izbora u Srbiji. Ovih dana mnogi aspekti preuzimanja vlasti u Ukrajini, baš kao i nejedinstvo opozicije, koju u suštini povezuje samo neprijateljstvo prema Janukoviču, podsećaju na nedelje i mesece posle 5. oktobara u Beogradu, gde je DOS-ova vlast veoma brzo počela da pokazuje znake raspada. Ali prvo drastične razlike između dva prevrata.

U Beogradu je tokom "plišane revolucije" stradao jedan demonstrant, a njegova smrt ne dovodi se u vezu sa sukobom sa policijom. U Kijevu je poginulo oko 80 ljudi, među kojima su i policajci. Najgori su bili snajperisti, pri čemu u ovom trenutku nije jasno, ko im je izdao naređenje da otvore vatru i ko je sve pucao. Čak i međunarodne institucije priznaju da redovna policija nije izdala komandu snajperistima da otvore paljbu. Nasilje bi uvek nanovo eskaliralo dan nakon nekog postignutog sporazuma, koji je trebalo da smiri situaciju (zakon o amnestiji, primirje). Zato se i postavlja pitanje, ko je mogao da ima interes da dođe do takvog nasilja, koje je na kraju dovelo do pada Janukovičevog režima.

Razlikuje se i povod za masovne proteste. U Beogradu bila je to reakcija na pokušaj Slobodana Miloševića da opet falsifikuje izbore, ovoga puta predsedničke; u Kijevu su protesti počeli, jer Janukovič nije hteo da potpiše Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom. Nasilničko i neprimereno gušenje studentskih protesta u novembru izazvalo je opsadu Majdana i masovne proteste, prilikom čega su značajnu ulogu imale ukrajinske ultranacionalističke trupe (za razliku od Beograda), a politička opozicija je tek potom uskočila na voz koji je već krenuo.

Zajedničko i jednom i drugom događaju je nekritičko izveštavanje mnogih stranih medija, koji su ukrajinske opozicionare dočarali kao proevropske heroje, a Janukoviča kao proruskog zlotvora. Ali, u Ukrajini nema dobrih, već ima samo manjih ili većih zlotvora. Kako piše u Geteovom Faustu "rešiše se jednog zlotvora, ostali su zlotvori". Janukovič sporazum sa EU valjda nije potpisao samo zato, što tada ni EU ni MMF nisu bili spremni da izbroje novac koji je Ukrajini bio potreban ne bi li izdržala pritisak Rusije. Zajedničko i Kijevu i Beogradu je i posvađanost opozicije.

Pitanje je da li će posle "narandžaste revolucije" od pre deset godina Julija Timošenko dobiti drugu šansu. Njen stalni sukob sa bivšim predsednikom Juščenkom doveo je Janukoviča na vlast. Osnovu za razmirice predstavljala je nejasna

Ova trojka, međutim, očito nije vodila masu na Majdanu, već joj se pre ili posle povinovala. Janukovič je vodio klijentelističku Partiju regiona, koja ga je slušala dok je morala, a onda se rasula.

ULIČNE BORBE

Varljivo primirje prekinuto je u četvrtak, 20. februara, ujutro. Policija, koja je imala gumene metke i opremu za razbijanje oko 3000 demonstranata u zoru je iznenada počela da se povlači sa "vatrenih barikada" na trgu Majdan. Policijski izveštaji govore da je dvadeset policajaca ranjeno kamenicama, molotovljevim koktelima i bojevom municijom dok su pokušavali da kontrolišu masu.

Kad je policija počela da se povlači, radikalni elementi krenuli su da jurišaju da bi narednih sati bili košeni automatskom i snajperskom vatrom. Svetske televizijske mreže prenosile su uobičajeni rijaliti koji su podsticale kao i u drugim "prolećima". Kamere su beležile kako ljudi na ulici padaju i krvare. Demonstranti su jednog trenutka doprli do Vrhovne rade, a policija ih je potisnuta u obližnji Marinski park. Iz Vrhovne rade u četvrtak ujutru počela je vanredna evakuacija deputata i službenika.

U centru Kijeva između Trga nezavisnosti i zgrade Vrhovne rade u krugu od jednog kilometra u kome se nalaze vladine zgrade vladao je haos uličnih borbi.

Broj mrtvih narastao je do brojke 82, a broj ranjenih prešao 600. To je i procentualno veliki broj žrtava, s obzirom na to da je po inače prilično preciznom izveštavanju petrogradskog "Komersanta" u tim

SVE SE VRTI OKO MAJDANA: Ukrajina posle prevrata
Foto: Fonet/AP

podela ovlašćenja između premijera i predsednika utemeljena u Ustavu iz 2004. godine, koji sada ponovo treba da stupi na snagu, a što zapravo predstavlja korak unazad na putu Ukrajine ka EU. Već će kampanja za predsedničke izbore pokazati da li su nekadašnji opozicioni političari nešto naučili iz svojih grešaka.

Tokom čitavog konflikta istok Ukrajine pod ruskim kulturnim uticajem i privredno vezan za Rusiju bio je miran, ne na poslednjem mestu zbog uticaja oligarha. Na tome može da ostane, ukoliko novi vlastodršci u Kijevu odustanu od nasilne ukrajinizacije ovog dela zemlje. Da li će biti toliko mudri jednako je upitno, kao i sposobnost novih-starih moćnika da izvedu Ukrajinu iz privredne i socijalne krize za koju odgovornost snosi i bivši oligarh Julija Timošenko.

CHRISTIAN WEHRSCHÜTZ, DOPISNIK ORF-A ZA BALKAN

sukobima s opozicione strane učestvovalo oko 10.000 ljudi. Broj demonstranata u tromesečnom periodu je inače dosezao milion (po opoziciji), odnosno 100.000 (po policiji) u vreme rušenja Lenjinovog spomenika 8. decembra 2013. (Videti okvir)

Zaoštrile su se reakcije NATO, SAD, Nemačke i EU uobičajene u takvim prilikama uz zahteve da se situacija smiri i da se izbegavaju žrtve i prekomerna sila i da se vojska i policija povuku iz Kijeva. Zapadni političari su uobičajenom retorikom branili pravo "naroda" na mirne demonstracije, nasuprot slikama koje su govorile drugačije. Ruska diplomatija je osuđivala porast nasilja uz prećutno pristajanje zapadnih političara i njihovo odbijanje da osude i agresivne akcije radikalnih demonstranata u Ukrajini i najavljivala da će o tome dokumentaciju dati na uvid OEBS-u.

Evropska unija odlučila je 20. februara da uvede sankcije koje uključuju zabranu izdavanja viza i zamrzavanje imovine odgovornima za nasilje u Ukrajini. Mislili su na Janukovičeve ljude.

POSREDOVANJE I POPUŠTANJE

Pre zbog opasnog razvoja situacije nego zbog stranih verbalnih opomena, izgleda da je u tim trenucima u vladajućoj nomenklaturi bilo žestokih sporova oko toga da li da se uvede vanredno stanje na 30 do 60 dana, kako je tražio javni tužilac Viktor Pšonka. Zamenik načelnika Generalštaba Ukrajine Jurij Dumanskij podneo je ostavku zbog toga što se vojska uvlači u unutrašnji konflikt. Poljski ministar spoljnih poslova Radoslav Sikorski je pred kamerama ubeđivao opozicionare da prihvate sporazum s Janukovičem, jer će u suprotnom biti uvedeno vanredno stanje i radiće preki sudovi i svi će oni biti mrtvi.

U petak 21. februara pre podne završeni su pregovori o regulisanju političke krize, u kojima su učestvovali predsednik Ukrajine Viktor Janukovič, pomenuta opoziciona trojka, predstavnici EU, šefovi diplomatija Poljske, Nemačke i Francuske, Radoslav Sikorski, Frank Valter Štajnmajer i Loran Fabijus. U pregovorima je učestvovao, ali potpisivanju sporazuma nije prisustvovao niti na sporazum paraf stavio, Putinov opunomoćenik za ljudska prava Vladimir Lukin, »

Evromajdan 2013–2014

Datum	Događaj	broj učesnika protesta	
		po podacima opozicije	po podacima policije
21.11.2013.	Protest zbog nepotpisivanja ugovora o asocijaciji s EU, prvi mitinzi	2000	2000
24.11.2013.	"Narodno veče", masovne šetnje i miting na Majdanu	100.000	50.000
30.11.2013.	Rasterivanje "Evromajdana", miting na Mihajlovskoj plošćadi	15.000	2500
01.12.2013.	Zauzimanje gradske kuće Kijeva i sindikata	800.000	40.000
08.12.2013.	Uklanjanje spomenika Lenjinu u Kijevu	1.000.000	100.000
18.12.2013.	Potpisivanje rusko-ukrajinskog dogovora o investicijama	30.000	—
22.12.2013.	"Narodno veče", formiranje pokreta narodnog jedinstva "Majdan"	200.000	20.000
12. 1. 2014.	"Narodno veče"	50.000	8000
16. 1. 2014.	Protest protiv pooštravanja niza zakona u Vrhovnoj radi	5000	2500
19. 1. 2014.	Početak nereda u centru Kijeva, pokušaj probijanja ka Radi	500.000	100.000
22. 1. 2014.	Prve žrtve među demonstrantima	100.000	50.000
23. 1. 2014.	Hapšenje aktivista "Automajdana", zauzimanje administrativnih zdanja u Regionima	5000	5000
28. 1. 2014.	Ostavka premijera Nikolaja Azarova	5000	2500
31. 1. 2014.	Izmena zakona od 16. januara	10.000	2500
6. 2. 2014.	Miting za vraćanje Ustava iz 2004.	4000	
9. 2. 2014.	"Narodno veče"	50.000	20.000
16. 2. 2014.	Osvajanje zdanja administracije Kijeva	100.000	20.000
18–19. 2. 2014.	Sukobi u Kijevu, osvajanje sedišta oblasnih administracija u regionima, pogibija 26 ljudi	200.000	—
20. 2. 2014.	Novi sukobi u Kijevu, poginulih 70	10.000	—

inače pripadnik opozicije u Rusiji, nekadašnji ruski diplomata u SAD.

U izjavi za javnost tog dana u 12:47 Viktor Janukovič saopštava da je radi uspostavljanja mira posle tragičnih zbivanja pristao na predsedničke izbore najkasnije u decembru 2014 (predsednički mandat mu je isticao u maju 2015), povratak na Ustav iz 2004, prema kome predsednik ima manja ovlašćenja, preraspodelu vlasti.

REVOLUCIONARNI MAJDAN NEĆE SPORAZUM

Na mitingu na Majdanu, na kome su lideri 21. februara uveče saopštavali rezultate pregovora, jedan aktivista je prekinuo Vitalija Klička i uz skandiranje značajnog dela od ukupno 20.000 prisutnih tražio da Janukovič do subote u 10 časova podnese ostavku, zaklevši se da će u suprotnom oružjem poći po njega. Parlamentu Ukrajine podnet je (takođe 21.) i projekt zakona o impičmentu predsednika Ukrajine Janukoviča.

Sledećih sati vladajuća nomenklatura je pala kao kula od karata, a "branioci Majdana" su "oslobađali" nadleštva, rezidencije i ostalo. Smenjen je ministar spoljnih poslova Leonid Kožar. Policije nije više bilo na ulicama. Ministar odbrane Pavel Lebedev hitno je odleteo na Krim ne prenevši ni na koga svoja ovlašćenja.

Na aerodromu Žuljani bilo je registrovano 80 letova za VIP-persone. Prema istim izvorima na londonski Hitrou prizemljio se avion koji pripada Rinatu Ahmetovu, ukrajinskom oligarhu, kralju čelika, vlasniku "Šahtojora", koji je navodno finansirao Viktora Janukoviča. Mediji javljaju da je desetak bivših ukrajinskih funkcionera pobeglo u Austriju.

U Radi se videlo da je pod uticajem sloma režima ili revolucionarnog nasilja počela da se raspada Partija regiona. Za prve odluke koje je diktirala opozicija glasalo je 236 od 500 poslanika, doduše u atmosferi "kozačke skupštine". Predsednik parlamenta Volodimir Ribak nije prisustvovao sednici, a kasnije je podneo ostavku "zbog zdravstvenih razloga", a Janukovič je tvrdio da ga je na izlasku iz Skupštine zapravo prebila revolucionarna garda.

Vrhovna rada je nekoliko sati po potpisivanju sporazuma vlasti i opozicije

BITKA ZA KIJEV: Uličnе borbe i čuvari Majdana
Foto: Fonet/AP

izglasala još jedan zakon o amnestiji učesnika demonstracija i amandmane na krivični zakon na osnovu koga je odmah puštena iz zatvora bivša proevropska premijerka Julija Timošenko, osuđena inače zbog "štetnih" ugovora s Rusima o gasu. Izašla je iz zatvorske bolnice u Harkovu gde se nalazila na lečenju, iz kolica govorila pristalicama na trgu Majdan, slaveći heroje Majdana i najavivši svoju predsedničku kandidaturu. Neki su joj aplaudirali, a neki zviždali. Neki bi i nju "lustrirali".

POTERA PO ZEMLJI BEZVLAŠĆA

Predsednik Janukovič je u noći između petka i subote 21/22. napustio svoju vilu u Mežigorju podno Kijeva, što je nova vlast tumačila kao predaju. U subotu 22. on se pojavio na jednoj lokalnoj TV stanici i govorio o tome da je u Kijevu izvršen puč, da neće ništa potpisivati s banditima koji terorišu Ukrajinu. Dotadšnju opoziciju, koja je u tim trenucima ekspresno preuzimala vlast u Kijevu i zapadnoj Ukrajini, uporedio je s nacistima i tvrdio da oni zabranjuju partije – Komunističku partiju, Partiju regiona – da biju ljude, da spaljuju kuće i kancelarije, da je više od 200 kancelarija Partije regiona u Ukrajini uništeno.

U Mežigorju podno Kijeva branioci Majdana su za kartu od tri grivnje propuštali građanstvo da razgleda Janukovičevu daču, kao što su 1989. u Rumuniji revolucionari pokazivali "dvorac Čaušeskua.

Parlamentarna frakcija Partije regiona, u saopštenju na partijskom sajtu 23. februara, osuđuje bekstvo i malodušje svog dotadašnjeg šefa Janukoviča. Kaže da je milionska partija postala talac jedne korumpirane familije... U parlamentarnoj grupi Partije regiona od 205 poslanika ostalo je 130. Kad je nekoliko dana kasnije u Kijev došla evropska komesarka za spoljne poslove Ketrin Ešton, vođa te frakcije joj je rekao: "Naš položaj nije jednostavan, mi kao opozicija radimo pod nišanom automata. Ne mislim da je ovo demokratija..."

Prestrojeni poslanici Vrhovne rade odlučili su da novi predsednik ukrajinskog parlamenta bude Oleksandar Turčinov (Batkivčćina, bio šef službe bezbednosti

Bitka za Lenjinov spomenik

Za "Vreme" iz Berđanska

Dok u Kijevu oslobađaju Juliju Timošenko, raspisuju poternicu za Viktorom Janukovičem, dok nova vlast usklađuje poteze sa Briselom, u Donjecku, Krimu i Zaporoškoj oblasti kraj puteva je postavljeno na hiljade bilborda sa natpisom "Stop Majdan". I ovde je bilo manjih proevropskih protesta inspirisanih događajima u Kijevu, ali je broj protivnika Majdanskog prevrata koji su demonstrirali na ulicama uglavnom bio veći. Ovaj deo Ukrajine koji je verski, kulturološki i ekonomski okrenut Rusiji smatra se uporištem u Kijevu svrgnutog predsednika Janukoviča.

U Berđansku, malom gradu na jugoistoku zemlje u Zaporoškoj oblasti, život se odvija normalno. Ipak, oseća se napetost. Svi prate vesti, dnevnici se gledaju i u kafićima. Prava panika pogodila je ovaj gradić na samo jedan dan. Zbog najave o mogućem isključenju interneta u Ukrajini, kao i blokadi saobraćaja iz Donjecka, koji je glavni snabdevač Berđanska, u četvrtak prošle nedelje ceo grad bio je na nogama. Ispred bankomata formirali su se ogromni redovi, usledila je navala na supermarkete kao da je ratno stanje, nekoliko sati kasnije rafovi sa hranom bili su gotovo prazni, nije bilo vode za piće. Diskutovalo se o zatvaranju škola i vrtića, a mnogi roditelji nisu dozvolili svojoj deci da posle nastave ostanu u gradu. Već sledećeg dana panika je prošla.

I u Berđansku se vidi podeljenost Ukrajine. Protesti se organizuju svakog dana, na dva različita mesta. Jedan na glavnom gradskom trgu, a drugi u parku. Jedni zahtevaju promene i podržavaju učesnike protesta u Kijevu, drugi se tome protive. Incidenata do sada nije bilo. Oba protesta zajedno u gradiću sa 115.000 stanovnika obično ne broje više od sto učesnika. Većina građana drži se po strani i strahuje od nekog Kijevskog scenarija.

"Pro-Majdan" demonstranti zahtevaju od poslanika gradskog veća koji su članovi Janukovičeve Partije regiona da napuste tu partiju, traže da se građanima svake nedelje podnose izveštaji o potrošnji gradskog budžeta. Traže takođe da se ukloni Lenjinov spomenik, koji dominira primorskim šetalištem. Demonstranti ga merkaju, kao da traže najlakši način da ga sruše. Čini se da se plaše da ne zaostanu za revolucijom u ostalim ukrajinskim gradovima, da ne ostanu zaboravljeni predaleko na istoku, predaleko od Zapada.

Čuje se povremena vika: "Slava Ukrajini! Dole lažni idoli!" Odmah za njima dolazi i oko dvesta antimajdanski raspoloženih građana da stane "u zaštitu" spomenika. Jedan od "zaštitnika" objašnjava: "Ako uklanjanje spomenika vidite kao korak ka demokratiji, šta je sledeće? Proglašenje obaveznog ukrajinskog jezika? Univerzalno katoličanstvo? Razumem želju da se ide u Evropu. Ali da li je Evropi potrebna zemlja koja se odriče sopstvene istorije?" Mladić sa suprotne strane govori: "Ukrajina je naša država. Kijev je naša prestonica. Ako mislite drugačije, put pod noge", pokazujući dramatično ka istoku, u pravcu Rusije. Gospođa koja je samo prolazila pored te čitave gužve, pogledala je u gomilu ljudi kao da nisu svesni šta rade, i zajedljivo dobacila: "Sad ratujemo i protiv spomenika?"

Gradonačelnik Berđanska navodno je najavio uklanjanje spomenika, prenose lokalne novine "Biznis" (rus. "Деловой"). Vlast po svaku cenu želi da izbegne kijevski scenario, ali očigledno zanemaruje činjenicu da je za razliku od Kijeva, većina stanovnika Berđanska proruski orijentisana. Na internet

u vreme Julije Timošenko) i da privremeno preuzme predsednička ovlašćenja. Predsednički izbori raspisani su za 25. maj. Zapadni političari su brzo priznali faktičko stanje.

Ukrajinski mediji su javljali o poteri za Janukovičem i za još 49 Janukovičevih saradnika, među kojima i za ministrom policije Vitalijem Zaharčenkom, onim koji je u vreme pretnji antiterorističkom operacijom objavio da je policiji podeljena municija (neki ukrajinski mediji spekulišu da je s grupom telohranitelja iz jedinice "Solokniki" otišao u Belorusiju, što nije potvrđeno). Javljano je da je Janukovič pokušao da pobegne u Rusiju sa aerodroma u Donjecku, ali da ga nije pustila carina. Onda je Arsen Avakov, novi ministar policije koji je, inače, u toku sukoba javno govorio da će demonstranti upotrebiti oružje protiv policije, izjavio da je Janukovič poslednji put viđen 23. februara u regionu Balaklava na Krimu, gde je okupio pripadnike vlastitog obezbeđenja i rekao im da izaberu hoće li da ostanu sa njim, pa se potom s preostalom pratnjom uputio ka nepoznatoj destinaciji, gaseći sve sisteme komunikacije...

Prenošene su zatim glasine i demantiji da je Janukovič viđen u buhti Kazačej, na jahti Bandido (koja po drugima uopšte tu poslednjih dana nije viđena); da su ga stanovnici Balaklave videli u jedinici čete ruske mornaričke pešadije crnomorske flote RF na desantnom brodu Azov, što je preko ruske agencije RIA novosti (24.) demantovao neimenovani izvor iz ruske Crnomorske flote...

RUSKO SLOVO

Ruski premijer Dmitrij Medvedev izjavio je 24. februara da legitimnost niza organa vlasti u Kijevu izaziva sumnju, da situacija u Ukrajini predstavlja ugrožavanje interesa Rusije i da je opasna za živote i zdravlje ruskih građana u Ukrajini. Medvedev ponavlja da je Rusija spremna da produži saradnju s Ukrajinom, ali da nema nikoga s druge strane telefona. U Moskvi se skupljaju potpisi za prisajedinjenje Krima Ruskoj Federaciji. Pokretači inicijative pominju da može da se desi da Ukrajina oružano interveniše na Krimu, kao onomad Gruzija u Južnoj Osetiji. Ruski savet Federacije raspravlja o davanju ruskog državljanstva građanima Krima...

Svi su zapravo čekali šta će reći Vladimir Putin, koji je 21. februara pred zatvaranje Zimskih olimpijskih igara u Sočiju razgovarao sa stalnim članovima Saveta bezbednosti Ruske Federacije o situaciji u Ukrajini. Sastanku je prisustvovao

DALEKO JE KIJEV: Proevropske demonstracije u Berđansku
Foto: Dragana Prica

portalu grada *Berdyansk.biz* vodi se rat komentarima između proruski i proevropski orijentisanih stanovnika. Obraćajući se protivnicima Majdana, jedna žena ih prekoreva: "Za nekoliko godina biće vas sramota što ste velike patriote, koji su izgubili svoje živote, zvali izdajnicima sopstvene zemlje." Sa druge strane, taj "patriotizam" se osporava i izražava se nepoverenje demonstrantima, osporava se potreba za takvim postupcima u Berđansku. Aludirajući na polemiku oko Lenjinovog spomenika jedan od internet-boraca piše: "Kako verovati ljudima kojima je prva stvar na listi prioriteta da unište, a ne da grade?" U Berđansku glavne ulice nose ime Karla Marksa, Roze Luksemburg i Vladimira Lenjina.

Na "Stop Majdan" protestu ispred spomenika ukrajinskim borcima u Drugom svetskom ratu, uglavnom stariji i sredovečni ljudi bez velike buke izražavaju svoje nezadovoljstvo, držeći sveće i govoreći "Vratite nam naše muževe", "Vratite nam naše sinove" – vojnike i policajce iz Berđanska koji su bili na dužnosti u Kijevu. Prethodno je objavljena vest o smrti pripadnika policijskog bataljona iz Berđanska Sergeja Spičaka. Svi protesti završavaju se izvođenjem ukrajinske himne, učesnici se mirno razilaze.

S obzirom na malu posećenost i jednog i drugog protesta, čini se da ne postoji mogućnost za promenu u bilo kom pravcu. Svi su se već navikli da svakog radnog dana u 11 sati i svake subote i nedelje u 17 sati vide dvadesetak ili više demonstranata sa zastavama Evropske unije, a na nekom drugom mestu drugu grupu ljudi, sa drugačijim zahtevima. Građani nekad zastanu, poslušaju, pogledaju, ali uglavnom se ne zadržavaju. Preovladava strah od izjašnjavanja. Šta ako izaberu gubitničku stranu?

Do pre nekog vremena mnogi bi verovatno jasno i glasno rekli da su za Janukoviča, za Rusiju. Ali danas je drugačije, žrtve protesta u Kijevu nisu ostavile ravnodušnim ni građane Berđanska. A i krajnji ishod protesta pokazao im je da je, bar na nivou države, pobednička strana ipak Evropska unija. Naročito stariji građani strepe od moguće prinudne asimilacije istoka sa zapadom, uvođenja obaveze ukrajinskog jezika, koji oni, osim u školama, nikada nisu koristili. Mnogi se bune i prosto zbog same potrebe da biraju stranu.

Metafora o ukrajinskoj klackalici između istoka i zapada izgleda nije primenjiva samo na državnom nivou, već i na nivou svakog mesta pojedinačno. Na koju stranu će težina prevagnuti, a da pritom ne smrvi sve ispod sebe?

DRAGANA PRICA

čitav državni vrh: premijer Dmitrij Medvedev, predsednik državne dume Sergej Nariškin, ministar unutrašnjih poslova Vladimir Kolokoljcev, ministar odbrane Sergej Šojgu, direktor Federalne službe bezbednosti Aleksandar Bortnikov, direktor spoljne obaveštajne službe Mihail Fradkov...

Istraživanje Sveruskog centra za istraživanje javnog mnjenja početkom februara je pokazalo da je 70 odsto građana protiv mešanja Rusije u konflikt između vlasti i opozicije u Ukrajini pošto je to stvar naroda te države, dok 15 odsto smatra da je Rusija dužna da pomaže režimu u slučaju pokušaja nezakonitog preuzimanja vlasti od strane opozicije, a četiri odsto smatra da Rusija treba da pomaže ukrajinskoj opoziciji.

Rusija je 23. februara pozvala svog kijevskog ambasadora na konsultacije, a ranije odložila realizaciju naredne tranše za kupovinu ukrajinskih hartija od vrednosti.

RUSKE PARE

Ukrajina je trebalo da 17. februara emituje evroobveznice za dve milijarde dolara, ali to "zbog krize" nije učinila. Ruski ministar finansija Anton Siluanov u intervjuu za Blumberg: "Ima mnogo pitanja o tome kako bi ta sredstva bila iskorišćena i kako bi bila vraćena..." Siluanov procenjuje za *Bloomberg* da intervencije ukrajinske centralne banke radi podrške grivnji mogu da potroše preostale ukrajinske devizne rezerve. Pojedine agencije prenose procene ekonomista da će grivnja morati da devalvira za 49 odsto u odnosu na dolar.

Zapadnjaci su se jako ljutili na Putina, koji se s Janukovičem prošle godine sreo devet puta, prebacujući mu da je ucenio i "kupio" Ukrajinu obećavši kredit od 15 milijardi dolara. Može biti da je Rusija samo spasavala dužnika. Kada je Moskva kupila prve ukrajinske obligacije od tri milijarde dolara s kamatom od pet odsto godišnje, značajni deo novca iz budžeta Ukrajine je dodeljen "Naftogazu", koji je do sredine februara isplatio 1,28 milijardi dolara duga (praktično polovinu duga za gas 2013).

Ruske ekonomske analitičare trenutno obespokojava to što će ukrajinska plaćanja za gas biti odložena na duže vreme, a ukidanje dostave gasa Ukrajini je složeno. Osim toga, nestabilnost predstavlja opasnost za tranzit gasa ka EU, ne samo zbog političke krize, i posledičnog neplaćanja "Gaspromu", već i zbog toga što Ukrajina nema novac za remont svojih gasovoda, kojima, ako ne bude »

POTPISIVANJE SPORAZUMA: Vitalij Kličko, Oleg Tjagnibog, Viktor Janukovič i Arsenij Jacenjuk
Foto: Fonet/AP

skorih rekonstrukcija, mogu pretiti ozbiljne havarije. Cena za gas će u Ukrajini po ruskim prognozama već u aprilu porasti za trećinu, na 400 dolara po kubnom metru. Jedan od članova Janukovičeve vlade koji nije pobegao, Jurij Bojko, 22. februara je saopštio da glavna ukrajinska preduzeća za snabdevanje energijom rade normalno, da će Ukrajina u potpunosti obezbeđivati ispunjavanje preuzetih obaveza što se tiče nehavarijskog snabdevanja gasom i druge međunarodne ekonomske obaveze prema EU i Carinskom savezu.

U KAZNAČEJSTVU ĐENJEG NET

Kako? Krvavi događaji koji su odneli više od 80 života ne samo da su doveli Ukrajinu na ivicu građanskog rata, već su i paralizovali inače škripeću ekonomiju. Agencije S&P i *Moody's* i *Fitch* snizile su rejting Ukrajine do ivice CCC+, Caa2 i CCC, sve tri — s negativnom prognozom. Rizičnijima se ocenjuju samo ekonomije Argentine i Venecuele. Proizvodnja čelika (glavna stavka ukrajinskog eksporta) smanjena je u januaru za osam odsto.

Vršilac dužnosti vice-premijera Ukrajine Aleksandar Vilkul naredio je 24. februara Ministarstvu infrastrukture, Ministarstvu regiona, "Ukrzaliznici" (državnoj kompaniji železničkih pruga) da obustave sva plaćanja osim plata zaposlenima.

U toku krize Ukrajina je potrošila oko tri milijarde dolara deviznih rezervi, smanjila ih na 17,8 milijardi. Po računu banke *Morgan Stanley*, to je dovoljno za pokriće uvoza za dva meseca. Do kraja 2014. Ukrajina treba da servisira 6,5 milijardi dolara duga, i treba joj još 6,5 milijardi za pokriće tekućeg deficita. To je 13 milijardi.

Šef Komiteta za inostrane poslove Evropskog parlamenta Elmar Brok rekao je za TV stanicu "1+1" da Ukrajina može da računa na finansijsku pomoći EU od 20 milijardi dolara. Agencija Rojters citira ekonomiste koji kažu da to neće ići baš lako. Po običaju, Evropska komisija razmatra različite opcije, lobira za međunarodni paket za kratkoročnu, srednjoročnu i dugoročnu podršku ukrajinskoj ekonomiji. Nadaju se i da će MMF u komplikovanoj situaciji biti manje rigidan.

MMF je ugovor o 15,5 milijardi dolara zajma za Ukrajinu 2010. prošle godine suspendovao zato što ukrajinska strana nije sprovela ugovorene reforme – da ukine dotacije za gas stanovništvu i da pusti da grivnja slobodno pada. Da li će to sad učiniti revolucionarna vlast u izbornom periodu?

REVOLUCIONARNA GARDA

Pred tim nevoljama revolucionari s Majdana za sada samo mogu da izlivaju bes, a to je plodno tlo za jednu silu koja je u ovim događajima isplivala na površinu. Do je Desni sektor – *Pravij sektor*, koji okuplja nekoliko ukrajinskih ultradesničarskih grupa kao što su "Trident", "Patrioti Ukrajine", "Beli čekić", "Ukrajinska nacionalna skupština", "Ukrajinska samoodbrana", pa i neke grupe za zaštitu ljudskih prava. Formiran je krajem 2013. i postao udarni protagonista sukoba u januaru 2014. kada ga je bivša vlast optužila da je pozvao svoje članove da na Majdan donesu odbrambeno oružje – kao što su, na primer, puške i molotovljevi kokteli. Sarađuje sa aktivistima Evromajdana, mada ne podržava članstvo Ukrajine u EU, koju smatra "tlačiteljem evropskih nacija".

Britanski "Indipendent" u reportaži iz Kijeva zahvaćenog revolucijom opisuje kako je izvesni Bandarenko, koji sada hapsi po Kijevu i opisuje sebe kao Samodbranu Majdana, ranije pozivao na borbu protiv "komunista, Jevreja i Rusa". Sada mister Bandarenko kaže: "Ta stvar o Jevrejima je rečena pre godinu dana i možda nije tačno interpretirana, ali mi smo svakako spremni da se borimo protiv komunista i Rusa."

Njihov uspon kao u ogledalu odslikava rovitost sistema. Aleksandr Muško, lider Desnog sektora u gradu Rovno, pretio je tokom protesta: "Ako ta kopilad (policija) neće da stane, mi ćemo ući u kasarnu, uzeti tenkove i borna kola i ići ćemo u Kijev. U Kolo narodnog poverenja (branioci

POBEDA: Julija Timošenko na mitingu u Kijevu i Vitalij Kličko sa Ketrin Ešton, šeficom diplomatije EU
Foto: Fonet/AP

Evromajdana) ulaze ljudi iz Desnog sektora, vladika Stefan iz Duhovne rade Majdana, a od vojnika "avganistanaca" Oleg Mihnjuk.

Oni sada diktiraju tempo lustracije. Aktivisti Majdana formulisali su kriterijume za izbor narodnih predstavnika – to ne mogu biti najbogatiji ljudi, rukovodioci organa izvršne vlasti ili radnici u administraciji predsednika u poslednjih pet godina. Na jednoj fotografiji vidi se grupa maskiranih ljudi kako stoji ispred nekog nadleštva pored stočića s laptopom na kome piše "Naš uslov, svi na poligraf..."

Na drugoj strani nacionalnog spektra na veb-sajtu desničarske grupe Oplot (Uporište), koja sebe opisuje kao borilački klub, piše: "Juče smo uhvatili demonstranta i odsekli mu uvo." Organizacija Oplot sada nije u milosti, protiv lidera Jevgenija Žilina, koji je 22. februara predložio na skupu Partije regiona u Harkovu da se formiraju i naoružaju narodne družine, novo ministarstvo unutrašnjih poslova Ukrajine pokrenulo je krivični postupak.

Indipendent citira generala Viktora Palivodu, nekadašnjeg šefa vojne bezbednosti, koji kaže da je prethodna vlast koristila takozvane "tituške", grupe provokatora, ljude bez moralnih principa kojima očajnički treba novac. Grupe su nazvane po Vadimu Titušku koji je snimio film o tome kako bije novinare koji izveštavaju s Janukovičevog mitinga. Gospodin Tituško sada protestuje zbog toga što ga slikaju kao bezumnu neuravnoteženu osobu. Ne, to je pogrešno. On sada podržava opoziciju.

O tome kakvi će naredni izbori biti nema sumnje, dok u vazduhu lebdi pitanje da li su nove vlasti sposobne da zaustave razlivanje konflikta.

STRAH I TREPET

Nalivajčenko, opunomoćenik Vrhovne rade Ukrajine za kontrolu Službe bezbednosti, 22. februara izjavio je da su službu napustili svi dosadašnji čelnici, koji su nestali i isključili telefone, da su regionalni centri ostali bez veze, bez rukovodstva, bez plana zašite nuklearnih objekata, elelektrične centrale Dnjepro i svega ostalog.

Pravi sektor, koji je sada u kontrolnom telu policije, a čiji je cilj nacionalna revolucija koja će počistiti sve aktuelne elite, uključujući i opozicione, sada je popularan brend, a njen lider Dmitrij Jaroš je već najavio da razmišlja da se kandiduje za predsednika.

Politički analitičar Volodimir Fesenko ih poredi s boljševicima 1917. koji su posle Oktobarske revolucije izgubili izbore za Ustavotvornu skupštinu. Politikolog kaže da Dmitrij Jaroš, i pored popularnosti među onima koji podržavaju Majdan, s rivalom na desnici, "Slobodom", može da deli pet odsto glasova, a možda i 15-20 odsto. Da li će se i u ovom slučaju kao i u slučaju "Slobode" pokazati da ništa ne omekša stav radikala kao sedište u parlamentu? Nešto tu miriše na nevolje u bliskoj budućnosti.

Lider Socijaldemokratske narodne skupštine (koja je uključena u "Desni sektor") Igor Krivoručko na pitanje: "Zar ne mislite da će budućnost zemlje da odluče bez vas?", odgovara: "Mi ne sumnjamo da će pokušati da varaju. Ipak, mislim da se plaše za nadgledanja s Majdana..."

Njihova isključivost produžava političku konfrontaciju. Na zapadu zemlje u sedišta Partije regiona upadaju maskirani ljudi i traže spiskove onih koji su išli na mitinge protiv Evromajdana. Partija »

Vrhovna rada

Ukrajinski parlament Vrhovna rada ima 450 poslanika izabranih 28. oktobra 2012. U Radi postoje sledeće poslaničke grupe:

Partija regiona*	**205**
Batkivšćina	**89**
UDAR	**42**
Sloboda	**36**
Komunistička partija Ukrajine	**32**
Nezavisni	**43**

* Posle pada Janukoviča Partiji regiona ostalo je 130 poslanika

ČEKA SE POTEZ MOSKVE:
Ruska Crnomorska flota
Foto: Fonet/AP

"Sloboda" traži da se zabrane Partija regiona i Komunistička partija.

Kuću sina sekretara KP zapalila je grupa od dvadesetak ljudi s maskama, navodno u okviru akcije vraćanja narodu opljačkanog. To revoluciionarno nasilje se sada slavi. Šef kijevske administracije Vladimir Makejenko podržao je narodnu inicijativu za izgradnju spomenika Nebeskoj stotini i herojima Majdana.

OTPOR EVROMAJDANOVCIMA

Ukidanje stečenog prava u istočnim krajevima povećava podozrenje i uznemirenje. Uz to Komunistička partija izdala je saopštenje protiv pogromaške politike, rata spomencima i rušenja antifašističkih spomenika. Širom Ukrajine srušeno je 80 spomenika Lenjinu. Aktivisti Majdana odneli su dva spomenika u poseban park van centra grada — početkom decembra monument Lenjinu, a ovih dana spomenik boljševiku Manuilskom, dopisavši na pijedestalu "Organizator Golodomora".

Na istoku oko toga rastu tenzije. U Donjecku se 23. februara na glavnom trgu Družgovka – Oktobarski okupilo nekoliko hiljada ljudi na vest da dolaze autobusi sa aktivistima Evromajdana. "U Donbasu su kipele strasti i letela jajca", izveštava list "Donbas". Grupa "Samodbrana Donjecka" dežura naoružana motkama pored spomenika Lenjinu. Nose zastavu "Donjeckaja republika" i zaustavljaju automobile koji im zapadnu za oko. Komunistička partija je izdala proglas: "Nas – boljše miliona! Harkov – eto mi! Harkovčani ustajte u zaštitu Harkova!" U Mariupolju oko četiri stotine demonstranata studenata i kozaka na mitingu ispred Dramskog teatra nosilo je plakate "Njet nacizmu!", "Ustaj, ogromna zemljo!", "Zaštitimo našu zemlju!" i vikali da će u slučaju "okupacije banderovaca" uzeti oružje u ruke. Redarima raznih činova ("desjatnikam" i "sotnikam") naredili su da se rasporede po perimetru trga da spreče masovne nerede.

OD HARKOVA DO SEVASTOPOLJA

Vrhovna rada sluša nacionaliste: 23. februara glasovima 232 deputata izmenila je Zakon o jezičkoj politici koji je na snazi od 10. avgusta 2013, po kome je ruski jezik dobio status regionalnog jezika, što negativno odjekuje na istoku zemlje u Harkovu Donjecku, Hersonu, Nikolaevsku, Zaporožju, Sevastopolju, Dnepropetrovsku, Lugansku...

Većina delegata u Harkovu – nosila je georgijevske lente i zastave "Ukrajinskog fronta", bilo je i gubernatora iz Harkova, Donjecka i funkcionera Autonomne Republike Krim... Skup deputata istočnih i južnih oblasti Ukrajine i Krima u Harkovu doneo je rezoluciju po kojoj mesni organi vlasti preuzimaju na sebe odgovornost za obezbeđenje ustavnog poretka.

Gubernator Mihail Dobkin, koji je ranije davao izjave o federalizaciji Ukrajine i izjavljivao da ima pravo da uvede "specijalni" režim na teritorije Harkovske oblasti, sa skupa je otišao nekuda i kasnije za harkovske Vesti izjavio da ostavku na gubernatorsko mesto neće podneti, a da će se kandidovati za predsednika Ukrajine. Tamo vlada napeta slutnja. Dok je održavan skup deputata svih nivoa, od šahtjora iz Donbasa do gubernatora, ispred palate sportova u Harkovu u kome se održavao kongres, okupilo se oko 10.000 demonstranata. Skup je obezbeđivalo oko 100 pripadnika "Berkuta". Nasuprot njima kod hotela "Turist" okupilo se oko hiljadu "Evromajdanovaca".

Onda su se deputati brzo razišli, neki su

TRAŽI SE: Viktor Janukovič
Foto: Fonet/AP

se posakrivali, a neke štite demonstranti.

Napetost se osećala u Autonomnoj Republici Krim (u kojoj živi 1.450.000 Rusa, 576.000 Ukrajinaca i 245. 000 Tatara). Predsedništvo Vrhovne rade AR Krim je 18. februara u otvorenom pismu Janukoviču, poručilo: "U slučaju dalje eskalacije građanskih sukoba Vrhovna rada AR Krim ostavlja sebi pravo da pozove žitelje autonomije da ustanu u zaštitu građanskog mira i spokojstva na poluostrvu..." Slali su delegaciju i u Moskvu da traže prisajedinjene sa Rusijom.

Kako javlja "Gazeta Sevastopolja", oko 20.000 ljudi izašlo je 23. februara na Trg Nahimova u centru Sevastopolja, na miting partije Narodna volja, sa andrejevskim lentama i ruskim trikolorima i aklamacijom za gradonačelnika izabralo vlasnika grupe Tavrida elektrik Alekseja Čalog, sina jednog u tom kraju poznatog oficira Crnomorske flote. U četvrtak, 24. februara, iz Kijeva je izdata naredba za hapšenje Alekseja Čalog koji se već nalazio u zdanju gradske administracije u kojoj su se okupili oni koji ga podržavaju, među kojima je bio šef sevastopoljske policije Aleksandar Gončarov, koji je izjavio da neće ispuniti zahtev Kijeva, da je milicija u punom sastavu i da neće napadati okupljene ljude i zamolio da mu ne postavljaju provokativna pitanja. U zdanja Vrhovnog sovjeta Krima oko 2000 predstavnika krimskih regiona se upisivalo u takozvane čete (roti), koje zajedno s milicijom treba da obezbeđuju poredak. Formirao je deset takvih jedinica, među kojima je i jedna ženska za ukazivanje medicinske pomoći.

Nasuprot tome, oko tri hiljade krimskih Tatara okupilo se 23. februara na glavnom trgu u Simferopolju na mitingu podrške "evromajdancima". Nosili su transparente s natpisima ""Podržavamo zahteve Evromajdana", "Budućnost Ukrajine i Krima — u porodici naroda Evrope", "Odbranićemo teritorijalnu celovitost Ukrajine".

U Sevastopolju su 22. februara s muzikom i cvećem dočekani pripadnici unutrašnje vojske i specijalne jedinice Berkut. Sahrani poginulih "berkutovaca prisustvovao je veliki broj građana, a 23. februara održan je veliki skup povodom dana branilaca otadžbine.

Jedan bloger s Krima mudro preporučuje: "Ne vičite mnogo i ne mlatite rukama..." ¶

MILAN MILOŠEVIĆ

Čeka li Srbiju afera

Da li Ivici Dačiću preti da pred novinarima gura staklena vrata na Palati federacije kako bi se u svojstvu građanina izjasnio "na okolnosti"? Ako je suditi po slučaju bivšeg hrvatskog premijera, ovakva je scena moguća tek po isteku mandata: em daje vetar u leđa novoj vladi, em potvrđuje posvećenost evropskim integracijama u smislu poglavlja 23 i 24 pristupnih pregovora

foto: EPA

Nije lako premijeru i ministru unutrašnjih poslova Ivici Dačiću. Umjesto da pod barjakom borbe protiv kriminala i korupcije stiče poene u izbornoj kampanji, čovjek je prinuđen da se pravda i mijenja teme – što me pitate za mafiju dok obilježavam sto šesdeset i šest godina "Komunističkog manifesta"?

Riječ je, naravno, o dugo odlaganom i još duže najavljivanom saslušanju Branka Lazarevića. Sa "konferencije za štampu" neimenovanog izvora, svi mediji objavili su identičan dio iskaza srpskog otpravnika poslova u Ateni i bivšeg Dačićevog šefa kabineta o njegovoj vezi sa Rodoljubom Radulovićem zvanim Miša Banana, članom narko-klana Darka Šarića (vidi tekst "Kad procure informacije"). Šteta što taj neimenovani izvor ne odgovara na pitanja. Na primjer – da li je Lazarević upoznao Dačića o interesovanjima Miše Banane, jer traženje informacija o tajnoj istrazi nije što i sređivanje svastici ličnih dokumenta preko reda? Zatim – da li je ministar imao običaj da i za druge prijatelje traži od svog šefa kabineta da im se nađe na usluzi? Konačno, što Lazarević zna o prirodi odnosa Dačić – Miša Banana; točnije – čime je to biznismen toliko zadužio ministra?

Nitko ozbiljan ne tvrdi da je Dačić u talu sa Šarićevim klanom. Naprotiv. Međutim, Lazarevićev iskaz dolazi na kraju čitavog niza policijskih skandala i afera iz kojih se teško može steći bilo kakav drugi dojam sem da je – najblaže rečeno – ministar u obavljanju svoje funkcije pokazao krajnji nemar i nekompetenciju. Da li je zato u samom finišu izborne kampanje realna sljedeća slika: poput Miroslava Miškovića, ispred kamera i izvještača sa mikrofonima, Ivica Dačić sa ličnom kartom u ruci gura staklena vrata na Palati federacije, a unutra ga, da se u svojstvu građana izjasni "na okolnosti", čeka policijska radna grupa na čelu sa Bogdanom Pušićem? Teško. Nije samo riječ o imunitetu i političko-pravnim komplikacijama. Slučaj bivšeg premijera Hrvatske Ive Sanadera kao da upućuje da se ovakve scene odvijaju nakon isteka mandata: na domaćem planu nova vlada time stiče popularnost i kredibilitet u širokim narodnim masama, a na međunarodnom – potvrdu posvećenosti evropskim integracijama u smislu poglavlja 23 i 24 iz pristupnih pregovora.

SAM PROTIV SVIH

Već punu godinu dana, svaki put kada prvi potpredsjednik vlade Aleksandar Vučić spomene Šarića, Dačić dobije napad suhog kašlja. Zna se i zašto: afera "Banana" ne samo da ga je koštala uticaja u policiji, već je i obesmislila njegovo toliko željenu premijersku funkciju. Na vrhuncu skandala u februaru 2013, činilo se da su izbori neizbježni. Nisu održani isključivo zato što Vučić još nije stigao da obavi sve ono za šta vjeruje da će mu na predstojećim izborima donijeti apsolutnu većinu u Skupštini. Naime, pad Dačićeve vlade prije sporazuma sa Prištinom ne samo da bi datum početka pregovora sa Evropskom

„Sanader“

DUGO IŠČEKIVANA AFERA: Ivica Dačić i Branko Lazarević
foto: Blic

unijom pomjerio u neodređenu budućnost, nego bi u Berlinu i Briselu doveo u pitanje i vjerodostojnost političkog salta predsjednika Srpske napredne stranke – duga sjenka generalnog sekretara Srpske radikalne stranke Vojislava Šešelja nije nešto čega se može otresti tek tako. Jednako važna bila je i unutrašnjopolitička scena. Početkom godine veći dio opozicije još se nije sveo na otužnu grupu lidera spremnih na sve samo da im Vučić udjeli mrvicu vlasti. Točnije: žeđ za koalicijom sa naprednjacima nije skrivana, ali se vjerovalo da će im uprkos dramatičnog porasta rejtinga nedostajati bar jedan značajan partner bez koga neće moći formirati vladu. To onda i te kako ima svoju cijenu, a tada, kao ni sada, Vučić nije želio da je plati. Dačić je, dakle, opstao.

Ipak, za sve to vrijeme, slučaj Lazarević stajao je na zidu poput one puške iz prvog čina. Ništa Dačiću nije pomoglo u pokušajima da izbaci metak iz cijevi prije nego što, neizbježno, opali u trećem činu ove policijsko-političke drame: ni pristanak da Milorad Veljović opstane na mjestu direktora policije kao izbor Aleksandra Vučića, ni prihvatanje izdiktiranog spisaka novih ministara iz Socijalističke partije Srbije u rekonstruiranoj vladi, ni ponuda lideru naprednjaka da se rotiraju na mjestima predsjednika i potpredsjednika vlade... Što javno kroz naprednjačke tabloide, a sva je prilika još i više kuloarski, predsjednik socijalista je stalno podsjećan na dvije stvari – svog bivšeg šefa kabineta i na onih sto i trideset diskova u Posebnom odjeljenju Višeg suda u Beogradu sa sve presretnutim “komunikacijama koje su pripadnici klana Darka Šarića ostvarili sa visokim državnim funkcionerima”.

Uprkos svemu, Dačić se nije predavao. Nemoć pariranja na domaćem terenu, nastojao je da nadoknadi podrškom iz inostranstvu, pogotovo iz Vašigtona, gdje – priča se po čaršiji – Vučić i ne stoji baš najbolje. Ideja je prosta: na bazi pune “posvećenosti” Briselskom sporazumu, a i spremnosti na američka rješenja u drugim važnim regionalnim pitanjima, opstati u vlasti kao garant kontinuiteta dosadašnje prakse. U isto vrijeme, premijer je gledao i da bude rado viđen u Moskvi; njegovu “istočnu politiku” i privrženost “tradicionalnim” vezama sa Rusijom najbolje oslikava latentni sukob direktora “Srbijagasa” Dušana Bajatovića i ministarke energetike Zorane Mihajlović. Ali, ako je inostrani adut palio tokom mandata ove, teško da će biti od značaja prilikom formiranja sljedeće Vlade. Pod jedan – Vučić je prepoznat i priznat od ključnih međunarodnih faktora kao krajnje kooperativan donosilac svih odluka u Srbiji; pod dva – bez kontrolnog pakata u novoj vladi, Dačić gubi svaku međunarodnu upotrebnu vrijednost; i, pod tri – evropejstvo novih kandidata za koaliciju sa naprednjacima daleko je starije i uvjerljivije od onog lidera socijalista. Inače, diplomate velikih sila ionako su sklone “novim političkim realnostima” i kratkom pamćenju.

ŠTA DALJE

Ako je suditi po anketama javnog mnijenja, uprkos prozivanju tabloida i opozicije, afera “Banana” nije mnogo naškodila Dačiću. Razlog: Vučiću je trebao, tako da ga je privremeno amnestirao prepuštajući “institucijama sistema” da rade svoj posao, pa kada stignu: ne ide istovremeno krstaški rat protiv kriminala i korupcije i objašnjavanje zbog čega se sa potencijalno osumnjičenim za razne nepodopštine sjedi u istoj vladi. Uzdržanost najmoćnijeg čovjeka u Srbiji dobro su razumjeli i sam Dačić i biračko tijelo. Prvi zato stalno hvali svog prvog potpredsjednika sve u nadi da ga ovaj ni dalje neće uzimati u usta, a birači – potpuno u duhu novog populizma – ne bi da se zaleću prije nego što im se sa jedinog mjerodavnog mjesta ne poruči kako, zapravo, stoje stvari.

Što će biti sada, nakon slučaja Lazarević? »

Upadljivo je da naprednjaci otvoreno ne napadaju Dačića i njegovu partiju, a oni se, zauzvrat, prave mrtvi. Malo varničenja, uprkos svemu, nije se moglo izbjeći: na uvijenu optužbu koalicionog partnera SPS-a, Dragana Markovića Palme iz Jedinstvene Srbije da je cijela afera predizborna namještaljka SNS-a, uslijedila je krajnja oštra reakcija predsjednika Skupštine Nebojše Stefanovića. Dačić ju je pravilno je shvatio kao posljednju opomenu. Palma je zato u istom danu bio prinuđen da potpuno revidira uz nemušto objašnjenje da je mislio na prethodnu vlast, a ne ovu; na demokrate – nipošto ne na naprednjake... Zapravo, krhki pakt o javnom nenapadanju temelji se na kalkulacijama obje strane: u SNS-u računaju da bi im SPS mogao zatrebati prilikom formiranja vlasti u Skupštini grada Beograda, a socijalisti da bi se u tom slučaju nekako mogli ugurati u vladinu većinu... Nitko do izbornog raspleta ne bi zato da kvari odnose.

Ipak, procjene su da je Vučiću i SNS-u u namjeri da osvoje apsolutnu većinu u Skupštini neophodan dio biračkog tijela socijalista, jedinog rezervoara iz koga do sada nisu grabili. Otud i sva pomjeranja, odnosno, tempiranje saslušanja Branka Lazarevića za ovu fazu izborne kampanje; odavno se znalo što će iz toga proizići. Ako su, dakle, naprednjaci još primorani da kalkuliraju i odvaguju, nisu njihovi potencijalni budući koalicioni partneri. Zato, sve pocupkujući u nadi da će ih Vučić primjetiti, osipaju baražnu paljbu po Dačiću. Ne zna se tko veću – zelene novodemokrate Borisa Tadića ili liberali Čedomira Jovanovića. Na taj način em utjeravaju bar dio socijalističkih glasove naprednjacima pošto sami ionako ne računaju na to biračko tijelo, em radikalno spuštaju cijenu Dačiću u pogađanjima nakon izbora, a – nipošto na posljednjem mjestu – uzdaju se i da će Vučić već naći način da im se oduži za posao koji su obavili umjesto njega.

Na kraju, izvjesno je samo jedno. Kako god prođe na izborima i ma kako da se završi postizborna kombinatorika, Ivicu Dačića će još dugo da progone iskazi bivšeg šefa kabineta, sumnjiva druženja i potencijalna kandidatura za srpskog Ivu Sanadera. ¶

FILP ŠVARM

Kad procure informacije

Razvoj afere oko uloge Branka Lazarevića, bivšeg šefa kabineta ministra unutrašnjih poslova i trenutnog otpravnika poslova Ambasade Srbije u Atini, u obaveštavanju narkobarona Darka Šarića o policijskim akcijama prema njemu postaje veoma zanimljiv. Naizgled, sve se odvija po proceduri

Pre svega, još od februara prošle godine poznato je da je Branko Lazarević u svom svojstvu šefa kabineta ministra unutrašnjih poslova pod sumnjom da je održavao vezu sa Rodoljubom "Mišom Bananom" Radulovićem, čovekom poslovno bliskim (da se tako izrazimo) Darku Šariću, kokainskom baronu i veletrgovcu ako ne od planetarnog, a ono svakako od evropskog značaja. Sve je to lepo pisalo u novinama i nije bilo demantovano, barem ne onako žestoko i odlučno kako se dalo očekivati s obzirom na ozbiljnost sumnji.

Tek sada počinjemo da se pomalo razabiramo u tim poslovima: tada, pre godinu dana (za policajce svakako još mnogo ranije) nije bilo na vidiku prevremenih izbora, Ivica Dačić bio je od neke koristi Aleksandru Vučiću i sve je bilo lepo. Sada doznajemo od Branka Lazarevića da ga je njegov ministar, Dačić, to jest, upoznao sa Mišom Bananom i sugerisao mu "da mu se nađe" ako ustreba. Po onome što je do sada "procurilo", to jest bilo marljivo plasirano iz predistražnih radnji, izgleda da se Lazarević bio "našao" Miši Banani i te kako. Dvojica okrivljenika iz iste afere kažu u svojim iskazima kako čujemo, da ih je Lazarević u jednom trenutku upozorio da su pod merama policije i ostalih službi, da "pobacaju telefone" i da prekinu kontakte sa Šarićem i njegovim ljudima. Lazarević će sada reći da je do tog podatka – o merama i presretanju komunikacija – došao preko Borisa Gare, načelnika Odeljenja za specijalne istrage u Upravi kriminalističke policije. Boris Gara pozvan je na informativni razgovor i ubrzo pušten, pošto je ispričao šta je imao; kažu da će sačekati odluku o mogućem postupku protiv njega; pretpostavlja se da je suspendovan do te odluke. Branko Lazarević, pak, saslušavan je izvesno duže vreme (nekih skoro dvanaest sati) prvo na policiji, a zatim i u Specijalnom tužilaštvu za organizovani kriminal, pa je pušten na slobodu pošto mu je oduzet pasoš, pošto je upozoren da ne napušta mesto boravišta i da se ima javljati na policiju svakog prvog ponedeljka u mesecu (nije valjda!). Zabranjeni su mu približavanje i bilo kakva komunikacija sa još četiri lica (osumnjičeni i svedoci), od kojih za jedno još ne znamo ko je. Specijalno tužilaštvo sada će sedeti i preživati taj predmet dok ne odluči šta će dalje, mada ima sve elemente, barem za tu dvojicu sada poznatih. Tu se sada pojavljuje i ime Svetislava Bate Đurovića, bivšeg načelnika Službe za borbu protiv organizovanog kriminala (SBPOK), koji da je bio u nekoj vezi sa nekima od osumnjičenih, a pritom blizak i bivšoj ministarki pravde Snežani Malović. Ona je dosta nervozno demantovala te insinuacije. Sve se nešto čini da će se i u ovom slučaju čekati na ishod izbora od 16. marta, ali to je druga priča, o kojoj na drugom mestu u ovom broju "Vremena".

I ŠTA NIJE U REDU

Šta imamo do sada kao materijal za na sudu održivu optužnicu? Imamo priznatu i inače dokazivu osnovanu sumnju da je operativna bezbednost policijske akcije prema Darku Šariću i saučesnicima u švercu kokaina i u pranju kokainskih novaca bila probušena i to je do sada prilično jasno. Em su priznali, em tužilaštvo tvrdi da ima čak 130 nekakvih diskova sa snimcima i prepisima kompromitantnih telefonskih i drugih komunikacija na tu temu. I šta se desi? Desi se to da dvojica aktera budu pušteni na slobodu, iako se za mnogo

manje osnovane sumnje dobija pritvor od 30 dana bez razmišljanja i velike priče. Tu nešto nije u redu: jesmo li mi svesni da je trenutno najvažnija akcija prema organizovanom kriminalu (planetarnog značaja po svemu) bila ozbiljno ugrožena izdajom iz samog srca sistema bezbednosti? Da se razumemo: šef kabineta ministra unutrašnjih poslova veoma je značajna ličnost. Kroz njegove ruke prolaze podaci o svemu; on filtrira ono što ministar treba da zna i o čemu treba da odluči; on je veza ministra sa direktorom policije, sa Upravom kriminalističke policije i ostalim organizacionim jedinicama MUP-a. Treba sa izvesnošću pretpostaviti da je slučaj Šarić bio (i ostao, nadamo se) prioritet MUP-a i ostalih službi, pa da su podaci o razvoju akcije prema Šariću nužno stizali na sto šefa kabineta ministra, koji se – kako čujemo – "našao" Darku Šariću.

Šta bi osumnjičeni i okrivljeni mogli da kažu u svoju odbranu? Lazarević će reći da je postupao po sugestijama svog ministra Ivice Dačića i da se "našao" pri ruci Miše Banane, mada bi to bila prilično jeftina odbrana. Naime, jedan šef kabineta ministra unutrašnjih poslova trebalo bi da zna bolje i više, da sada ne ulazimo u neprijatne detalje. Njega Šarićev advokat Radovan Štrbac i poslovni prijatelj Mile Jerković (odranije poznat organima) u svojim iskazima navode kao čoveka koji ih je upozorio da prekinu svaki kontakt sa Šarićem, jer da su pod merama. Boris Gara je u nešto boljem položaju: on će reći (verovatno je i rekao) da je u "neobaveznom razgovoru u izvesnom kafiću na Slaviji" ispričao Lazareviću da dokle je akcija stigla, šta se čulo i doznalo o Šariću i njegovima itd. Ali, može da kaže Gara, on je to pričao jednom šefu kabineta ministra, čoveku za koga nikako nije mogao da pretpostavi da će te podatke preneti Šarićevim ljudima (daleko bilo!). Konačno, Lazarević je Gari bio nadređeni...

To bi bilo u redu – pod uslovom da akcija prema Šariću nije bila organizaciono uređena onako kako se to radi u takvim velikim poslovima. Znaju policajci veoma dobro kako se te ozbiljne radnje rade; ovako se ne rade. Setimo se akcije "Svedok" iz koje je posle atentata na Zorana Đinđića logično i prirodno nastala akcija "Sablja".

SVAKODNEVNO POMINJANI, PRAVDI NEDOSTUPNI: Darko Šarić i Rodoljub Radulović

U akciji "Svedok", s obzirom na stvarnu opasnost da bude kompromitovana po unutrašnjim infiltriranim obaveštajnim pozicijama Zemunaca i Legije, formirana je posebna radna grupa, izdvojena čak i fizički – a tek zaštićena kontraobaveštajno! – iz strukture MUP i BIA, sastavljena od višestruko proverenih operativaca. Ti su ljudi spakovali sve, omogućili Specijalnom tužiocu Prijiću da obavi sve i da početkom marta 2003. bude spreman. Čak je i u tom slučaju bilo došlo do curenja informacija koje su uzbunile Zemunce i Crvene beretke, tako da su se oni negde oko 8. marta 2003. naglo povukli u ilegalu, "ispod radara", pobacali sve telefone i ustanovili novu mrežu komunikacija. Dok su MUP i BIA tu mrežu pronašli, premijer je već bio ubijen; ali je akcija "Sablja" bila uspešna – ako je to neka uteha.

SPOTICANJE I ŠTUCANJE

U slučaju ove akcije prema Darku Šariću i njegovim saradnicima, očito se nije postupalo na isti način. Od početka se osećaju izvesna spoticanja, štucanja i neodlučnosti. Deo tih poremećaja vezuje se za potmule i podzemne sukobe u vezi sa MUP-om i Upravom kriminalističke policije poslednjih nekoliko godina; za borbe ko će koga kontrolisati, kako i zašto. Zašto? Zato što je politika u igri, jer da nije, Branko Lazarević bio bi još pre godinu dana ljubazno pozvan da policiji dobrovoljnim iskazom pomogne oko te stvari sa Jerkovićem i Štrpcem i Mišom Bananom. Umesto toga, imali smo drame u MUP-u, ostavku Bogdana Pušića koji je prerano otpisan kao "srpski Eliot Nes", a sada se, evo vratio, u čemu ima pravde. Milorad Veljović izmotavao se više puta, sve pokušavajući da sačuva MUP i UKP; načelnik UKP-a Roćko Milović strpljivo ćuti mada bi imao mnogo šta da kaže, ali je on suviše iskusan policijski lisac – ili dovoljno rezigniran; on sedi na pres konferencijama direktora Veljovića i mudro ćuti. Jednoga dana saznaćemo i zašto. Dotle ćemo imati koncert VIS Bananarama.

Dobro, upitaćemo se, a zašto sve to? Odgovor koji se nameće sam od sebe jasan je: Darko Šarić mnogo je ozbiljniji igrač od bilo koga s kim je policija do sada imala posla. Reč je tu o količini lepo smeštenog, opranog i propranog nekontrolisanog keša, gotovine, dakle. Profitne stope u trgovini kokainom na veliko i na srednje, pre ulice (bolje reći pre ekskluzivnih klubova i kućne isporuke bogatima i slavnima), ogromne su, čak i pošto špediteri, pomorski prevoznici, carinici, policajci i političari uštinu svoj deo. Darko Šarić već je pokazao da je veoma inteligentan – čim je još na slobodi i toliko bogat; da nije bogat, već bi bio pao. Bogatstvo omogućava svašta, kao što znamo: desetke uverljivih lažnih identiteta, plastične operacije (ako treba), zaštitu korumpiranih službenih lica, političara, bankara i ostalih. Kad jednom tako neki Darko Šarić – kao ovaj naš – uđe u investicije u privredi dobro propranim i zapranim parama, to onda postaje politika, pogotovo u ovakvim fukarskim državama. A kad postane politika, tu su i političari. ¶

MILOŠ VASIĆ

Hod po vodi

Da li će ovoga puta Beograđani glasati kao ostatak Srbije ili će se opet prikloniti staroj opciji oličenoj u uzdrmanom Draganu Đilasu i da li je SPS i dalje odlučujući faktor za formiranje gradske uprave

Prema jednoj od legendi iz 2012. godine dogovor je trebalo da bude sledeći: republičku vladu prave DS i SNS, Đilas je premijer, a Aleksandar Vučić konačno dobija šansu da pokaže šta ume na poslu upravljanja Beogradom. Navodno, Đilas je izigrao ovakav predlog rečima da Vučić može da vodi Beograd onda kada pobedi na izborima u Beogradu, a vladu Srbije nije hteo da predvodi jer nije bio siguran da bi imao sve upravljačke dizgine u svojim rukama.

Šta se dogodilo docnije znamo i na dve i po nedelje od izbora prave se planovi o tome ko će od maja voditi najveći srpski grad. Dok ne dobijemo starog-novog upravnika ili Tim koji će voditi grad, pogledajmo šta se u trenutnoj kampanji dešava.

Kao najveća stvar u Beogradu narednih godina vladajući SNS uspeo je da "progura" priču o projektu "Beograd na vodi". Ova stara ideja urbane obnove dela grada pored reke Save između mosta Gazela i Starog železničkog mosta oživela je u planovima Aleksandra Vučića u kampanji za izbore 2012. godine, a danas služi lideru naprednjaka i njegovim saradnicima kao glavna razvojna komponenta u njihovom programu sveobuhvatne obnove Srbije. Navodno, prema onome što nam je pokazano, planira se izmeštanje železničkih koloseka iz tog dela grada, uklanjanje preko hiljadu različitih objekata, konzerviranje sadašnje zgrade Železničke stanice, izmeštanje autobuske stanice Beograd i onda izgradnja multifunkcionalnog "sitija", novog poslovnog centra Beograda koji bi trebalo da valjda bude London jugoistočne Evrope ili bar Dubai. Sve TO bi trebalo da razvije investitor iz Ujedinjenih Arapskih Emirata.

Kampanja koja se trenutno vodi za mesto prvog čoveka u Beogradu – iako je u senci republičkih izbora i velikih medijskih tema o tome ko je iz države kriminalac, ko sluga tajkuna, a ko Betmen koji nas spasava pošasti kriminala i korupcije – značajna je jer je u Beogradu koncentrisana velika moć, grad ima ogroman budžet za "naše uslove", ali neke kapitalne stvari je nemoguće izvesti bez podrške sa republičkog nivoa. Zbog toga je "Beograd na vodi" san koji nam nudi SNS i koji će biti dostižan samo ako postoji "jedinstvo na svim nivoima vlasti".

Sam projekat niko nije pohvalio u javnosti: ni stručnjaci ni politički oponenti. Štaviše, ova ideja je odbačena odmah kao još jedno od niza "Potemkinovih sela" koja obećavaju partije u kampanji da bi nas time "zasenile". Zagovornici projekta, Vučić i njegovi saradnici, uporno govore o tome kao o gotovoj stvari, kao šansi za Srbiju, kao o poduhvatu koji će uposliti na hiljade ljudi u fazi izgradnje novih šoping-molova, nekakve kule od 150 metara i drugih objekata i koji će, jednom kada bude realizovan biti biznis kapija u ovom delu Evrope u kojoj će posao naći naši najveći stručnjaci, a desetine hiljada kvadrata ekskluzivnog prostora kupiće bogati ljudi iz sveta koji će ovde živeti i razvijati poslove.

SNS nije istakao nijednog kandidata za mesto gradonačelnika, već insistiraju na Timu, kolektivnom telu oličenom u mitskoj figuri Aleksandra Vučića

Iako je bio na inicijalnom sastanku u Vladi Srbije povodom ovog projekta kao gradonačelnik Beograda, Dragan Đilas u kampanji govori da je to nerealna priča i da nema nikakve veze sa razvojem grada, jer nije jasno prvo kako će se omogućiti da se tamo zida, a potom i ko su ti ljudi koji će kupiti tako skup prostor.

"Celo naselje Stepa Stepanović u Beogradu, gde je sazidano na hiljade kvadrata, radilo je nekoliko hiljada ljudi, ne razumem kako će se na ovom projektu zaposliti cela građevinska operativa Srbije", rekao je Đilas, koji je pre za to da se nastavi sa kapitalnim projektom izgradnje prve linije metroa čija je realizacija zaustavljena u Vladi Srbije.

O izvodljivosti ove ideje javno se izjasnila i kandidatkinja URS-a Suzana Grubješić, koja je na konvenciji te stranke rekla da bi prvo u Beogradu trebalo da uvedemo vodu u domaćinstva, a tek onda da zidamo "Beograd na vodi".

"Pa mi ne možemo četrdeset godina da napravimo železničku stanicu Prokop, a to nam se obećava u svim kampanjama", rekla je Suzana Grubješić.

Posredno je o projektu govorio i Aleksandar Antić iz SPS-a, dugogodišnji zamenik Dragana Đilasa, koji vidi razvojnu šansu Beograda u izgradnji novog centra na levoj obali Dunava, kod naselja Borča, jer se ta opcija otvara završetkom izgradnje novog mosta preko Dunava, takozvanog Kineskog mosta.

Kandidati DSS-a Aleksandar Popović i LDP-a Željko Ožegović nisu govorili o potrebi ovog projekta, već se u kampanji više bave nekim prizemnijim temama koje se tiču svakodnevnog života Beograđana. Pobrojani kandidati i liste verovatno su jedini koji imaju šansu da uđu u Skupštinu grada i po tome je Beograd takođe jedinstven jer je broj partija-koalicija koje su u gradskoj kući čini se najmanji u Srbiji.

Kada se sa ove "visoke teme" izgradnje novog poslovnog centra o kome dugo godina sanja Aleksandar Vučić i za čiju je promociju u kampanji 2012. godine provozao Savom i nekadašnjeg gradonačelnika Njujorka Rudolfa Đulijanija, siđe "među narod", vidimo da se kampanja vodi standardnim, prizemnijim metodama ubeđivanja građana.

Tako se, na primer, još čeka na neku

SKADAR NA SAVI: Kompjuterski generisan Beograd na vodi
Foto: www.skyscrapercity.com

kampanju DS-a. Oni su na vlasti bili godinama, sam Đilas pet godina, i suštinski su uticali na život i razvoj grada. Iza Đilasa je ostalo više kontroverzi jer je on, čini se, bio mnogo aljkaviji nego što izgleda, ali je i činjenica da je napravio dva nova mosta, da je most Gazela temeljno rekonstruisan, da je zidao škole po obodu grada, vrtiće, da je vodio populističku, ali za običan narod korisnu socijalnu politiku. Đilas je uradio više od većine gradonačelnika u istoriji ovog grada. Mnogo je trošio, ali se nešto od toga i vidi. Omanuo je u delu komunikacije sa građanima kada je uvodio sistem za naplatu karata BusPlus, omanuo je u detaljnijem predstavljanju troškova za neke kapitalne investicije: rekonstrukcija Bulevara kralja Aleksandra, nabavka tramvaja iz Španije. Ostalo je nejasno koliko su poslovi koji su rađeni bili nameštani za ljude i kompanije iz njegove i SPS okoline, i to sve proizvodi šumove koji spuštaju njegov rejting. Đilas i DS su ozbiljno uzdrmani. Pitanje je u kojoj će meri građani Beograda znati da prepoznaju stvari koje je Đilas uradio za pet godina svoje uprave, a da prenebregnu bahatost koja je pratila tu upravu.

S druge strane, ovo je vreme SNS-a i Aleksandra Vučića i ova partija na sve načine pokušava da svom lideru konačno donese pobedu u Beogradu. Njihovi aktivisti obilaze građane, zovu ih telefonom, jure "sigurne glasove", nude prevoz do biračkih mesta ako je to potrebno. Tamo gde su u mogućnosti, a sada su svuda u mogućnosti jer preko Privremenog organa upravljaju gradom nude građanima standardne sitne predizborne usluge, asfaltirajući ulice po predgrađima i praveći dogovore sa svima sa lokala koji bi mogli da donesu neki glas.

Pored toga, SNS nije istakao nijednog kandidata za mesto gradonačelnika, već insistiraju na Timu, na nekakvom kolektivnom telu koje je zapravo oličeno kroz mitsku figuru Aleksandra Vučića, jer je on svojim autoritetom i rejtingom garancija da će Tim uraditi sve što je obećao. Zato vidimo malo Zoranu Mihajlović (sklonili su je poslednjih dana), malo Nebojšu Stefanovića, malo Sinišu Malog. Pretpostavlja se da će jedan od ova tri kandidata biti formalno gradonačelnik, ako to dozvole izborni rezultati, ali je sigurno da on neće imati autoritet veći od onoga koji mu dozvoli Vučić.

Dok je kampanja drugih personalizovana, SNS upravo kroz priču o "Beogradu na vodi" više nudi viziju nego "mišiće i mozak" koji to treba da sprovedu. Opet, njihovo iskustvo upravljanja velikim gradovima je malo i nema vidljivih rezultata, što se može videti na primeru Novog Sada i Niša.

Izbori za Beograd su specifični i po tome što SNS zna da ne može da računa na nekakvu ubedljivu pobedu, posebno ako se onaj razmaženiji deo birača koji živi u centralnim gradskim opštinama probudi dobre volje i odluči da glasa u nedelju 16. marta. Neke analize prethodnih izbora pokazale su da je Boris Tadić izgubio upravo zbog bojkota tih glasača iz Beograda koji su, s druge strane, podržali listu Dragana Đilasa u najvećem broju. Ako ovoga puta SNS "dobije" to će značiti da su se prigradske opštine odlučile da masovno izađu na izbore, a da su "građani" odlučili da kazne Đilasa.

Ako SNS pobedi, na talasu republičkih izbora i lenjosti drugih birača, u Beogradu će morati da pravi koaliciju i čini se da je tu dosta izvesna saradnja sa LDP-om, koji i sada posredno učestvuje u radu Privremenog organa, a moguće je da će i koalicija oko SPS-a opet biti raspoložena da pravi gradsku vladu sa SNS-om. Oni su to već jednom učinili u junu 2008. godine, pa su na kraju izigrali potpisani dogovor sa Vučićem. Ulazak SPS-a u gradsku vladu zavisiće verovatno i od toga kakvo će biti mesto ove partije u Vladi Srbije koja će biti formirana nakon izbora. Ne treba isključiti ni DSS kada je reč o pregovorima o budućoj gradskoj upravi, ali, uči nas istorija, i to će biti dogovoreno kada bude dogovorena srpska vlada. ¶

SLOBODAN GEORGIJEV

Fama o hapšenjima, kadrovima, reformama

"Političke stranke su ukopčale da je većina građana ideološki-vrednosno neopredeljena i da može da im se proda šta god"

Foto: I. Hrašovec

Istraživanja javnog mnjenja o izbornom opredeljenju građana dobijaju sve više prostora u medijima podgrevajući ono što je navodno definitivno, veličajući jedne ili srozavajući druge ispodcenzusnim obrtima. Kako izgleda stvarna slika našeg predizbornog poligona, šta na njemu vidi naš prosečan glasač i koliko se može verovati predizbornim istraživanjima, u razgovoru za "Vreme" tumači Srećko Mihailović, sociolog sa bogatim analitičnim iskustvom izbornih kampanja i kretanja javnog mnjenja.

"VREME": Na prošlim izborima dali ste ocenu da je u izbornoj kampanji pobedio antiintelektualizam. Da je Toma Nikolić postavio pravila igre udvarajući se niskim strastima svojih birača, a da su Tadićevi birači ostali iznevereni. Kako biste ocenili sadašnju kampanju, ko vodi igru a ko je sledi?

SREĆKO MIHAILOVIĆ: U svakom slučaju ovi izbori i ova kampanja razlikuju se od onih od pre dve godine, i te razlike su ogromne. Najupečatljivije je rasulo DS-a. Pesimisti taj rasap smeštaju na početak poslednje decenije prošlog veka i tvrde da je on započeo izdvajanjem Koštunice i njemu bliskih ljudi iz DS-a, a onda se to redom nastavljalo. Stalno je DS bio porodilište novih stranaka, pa i novih ideja. Ali ono što se sada dešava liči na gotovo krah jedne velike stranke koja ima tradiciju u srpskom društvu i mogu slobodno da kažem, bez obzira na moja izborna i politička opredeljenja, da je to nešto što je loše za ovo društvo. Druga odlika ovih izbora je apsolutna dominacija SNS-a. Oni su toliko dominantni da se gotovo približavaju apsolutnoj većini. Skupa sa tih nekoliko sitnih partnera koji im donose tri, četiri, ili možda postotak više glasova, što nije nevažno, naprednjaci ovoga puta imaju šansu da naprave parlamentarnu većinu i da se tako približe uspehu socijalista sa prvih višestranačkih izbora. Sa ove dve činjenice, na jednoj strani rasulo, na drugoj strani dominacija, mi vidimo da se poremetila čitava partijska struktura i da ona nije više ista. Možemo videti još dve ili tri partije koje upotpunjuju izbornu i političku scenu Srbije. Ostale partije više nego ikad ranije moraće da se bore za cenzus, i LDP, i radikali, i ove manje stranke koje idu samostalno.

A Tadićeva Nova demokratska stranka?

To je, po mom viđenju stvari, prilična nepoznanica. Na drugom ili trećem mestu imaćemo socijaliste i jednu od demokratskih stranaka. Da li će to biti Đilasova ili Tadićeva, ne bih se usudio da procenjujem, pogotovo što je proces cepanja DS-a, nažalost, i dalje u toku. U odnosu na prethodne izbore, isto je to što su naprednjaci ponovo dali pečat izbornoj kampanji, ali novina je u tome što se to čini na neverovatan način. Napravili su čitavu jednu virtualnu izbornu scenu Srbije. Nemajući protivnika na političkoj sceni, nemajući izbornog takmaca, izmislili su ga da bi imali protiv koga da se bore. Tako se odjednom kao njihov glavni oponent pojavljuje Mišković. I to je zgodno – imati kao oponenta čoveka koga uhapsiš, pa pustiš iz zatvora, pa ga držiš "na vezi". Sve je u tom virtualnom

duhu, kao što je priča o Beogradu na vodi ili o kanalu od Beograda do Soluna, ili nešto drugo. Pritom, u potaji drže stvarne motive za izlazak na izbore. Zašto jedna stranka koja je imala gotovo savršen alibi za neuspehe, jer je imala koalicionog partnera na kojeg je mogla da se vadi i iz čije sredine potiče i sam premijer, zašto se oni toga odriču i nastoje da preuzmu odgovornost? Nikako da saznamo zašto, koja je to odgovornost koju oni preuzimaju, šta će to uraditi čime će opravdati celu priču. A priča o reformama je bušna sa svih strana.

Kad smo kod reformi, da li su one ovog puta izborno pitanje oko koga će se glasati?

Prvo da kažem da su i sami naprednjaci rekli da su ovi izbori poseban način izjašnjavanja građana referendumskog tipa za ili protiv njih, naprednjaka. Međutim, sem onog virtualnog što nude ništa drugo nije opipljivo, njihova priča o reformama nije opipljiva, ona je prazna. Ne kažu "koje reforme", kažu "zašto reforme". A to je jedna opšta prazna priča, "da bi bolje živeli", nije nego. Dakle, priča o reformama nije konkretizovana s tim što mi, naravno, možemo pretpostaviti o kojim reformama je reč. I onog trenutka kad naprednjaci otvoreno kažu zašto su raspisali izbore, mi ćemo znati šta je sadržaj reformi. Postoji neposredna veza između glavnog razloga za raspisivanje izbora i njihovog cilja koji oni hoće da ostvare. Povremeno se nekom od njih izmakne pa kaže da nisu bili u prilici da sprovode one reforme koje su hteli. Sada, sa konkretizovanjem kampanje od strane socijalista i više nego otvorenog inkliniranja Dačića ka gotovo klasičnom konceptu socijalizma, možemo pretpostaviti da su oni eventualno bili oponenti sprovođenju jednog neoliberalnog koncepta reformi kojima su naprednjaci po svemu sudeći skloni. Moja pretpostavka je da će naprednjaci ići ka radikalnim neoliberalnim reformama.

Te su reforme zaustavljene...

Da, i u tome je verovatno kvaka, što nisu hteli da rizikuju sukob sa svojim glavnim koalicionim partnerom, pomoću koga su i došli na vlast. Jer Dačić je bio taj koji je birao s kim će doći na vlast.

Mislite, vratiće se na put "napuštenih" Radulovićevih reformi?

Da, naravno, možda na nešto drukčiji način, uz bolju saradnju sa sindikatima, sa davanjem nekih sitnih ustupaka sindikatima. Dakle, tajna raspisivanja ovih izbora i tajna političke orijentacije naprednjaka, nakon izbora leži u nekim veoma važnim promenama koje ćemo videti u novom zakonu o radu, zakonu o privatizaciji, u jednom izrazitijem priklanjanju kapitalizmu.

Ako glasači sve to mogu samo da pretpostavljaju, kakva je onda svrsishodnost ovih izbora kad se faktički i ne zna za šta se glasa?

Našem glasaču nije bitno za šta glasa, nego za koga. On je opredeljen glasanju za ličnost, za vođu, eventualno za partiju, a znatno manje za program. To su primetile sve političke stranke i u ovoj kampanji manje je programskih, ideoloških, vrednosnih tema nego što je to bivalo ranije. Jednostavno, ljudi u političkim strankama i marketinški stručnjaci koji prate i organizuju kampanju, orijentisali su se na pačvork kampanju. To su delići nekih mogućih programa koji nisu međusobno konzistentni i ne obraćaju se jednoj društvenoj grupi. Obraćaju se svim društvenim grupama, pokušavaju da pecaju u vodi ne znajući tačno gde se riba nalazi, ali im je bitno da se zabaci udica na sve strane pa ako se nešto uhvati, uhvatiće se. Treba reći da takvo ponašanje političkih stranaka i marketinških stručnjaka u kampanji nije bez osnova. Jer građani Srbije nemaju jasna, razgovetna, konzistentna ideološka i vrednosna opredeljenja.

Vlast je tolika slast u ovom narodu da političari teško mogu da joj se odupru i, čim postoji mogućnost da uzmu komadić vlasti, nema toga što oni ne bi zgazili, izneverili i obećali lojalnost novom vođi

U jednom istraživanju radnika na malom uzorku koje je radio Centar za razvoj sindikalizma, intervjuisano je 600 radnika svih kvalifikacionih struktura, ali pošto je uzorak mali, rezultati su više indicije, a ne pouzdani nalazi. Ipak, ono što smo našli je veoma indikativno i glasi da dve trećine radnika nema konzistentno vrednosno opredeljenje. Da tek svaki treći ume da sastavi nekoliko vrednosti u jedan jedinstveni blok, a da se pritom te vrednosti ne sukobljavaju. Od ispitanih radnika jedna četvrtina je socijaldemokratski opredeljena tako da je socijaldemokratija jedini vrednosni obrazac koji se da prepoznati među zaposlenim građanima Srbije. Naravno, i to su političke stranke ukopčale i mi vidimo da je u našem partijskom sistemu veoma često pozivanje na socijaldemokratiju, i svi se toga hvataju, pri čemu, kad dođe do prakse, sve je to daleko od socijaldemokratije. Recimo, vidimo sada saradnju Rasimovih socijaldemokrata sa naprednjacima.

Jeste li vi član Ljajićevog SDPS-a?

Ne, ja sam bio u njihovom savetu i dao sam ostavku pre tri-četiri nedelje kada su ušli u koaliciju sa naprednjacima, a do sada su podneli ostavke i svi drugi članovi Saveta, kao i predsednik Saveta Neven Cvetićanin. To govori da nije sve tako jednoglasno unutar stranke kao što možda izgleda. Maše se tom levičarskom zastavicom, ali u praksi se pokazuje da su partijama neke druge stvari mnogo važnije. Dakle, političke stranke su ukopčale da je gro građana, tačnije dvotrećinska većina ideološki-vrednosno neopredeljena, odnosno da nema konzistentne stavove i da može da im se proda šta god. I, kao podtačka toga, imamo tu četvrtinu pro-socijaldemokratskih sa kojima koketiraju i socijalisti, sve demokratske opcije, pa bogami, na moje zgražavanje i Ujedinjeni regioni.

U uslovima nepostojanja ideološkog identiteta, koliko onda predizborna istraživanja javnog mnjenja daju preciznu sliku raspoloženja birača?

Treba reći da mi već imamo dovoljno istraživačkih agencija i ustanova koje mogu napraviti vrlo korektna istraživanja. Međutim, kvalitetno i korektno istraživanje košta mnogo. Treba reći da ih verovatno ima više nego što primećujemo zato što se istraživanja rade za naručioca, a naručilac ne objavljuje rezultate takvih istraživanja. »

Da li su ta istraživanja kvalitetnija od ovih što se objavljuju?

Neka među njima su sigurno kvalitetnija. Ono što se objavljuje, to su skoro sva istraživanja koja se rade telefonskim putem, a ta vrsta istraživanja ima niz svojih ograničenja. Ta ograničenja nisu kao ona iz devedesetih godina kada su se istraživanja telefonom suočavala sa dva velika problema: prvo, nisu svi ljudi imali fiksne telefone, a drugo bilo je straha među ljudima i nisu se svi usuđivali da odaju svoje izborno opredeljenje.

Danas straha nema?

Danas gotovo svi imaju telefone, a straha gotovo da nema. Iako se javlja neka blaga nota zaplašenosti zbog velike navale onih koji vas najčešće telefonom pitaju za vaše izborno opredeljenje. Kod ljudi koji su spremni da to preuveličaju, poziv može da izazove neku vrstu straha. Previše ljudi nas pita za naše izborno opredeljenje, a i mi smo predugo slušali tu priču da je naše izborno opredeljenje tajna koju niko ne sme da sazna. Telefonska istraživanja mogu da predstavljaju u najboljem slučaju dobru indiciju, ali nisu dobra osnova za ozbiljniju prognozu, uključivši tu i pitanje uzorka, pitanje ozbiljnosti sagovornika jer mnogi mladi ljudi ne ispuste priliku da se sprdaju sa onima koji ih zovu i pitaju za izborno opredeljenje. Dakle, ta istraživanja što vidimo, treba uzeti sa rezervom, ali ako vi imate desetine takvih istraživanja i ako poznajete političku scenu Srbije, neke grube prognoze su relativno lake u jednom širem rasponu.

Imaju li ti objavljeni rezultati neku skrivenu poruku, potrebu da se utiče na birače da se opredele ili ka pobedniku ili da se neko odmah otpiše jer nema šansi? Ili je nekome dato previše procenata da bi se birači uljuljkali, ili premalo da bi se "sažalili"...

Naravno da ima. Praktično, ta istraživanja i nisu potrebna građanima osim da zadovolje neku predizbornu radoznalost. Ko naručuje ta istraživanja? Samo dve grupe: političke stranke i mediji.

Može li se onda reći da su rezultati tih istraživanja neka vrsta političkog marketinga?

Jesu, kako ne, čak političke propagande pre nego što su marketing. Partije ne puštaju u javnost ona istraživanja koja im iz nekog razloga ne odgovaraju. I mediji su naručioci. U svetu je to normalno, u svetu mediji češće naručuju istraživanja nego političke stranke. Kod nas su tek odskora počele neke televizije da naručuju istraživanja, sa nejasnim razlozima i ne znam po kojoj ceni se to radi u ovo vreme siromaštva. Ali, tih istraživanja ima, ona imaju ograničenu vrednost i ne utiču ni iole bitnije na izborno opredeljenje građana.

Mislite da takav atak prognoza neće opredeliti birača da glasa, recimo, za pobednika?

Činjenica je da naš čovek voli da glasa za pobednika. Čuvena je ona Draškovićeva anegdota iz 90-ih godina, kada je pitao ljude u nekom selu kada će glasati za njega, a oni mu rekli onda kada bude došao na vlast. U svetu se zna koliki postotak glasova donosi to što ste vi na vlasti, to je četiri do pet odsto. I u svetu i kod nas politička stranka koja je na vlasti u prilici je da koristi državne, vladine resurse za izbornu propagandu. Nismo mi zbog toga izuzetak, ali jesmo izuzetak donekle u odnosu na zemlje razvijene demokratije, zato što se kod nas i glasa za pobednika. Čujem od običnog sveta među kojim se krećem kako kaže: "Pa svi su oni isti, bar ću da glasam za ove koji će da pobede." Njegovi interesi su izvan toga šta pobeda ovog ili onog nosi. I zato kad su svi isti, onda će glasati za ovog što će da pobedi.

Kod nas se teško može govoriti o dominaciji racionalnog glasača. Racionalni birač glasa za svoj interes. On procenjuje, rasuđuje i kaže: "Ovi imaju takav program, njihova politika je takva i to je u skladu sa mojim interesima, i ja glasam za njih." Naravno, to nije u mnogim zemljama dominantno, ali nije ni mali broj zemalja gde jeste dominantan model glasanja i to najviše u zemljama razvijene demokratije. Kod nas ljudi glasaju iz nekih razloga za koje možemo da kažemo da su emocionalno-verske prirode. Kod nas se glasa zato što naš čovek veruje vođi. Postoji danas jedan apsurd, pa kada pitate ljude u kojeg političara imaju najviše poverenja, dobijete rang-listu gde dominira poverenje Vučiću. Vučić je dve godine na vlasti, on je postavljao ljude da rukovode institucijama, on je bio sve i svja uz manju ili veću asistenciju glavnog koalicionog partnera. Ali kad građane pitate za njihovo poverenje u

društvene i političke institucije, dobijete podatak da je osim klasičnih institucija crkve i vojske, nivo poverenja veoma nizak. I kako je onda moguće da imate poverenje u vođu, ali nemate poverenje u vođine institucije a od njega je mnogo zavisilo njihovo funkcionisanje.

Kako se to objašnjava, postoji li sociološko objašnjenje?

Ovo je socijalno psihološka ili čak individualno psihološka stvar. On veruje tom jednom čoveku iz raznih razloga: zato što lepo priča, što govori tri jezika. Prisetite se, mi smo i ranije imali političkih lidera koji su govorili po tri ili čak četiri jezika. Ali prvi put smo videli da nam neko prevodi lidera jedne partije i potpredsednika vlade kako bi se pokazalo da on zna engleski. To da je Đinđić znao nemački mogli smo samo da zaključimo, to što Tadić govori i francuski i engleski, mogli smo da zaključujemo dok gledamo slike sa njegovih susreta sa ljudima npr. iz Francuske ili Amerike. Ali, kod Vučića smo se sad i uverili. Kažu, on je mlad, dobro jeste mlad, kažu i lep, ne znam da li je lep i po kojim kriterijumima, ali kad vi imate birača koji odlučuje na osnovu toga pa onda mi zaslužujemo da nam se desi sve što nam se dešavalo i što će nam se desiti.

Mislite li da tu stvarno nema nikakvih Vučićevih zasluga za tako visok rejting?

Nama su mediji o njemu takvu predstavu stvorili. Ali ako pogledate realno stvari, u čemu se ogleda ta dosadašnja borba protiv korupcije? Samo u jednoj činjenici: uspeo je da zastraši korupcionaše da ne ulaze tako olako u koruptivne procese. Zato što je počeo da hapsi. Ali, da li je on osposobio ijednu instituciju da se bori protiv korupcije? To su promene koje su oni tako dobro upakovali i našli medij koji je to mogao da prenese i to onom

delu javnosti na koji mogu da računaju, na čitaoce tabloida. Dakle, on se obraća svojim glasačima i daje im ono što traže. Ima tu i realnih uspeha te politike, a to znači Evropa, Kosovo i jednim delom borba protiv korupcije, jer to zastrašivanje korupcionaša jeste mali korak, ali za nas je i to veliki korak kada ranije niko nije hteo da mrdne repom i kada je Verica Barać bila osuđena mnogo više nego bilo koji korupcionaš u ovoj zemlji. Ima još nekoliko fama koje su razvili naprednjaci i naravno zloupotrebili do krajnjih granica. Fama o hapšenjima, to je već postalo komično. Tolika manipulacija sa hapšenjima to ni u jednoj dosadašnjoj kampanji nije bio slučaj. Takođe, malo je paradoksalno da više ima zastarelih slučajeva nego što ima osuda. Nisu oni jedini krivci za to, sve su to slučajevi odranije, ali naprednjaci su mogli da preduprede tu zastarelost u slučajevima političara kriminalaca. Nisu to učinili. Onda, fama o tome da oni raspolažu sa sposobnim ljudima, da su kadrovski jaka stranka. Na moj raniji prigovor, i da dođu na vlast s kim će da vladaju, odgovor koji sam dobio pokazao se tačnim. Rečeno mi je, ako mi noćas pobedimo, sutradan će ispred naših partijskih kancelarija biti nepregledni redovi kadrova koji će dolaziti da se učlane u stranku. To se pokazalo tačnim, ali mi već znamo iz iskustva da ti preletački kadrovi nisu baš neke naročite snage i pameti, da su njihovi kapaciteti ograničeni i da je njihova upotreba u politici prilično kratka.

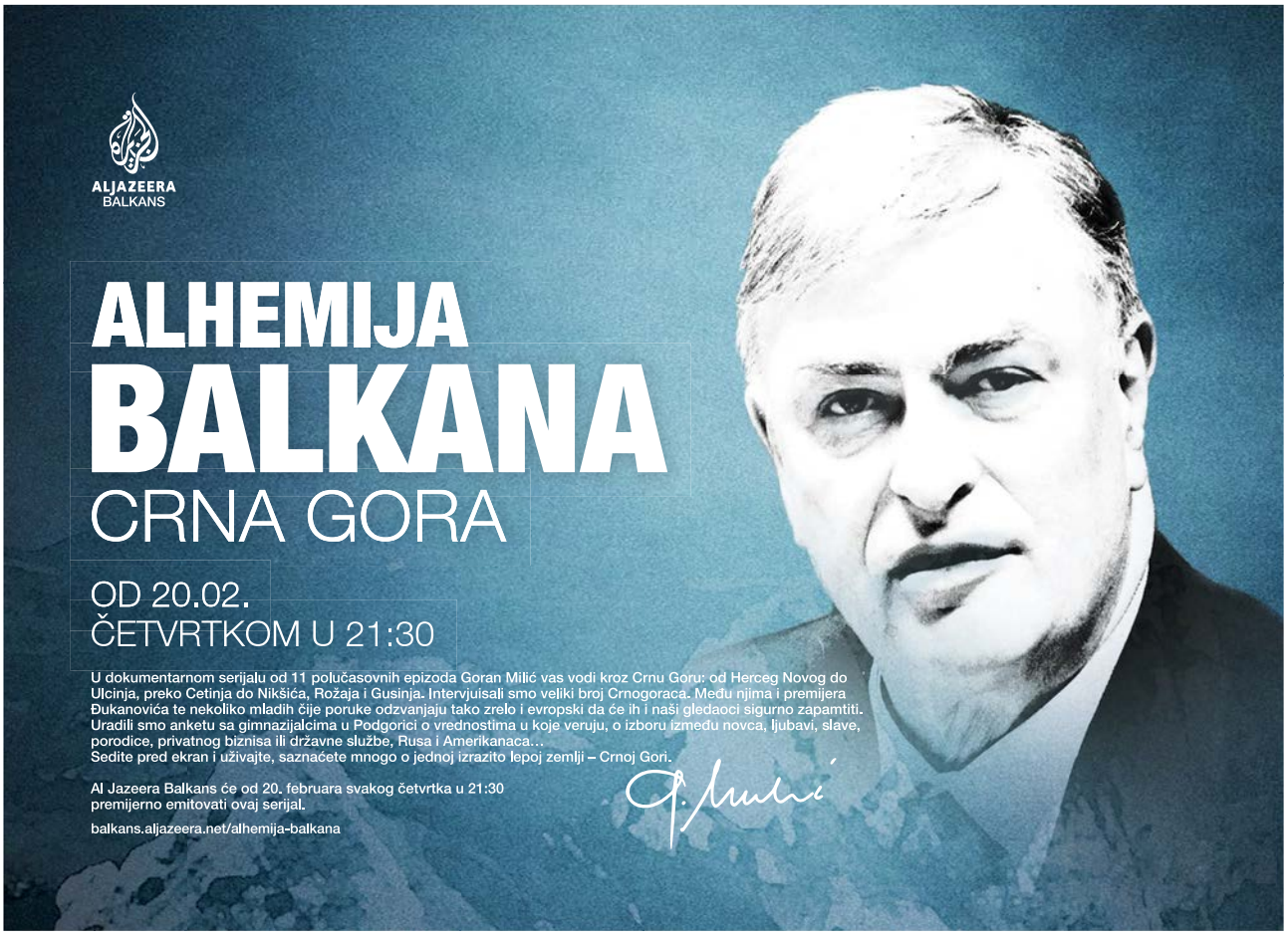
Da li se možda računa na pomoć u kadrovima iz drugih stranaka, za koje se sada kaže da u dugom redu čekaju da li će biti pozvane u vladu?

Možemo da sudimo samo na osnovu onoga što se desilo, predviđanja tu nisu od naročite koristi. Svedoci smo loše kadrovske politike naprednjaka odnosno činjenice da su bili prinuđeni da brzo promene nekoliko ministara. Tu nešto nije u redu... Zašto se dešava to da su oni pre sedam, osam meseci, pa čak i godinu dana, raspisali konkurse za direktore velikih javnih preduzeća? Iako je odavno isteklo vreme, ti konkursi nisu zaključeni, a direktori su i dalje u v.d. stanju. Njihova kadrovska osnova i pored svih preletača nije naročito jaka. Kad je reč o drugim strankama, pa vlast je tolika slast u ovom narodu da političari teško mogu da joj se odupru i čim postoji mogućnost da uzmu komadić vlasti, nema toga što oni ne bi zgazili, izneverili i obećali lojalnost novom vođi. Pogledajmo samo stranke koje menjaju one sa kojima su u vlasti. Tu imam razumevanje samo za stranke etničkih manjina, njima iz čistog interesa odgovara da budu u vlasti, a ne protiv vlasti. Na kraju, oni se ne libe da priznaju tu vrstu pragmatizma. Ali kad imate tu vrstu pragmatizma kod onih partija koje sebe smatraju ideološkim, koje imaju jasno profilisan program, e onda se vidi da taj program ne znači ništa.

Koje su to danas partije?

To su evo sve partije, nailazimo samo na Demokratsku stranku koja se izričito distancirala od bilo kakve postizborne koalicije i koja naglašava povratak izbornom programu. Možemo da se pitamo šta je izborni program te stranke, s obzirom na to da je vrludala od umerenog desnog centra pa do levog centra. I u vreme Đinđića bila je više ka desnom centru, ali očigledno je da kad govore o povratku, misle na socijaldemokratski potencijal te stranke. ¶

IVANA MILANOVIĆ HRAŠOVEC

Vučićeva zlatna ribica

Danas među običnim svetom o izborima malo ko uopšte i govori. Uopšte, ima nešto apsolutno perverzno i zlokobno u čitavoj ovoj, samo naizgled komičnoj situaciji, gde se – uz izuzetke koje bukvalno možete prebrojati na prste jedne ruke – svi, narod, mediji, analitičari i politički akteri naprosto utrkuju ko će se lepše i maštovitije diviti carevom novom odelu. I u kojoj se svaka kritička ili satirična reč dočekuje kao krunski dokaz saučesništva u mračnoj "tajkunskoj zaveri" protiv Velikog Vođe

piše: **Đorđe Vukadinović**

U prošlom nastavku govorio sam više filozofsko-metaforički (da ne kažem, "umjetnički"). A sada bi ipak trebalo malo više i konkretnije o aktuelnoj real-političkoj stvarnosti.

Ne znam da li se i vama tako čini, ali imam utisak kao da je svim akterima ove (pred)izborne farse pomalo neprijatno. Kao glumcima u lošoj predstavi. I to važi podjednako za one koji grabe ka pobedničkom postolju, tako i za one koji su viđeni za gubitnike. A pogotovo važi za publiku, voljnu i nevoljnu, koja, kao one ljudske kulise po našim TV programima, sve to posmatra pasivno i tupo, bez žara i uživljavanja.

Ovo je kampanja bez kampanje, bez teme i bez energije. A kako bi i bilo drugačije kada se zapravo radi o otaljavanju posla i ispunjavanju obaveze da se normativni, institucionalni okvir prilagodi faktičkom stanju na srpskom političkom terenu. (U tom smislu su ovi izbori najsličniji onima iz decembra dvehiljadite – s tim što je tada barem postojala vrlo rasprostranjena nada da će biti drugačije i bolje.)

Danas među običnim svetom o izborima malo ko uopšte i govori. A i kada se pomenu, o njima se govori kao o nekoj elementarnoj nepogodi, za koju se nadamo da što pre prođe i da ostavi što manje posledice. Nema entuzijazma, nema vere u bolje sutra. Odnosno, ima je, delimično, kod pristalica SNS-a, ali samo u smislu vere da će (možda!) da bude bolje njima lično.

Uopšte, ima nešto apsolutno perverzno i zlokobno u čitavoj ovoj, samo naizgled komičnoj situaciji, gde se – uz izuzetke koje bukvalno možete prebrojati na prste jedne ruke – svi, narod, mediji, analitičari i politički akteri naprosto utrkuju ko će se lepše i maštovitije diviti carevom novom odelu. I u kojoj se svaka kritička ili satirična reč dočekuje kao krunski dokaz saučesništva u mračnoj "tajkunskoj zaveri" protiv Velikog Vođe.

Želite li još malo paradoksa i perverzije? Pa, evo. U žestokoj konkurenciji koju – barem u tom pogledu – pruža istorija srpskog obnovljenog višestranačja, gotovo da nije bilo vlade koja je imala manje rezultata i više neispunjenih obećanja. I, istovremeno, sem ako se ne desi neko vanzemaljsko čudo u ovih nekoliko nedelja, nije bilo vlasti koja će dobiti, odnosno obnoviti mandat sa većom i ubedljivijom većinom u odnosu na svoje konkurente.

Želite još? Ovo je vlada koju je srušio ubedljivo najmoćniji čovek u zemlji – zato što je želeo još više moći. A na te izbore su najviše hajkali i pozivali, odnosno ulogu električnog zeca igrali lideri dve opozicione stranke (LDP i DSS) koji na njima teško da mogu proći bolje nego na prethodnim – a pitanje je čak i da li će se uopšte dokopati cenzusa.

Ovo je vlada u kojoj ne samo da premijer nije bio zaista premijer (to smo, pošteno govoreći, već gledali i pod Miloševićem i pod Tadićem) nego ni ministri nisu bili zaista ministri, već puki podanici i savetnici (Prvog) zamenika premijera. Ovo je kampanja u kojoj vlast, kako reče Aleksandar Vučić, "neće da obećava kule i gradove". A u isto vreme besomučno maršira sa projektom "grada na vodi" i "vavilonske" kule u njegovom središtu.

Ovo je vlast koja ima praktično apsolutnu medijsku kontrolu, o kakvoj je čak i Milošević mogao samo da sanja i kakvu nije imao ni za to često optuživani Boris Tadić. (A o Đinđiću i Koštunici da i ne govorimo.) Pa opet se njen sveprisutni glavni protagonist neprestano žali na medijski tretman i kako njegovi protivnici imaju "tri-četiri puta više medijskog prostora".

Sve vlasti donekle proizvode svoju virtuelnu realnost, presiraju medije i nastoje da pacifikuju svoje protivnike. Ali ova sadašnja je apsolutni šampion u toj disciplini i moglo bi se reći da je u tome udružila najbolje "tekovine" i iskustva iz miloševićevske, radikalske i dosovske prošlosti. A takođe i neke od "najistaknutijih" kadrova iz svakog od tih perioda.

"Da. Ali šta su sve ONI radili?" "Šta je sa onima prošlim? Nemojte zaboraviti na njih." I to je tačno. Oni "prošli" (kao i oni pre-pre njih) zaista su svašta radili, grešili i brljali. Da nisu, ne bi bili "prošli" i pogotovo ne bi bili zamenjeni ovima ovakvima. Ali to ne može biti ni opravdanje, ni alibi. Prethodnici su radili što su radili – i o tome smo dosta govorili onda kada su bili u snazi i na vlasti. A druga je stvar to što mi u javnosti uvek imamo previše "junaka" voljnih

foto: A. Anđić

Do ovih izbora i pretpostavljenog trijumfa na njima, Vučić je bio pomalo uzurpator – mada to niko nije baš tako hteo i smeo javno da kaže. Nakon njih, međutim, on postaje izabrani, apsolutni i neprikosnoveni vođa

da hrabro i "kritički" premeravaju rep mrtvim vukovima.

Elem, da. I Tadić je voleo da se slika i pajta sa Đokovićem. I Koštunica ga je angažovao u kampanji "za odbranu Kosova". Ali niko to nije radio ovako brutalno i neukusno kao što je to učinila ova vlast (čitaj Vučić) angažujući ga u akciji "spasavanja zavejanih iz smetova kod Feketića". (Umesto da, ako već zbog povrede nije mogao da igra, bude uz svoje drugove na SPENS-u i bodri ih u Devis meču protiv Švajcaraca.) Ili pogledajmo "slučaj Kusturica", koji je, što zbog Dodika, što zbog "Andrić-grada", prinuđen da svoj prvobitni neprijateljski gard prema PPV-u zameni veličanjem njegovih zasluga i "dragocenog prijateljstva".

Ipak, ni Đoković, ni Kusturica se ne mogu porediti sa onim što je, doduše, pretpostavljam, manje dobrovoljno od Noleta i Kuste, za PPV-a učinio Miroslav Mišković. Mišković je njegova "zlatna ribica". Njegov glavni politički plen i predizborna uzdanica. Bez Miškovića se on ne bi usudio da ide na izbore. Bez Miškovića ne bi imao ovu moć, ne bi ulivao ovaj strah i ne bi imao rejting ni približan ovome koji ima. I nema veze što, mimo Miškovića, neki drugi tajkuni (pardon, "preduzetnici"), zaštićeni svedoci i lica sa poternica vrlo lepo i veselo vezu poslove po zemlji Srbiji i okruženju.

Vučić je čovek koji je na jedan paradoksalan način ujedinio dve Srbije. Time što je uhapsio Miškovića, koji je, iz različitih razloga, na obe strane doživljavan kao oličenje zla ("evropejci" su ga mrzeli zato što ga je mrzeo Čedomir Jovanović, a "patriote" zato što se smatralo da je odgovoran za formiranje proevropske vlade Tadića i Dačića), i time što je na svoju stranu privukao neke od perjanica i simbola ove polarizacije – od Verana Matića i Petra Lukovića, do Milovana Drecuna, Vučelića i Vulina.

Dakle, da rezimiramo. Ovo je vlada koja nije ostvarila praktično ništa od svojih obećanja, ali je zato ostvarila nešto što nije obećala – bar ne svojim biračima – potpisala je Briselski sporazum sa Prištinom i naterala Srbe sa severa da izađu na kosovske izbore. I time – do daljnjeg – kupila podršku spoljnih (zapadnih) faktora i pozitivne izveštaje raznih evropskih komisija i komesara. A pomenutim kadrovskim protivprirodnim bludom obezbedila je neophodnu pacifikaciju otpora i na jednoj i na drugoj strani.

Ali, konačno i ključno. Zašto čitava ova drama i uzbuđenje, ako je već, kao što se svi slažu, Vučić najmoćnija politička figura i ako će izbori tu činjenicu samo formalizovati? Razlika je, međutim, velika i verovatno je ona prelomila i Vučića i faktore koji stoje iza njega da se na izbore ipak ide. Do predstojećih izbora, aktuelnu vlast je bilo moguće kritikovati zbog "izneveravanja volje birača". Mogli smo izvlačiti njihove predizborne patriotske izjave (druga je stvar što je to malo ko činio, a još manje ko hteo da objavljuje), i tvrditi kako oni "nikada ne bi bili tu gde jesu – kao što verovatno i ne bi – da su pre izbora saopštili da nameravaju da potpisuju sporazume sa Tačijem i uspostavljaju granice na Jarinju". Mogli smo govoriti da su u kampanji bili veliki rusofili, a posle postali veliki EU-fili i zapadnjaci. Mogli smo govoriti kako su im pre izbora usta bila puna "ekonomskog patriotizma", a sada su portparoli MMF-a, Brisela i Vašingtona.

Nevolja je, međutim, što nakon narednih izbora, po svoj prilici, to više nećemo moći govoriti i što će takav govor imati mnogo manju težinu. A pogotovo će u vodu pasti teza o "izneveravanju volje birača". Više ih nećemo imati za šta hvatati i prozivati, jer, u osnovi, više ništa i ne obećavaju i ne nude – sem bezrezervne i slepe vere u Aleksandra Vučića i njegovo vođstvo.

Drugim rečima, do ovih izbora i pretpostavljenog trijumfa na njima, Vučić je bio pomalo uzurpator – mada to niko nije baš tako hteo i smeo javno da kaže. Nakon njih, međutim, on postaje izabrani, apsolutni i neprikosnoveni vođa, koji, kao što to kažu njegovi sledbenici kada se po komandi uključuju u "Utisak nedelje", "ima bezrezervnu podršku za sve što odluči i kako god odluči" (pitanje je bilo da li su potrebni vanredni izbori ili ne).

Pa, ko bi mogao odoleti takvom iskušenju koje deluje kao ostvarenje najslađeg sna svakog (balkanskog) političara? Iskreno rečeno – ne znam. Ali znam da ova bajka svakako neće imati lep kraj. ¶

Autor je urednik „Nove srpske političke misli"

Očekujemo uvođenje 4G

“Sve zemlje u okruženju su od prelaska na digitalno emitovanje i digitalne dividende prihodovale po nekoliko desetina miliona evra, a oslobađanjem spektra otvoriće se mogućnost za uvođenje novih širokopojasnih mreža”

“Pre godinu i po dana, kada smo ušli u resor, došlo je do spajanja spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija i stvoren je resor koji nije bio do kraja zaokružen. Smatramo da je SIEPA logično pripadala spoljnoj trgovini. Ali, imajući u vidu tadašnji odnos koalicionih snaga, to je ipak ostalo u drugom resoru”, kaže za “Vreme” državni sekretar Tatjana Matić, sumirajući godinu i po dana rada Ministarstva trgovine i telekomunikacija. “Kada je reč o unutrašnjoj trgovini, krenuli smo u ozbiljne zakonodavne aktivnosti, pre svega u izmene Zakona o zaštiti potrošača, jer smo tu uočili najveće nedostatke. U komunikaciji sa udruženjima potrošača i kroz izveštaje tržišne inspekcije sa terena, shvatili smo da nismo bili spremni za onakav zakon o zaštiti potrošača kakav je donet pre nekoliko godina”.

“VREME”: Zašto?

TATJANA MATIĆ: Po tom zakonu je tržišna inspekcija izgubila neke nadležnosti koje su se prenele na organizacije potrošača – reklamacije, kontrolu i bezbednost nekih proizvoda, pri čemu u to ne ulazi bezbednost hrane. Zbog toga inspekcija više nije imala pravo nadzora ni izricanja kazni – ako ste hteli da zamenite neki proizvod, morali ste da se obratite prodavcu, a ako on odbije, vi biste se obraćali udruženju potrošača, da oni preduzmu određene mere za koje nisu bili spremni. Takav sistem nije funkcionisao. Zato smo išli na izmene – ne može se naslepo preuzeti evropski model, koliko god on bio dobar, u sredini koja nema sisteme da to podrži. Zato su novim zakonom neke ingerencije vraćene tržišnoj inspekciji, tj. resornom ministarstvu koje će uspostaviti nove mehanizme nadzora i kontrole.

Kada je reč o unutrašnjoj trgovini, svedoci smo da već godinama osetno opada promet, naročito u maloprodaji. Kako Ministarstvo rešava ovaj problem?

Dok se ekonomska situacija ne popravi, mi tu malo možemo da učinimo. U poslednjih godinu i po dana često smo se susretali sa stavom da država treba da interveniše. Imali smo nekoliko intervencija kada je reč o najnižoj ceni hleba. Ali, mi još imamo sećanje na vreme komunizma i na neverovatnu moć države u uređenju tržišta, a ipak smo ušli u sferu liberalne ekonomije i tržišta. Naravno, kupovna moć je drastično opala i opada iz sata u sat... Uprkos tome, cene očigledno da ne padaju.

Dolazimo na pitanje šta država može da uradi kada je o konkurenciji reč?

Tu dolazimo do vrlo osetljivog terena, država ne sme da interveniše na način na koji bi se to tretiralo kao uređenje tržišta. Ali država mora da omogući sve da postoji što veća konkurentnost, kroz dolazak što većeg broja investitora i otvaranje tržišta. Mi smo malo tržište i što pre moramo da shvatimo da našu šansu treba da vidimo u regionu, a mislim da to odgovara i našim susedima, koji imaju isti problem. Jedino kada imate ukrupnjenu tržišnu ponudu, onda dolaze i veći igrači, i stvara se konkurencija koja omogućava pad cena.

Kako ocenjujete konkurenciju u Srbiji kada je reč o maloprodaji?

Svakako da to može da bude mnogo bolje, ali, pomaci su prisutni i ne možemo da kažemo da ne postoje.

Na koje pomake mislite?

Sigurno da su od 2002–2003. do danas napravljeni ozbiljni pomaci kada je reč o konkurentnosti maloprodajnih lanaca. Ako me pitate kao potrošača, mislim da država svakako treba još da uradi za konkurentnost – pomak je napravljen, ali to nije dovoljno. Sa druge strane, treba da budemo realni, malo tržište samo po sebi neće privući dovoljno velikih igrača. Dolaze LIDL, IKEA, ali vidite koliko traje njihova priprema za ulazak na naše tržište. I nije reč tu samo o našoj birokratiji, reč je i o njihovim procenama. Na nama je da stvorimo uslove poslovanja koji su predvidivi za sve buduće i sadašnje, strane i domaće investitore.

Koji su to uslovi?

Pre svega, treba da stvorite jednu politički stabilnu zemlju, koja nema otvorena ključna politička pitanja, koja je nonstop, kroz svaki izborni ciklus destabilizuju. To je svakako bilo kosovsko pitanje

mreže u 2015.

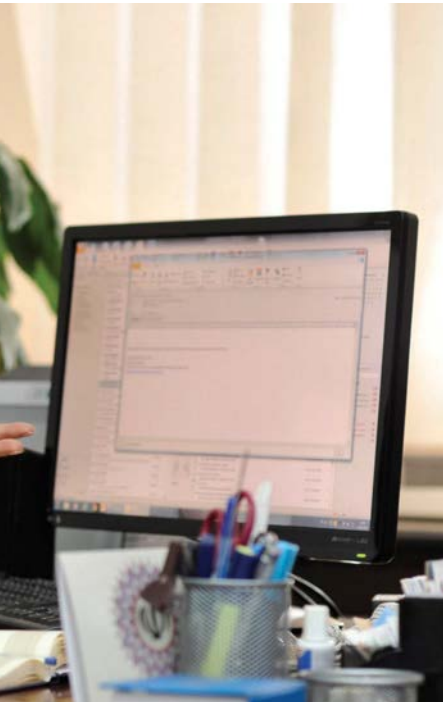

foto: A. Anđić

– napravljeni su koraci ka normalizaciji, i to je sad samo jedno od niza pitanja kojim se bavimo, više nije omča oko vrata. To je preduslov da imate zemlju u koju partneri i investitori mogu da imaju poverenja, jer oni žele da dođu na predvidivo tržište, žele da su uslovi na tom tržištu njima poznati, odnosno da su to standardi, i to je priča o usklađivanju pravnih okvira koji će svima biti razumljivi. Njoj se približavamo kroz pregovaranje i sastanke koje imamo u Briselu. Mislim da je jako važno da smo krenuli tim putem. Ne možemo imati zakone iz komunizma i socijalizma, a biti deo EU i tražiti da dođu investitori. U skrininzima o Poglavlju 3, u kome je učestvovalo naše ministarstvo, bilo je mnogo praktičnih i konkretnih pitanja, i shvatili smo da će tehnički uslovi biti naš najveći izazov – da se pripremimo i potpuno uhvatimo korak sa savremenim svetom.

U vezi s tim, šta se dešava sa e-upravom? Poreska uprava je počela da radi nešto u tom smeru, a sve ostalo kao da stoji.

To je odlično pitanje, i još jedna interesantna tema o kojoj smo u Briselu razgovarali i gde vidimo veliki prostor da unapredimo portal E-uprave. Uprava za digitalnu agendu, organ u sastavu našeg ministarstva, zadužena je za funkcionisanje portala e-uprave, koji nudi više od 300 usluga i ima na hiljade korisnika. Suština je kako unaprediti funkcionisanje portala, umrežiti što veći broj organizacija i institucija sistema i učiniti dostupnim što širi spektar usluga za naše građane putem portala e-uprave. U Briselu smo imali priliku da vidimo prezentaciju informacionog sistema pod imenom *Contact of single point*, koji omogućava građanima da na jednom mestu dobiju informacije o različitim vrstama posla u zemljama članicama EU – kako da se registruje firma i koje su dozvole potrebne, kako se prijavljuje porez, otvara račun u banci, i tako dalje. Naravno, to je jako složen sistem i zahteva međuresornu saradnju. Ovo je za resor telekomunikacija strateška misija u okviru koje ćemo umrežiti celu našu priču o e-biznisu i e-upravi. Potrebno će biti da napravimo zakonsko rešenje sa jasnim obavezama i nadležnostima kako bi sve institucije koje pružaju usluge morale jasno da znaju šta su njihove zakonske obaveze i šta je neophodno da urade kako bi servisi funkcionisali preko centralne tačke; zatim, treba da rešimo model finansiranja, a potom da ceo koncept nadovežemo na e-portal i da u skladu sa tim implementiramo projekte i formiramo institucionalni okvir na bazi već postojećih institucija. Ovo je veliki izazov i zaista pitanje od strateškog značaja za modernizaciju naše države, posebno imajući u vidu da se pojavljuje i kao naša obaveza u procesu pristupanja EU. Napominjem da EU prepoznaje Ministarstvo telekomunikacija kao nadležno za ovaj proces, pre svega zbog izuzetno visokih tehničkih zahteva koji će ga pratiti.

Dokle se stiglo sa digitalizacijom? Rok da se ona završi je jun 2015.

Krajnji rok za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje programa je 17. jun 2015. godine. U trenutku preuzimanja resora naišli smo na velike probleme u realizaciji projekta. Zahvaljujući angažmanu svih nadležnih za ovaj proces, danas su otklonjene glavne tehničke prepreke za uspešan završetak digitalizacije i rešena su ključna sporna pitanja. U ovom trenutku, pušten je u rad signal proširene inicijalne mreže na Avalskom tornju, aktivirano je 35 emisionih lokacija, što znači da je digitalni signal dostupan za oko 75 odsto stanovništva i otklonjene su sve prepreke za okončanje procesa digitalizacije u Srbiji – preostalo je da se obezbede finansijska sredstva za opremu preostalih lokacija za digitalizaciju, kao i da se usvoje dva zakona iz oblasti medija, zakon o elektronskim medijima i o javnim servisima, koji su pravni osnov za završetak digitalizacije. Sve zemlje u okruženju su od prelaska na digitalno emitovanje i digitalne dividende prihodovale po nekoliko desetina miliona evra, a oslobađanjem spektra otvoriće se mogućnost za uvođenje novih širokopojasnih mreža, kao što je 4G mreža, za koju postoji veliko interesovanje u našoj javnosti.

Izbori su za manje od tri nedelje. Šta je poslato kao poruka vaše stranke, SDPS-a, na Kongresu održanom u nedelju?

Ovo je bila prilika da se pošalje poruka da partija u svojoj petoj godini postojanja doživljava uspon i ima sve veće poverenje građana. Imamo oko 50.000 članova, imali smo na izborima na Voždovcu zapažen uspeh sa osvojenih šest odsto glasova i Kongres je bio odlična prilika da još jednom naglasimo osnovne ideje za koje se partija zalaže – socijalnu pravdu, solidarnost, tolerantnost. Takođe, Kongres je pokazao da je SDPS ključan činilac reformi društva u Srbiji i da se zalažemo za rešavanje ekonomskih pitanja koja su od primarnog značaja za Srbiju, ali na principima socijalne pravde. Srbija je po svojoj tradiciji socijaldemokratska zemlja, a Evropa i savremeni svet se kreću pravcem socijaldemokratije i visoke društvene odgovornosti. Suština je da iz svoje tradicije uzmemo ono što je najbolje i da se toga ne stidimo.

Kako komentarišete ostavku Nevena Cvetićanina i celog političkog saveta SDPS-a, uz obrazloženje da se "partija kreće u smeru koji ne podrazumeva socijalnu pravdu i socijaldemokratske vrednosti"?

Razlozi su lične prirode a ne političke. Ne bih se dalje bavila tom temom, jer nema veze sa strankom. ¶

R. MARKOVIĆ

Dačićev kec iz marksizma

Mešanje pojmova socijalizma i hrišćanstva funkcioniše kad to rade Pit Siger ili Brus Springstin, jer to obema ideologijama daju lepu, poetsku notu koja govori o univerzalnoj ljubavi. Ali, politikolog Dačić nije ni hipik ni Jehovin svedok pa da mu oprostimo, već neko ko mora da ima temeljno znanje kad pravi ovakve komparacije

NOVINARSKA PITANJA: Ivica Dačić i Mića Jovanović u amfiteatru Megatrenda

foto: FoNet

"Alo, Milane! Što su osumnjičeni ovi drugovi Markes i Borkes?", glasi legendarna rečenica iz filma Srđana Dragojevića *Mi nismo anđeli*. Nakon prošlonedeljnog predavanja koje je premijer Vlade u ostavci Ivica Dačić održao na Univerzitetu Megatrend povodom 166 godina od prvog objavljivanja *Manifesta Komunističke partije*, te vesti u kojima se ovih dana pominje premijerovo ime, nije van pameti da se upitamo: što su osumnjičeni ovi drugovi Marks i Engels?

Osumnjičeni su, da odmah razjasnimo misteriju, da pišu za mlade. Kakve sad mlade, upitaće se čitalac, kad su taj manifest prvi put objavili pre 166 godina? Rektor i vlasnik Mića Jovanović dao je, držeći uvodnu reč, objašnjenje za to što je, prvi put, organizovao proslavu izdavanja Komunističkog manifesta, i to na njegovu 166. godišnjicu – levičarskim idejama uvek su naročito bili skloni intelektualci, pa time i studenti. "Komunizam i danas postoji, ali ne u obliku o kome pišu Marks i Engels, jer sve što je ekstremno nije dobro. Imamo i danas u Evropi socijal-demokratiju i socijalističke vlade, a u svetu još postoje i komunističke vlade", podsetio je rektor Megatrend univerziteta na početku svog izlaganja.

OVO NIJE IZBORNA KAMPANJA

"Levica je uvek bila ideologija intelektualaca, profesora, studenata. Zato danas na Univerzitetu obeležavamo 166 godina od prvog izdanja čuvenog dela Karla Marksa", rekao je Jovanović i osvrnuo se na ideale socijalne pravde sadržane u *Manifestu Komunističke partije*: "Dajući besplatno školovanje za sve, na inicijativu predsednika Dačića, mi smo se naslonili na koncept socijalne pravde i podjednakih šansi za sve. Nastavićemo tako i ove godine, a i ubuduće", najavio je rektor Megatrenda, elegantno preskočivši da kaže kako je na njegovom univerzitetu besplatno školovanje omogućeno samo studentima prve godine. Osim toga, nema ni objašnjenja otkud najednom prvi put otkako postoji, Megatrend obeležava baš 166. godišnjicu izlaska Manifesta.

Na početku obraćanja predsednik Vlade u ostavci Ivica Dačić, izjavio je:

"Ja sam dugo razmišljao da li da prihvatim da govorim o ovoj temi – rektor je levičar u duši i ove teme su za njega inspirativne. S druge strane, predizobrna kampanja je u toku, pa nisam želeo da u ovom trenutku moje izlaganje bude shvaćeno kao agitovanje. Ali, prihvatio sam, jer je ova tema aktuelna, ne samo danas u našem društvu, nego i svuda u svetu. Takođe, kao predsednik Vlade, bio sam za 18 meseci 31 put u Briselu, na mestu gde je Karl Marks pisao *Manifest* i to me je navelo da pristanem."

Premijer Dačić je u nadahnutom izlaganju podsetio na najviše vrednosti društvenih odnosa, koje su afirmisane u *Manifestu Komunističke partije*, a koje i u savremeno doba predstavljaju izazov, kako vlada tako i civilnog sektora.

Manifest

der

Kommunistischen Partei.

Ein Gespenst geht um in Europa — das Gespenst des Kommunismus. Alle Mächte des alten Europa haben sich zu einer heiligen Hetzjagd gegen dies Gespenst verbündet, der Papst und der Czar, Metternich und Guizot, französische Radikale und deutsche Polizisten.

Wo ist die Oppositionspartei, die nicht von ihren regierenden Gegnern als kommunistisch verschrieen worden wäre, wo die Oppositionspartei, die den fortgeschrittenen Oppositionsleuten sowohl, wie ihren reaktionären Gegnern den brandmarkenden Vorwurf des Kommunismus nicht zurückgeschleudert hätte?

Zweierlei geht aus dieser Thatsache hervor.

Der Kommunismus wird bereits von allen europäischen Mächten als eine Macht anerkannt.

Es ist hohe Zeit, daß die Kommunisten ihre Anschauungsweise, ihre Zwecke, ihre Tendenzen vor der ganzen Welt offen darlegen, und den Mährchen vom Gespenst des Kommunismus ein Manifest der Partei selbst entgegenstellen.

Zu diesem Zweck haben sich Kommunisten der verschiedensten Nationalität in London versammelt und das folgende Manifest entworfen, das in englischer, französischer, deutscher, italienischer, flämischer und dänischer Sprache veröffentlicht wird.

BAUK KRUŽI EVROPOM:
Prva strana Manifesta na nemačkom

"Danas možemo pitati: gde su proleteri, kakav je položaj radničke klase u odnosu na zahteve *Komunističkog manifesta*. Padom komunizma nestala je i kategorija proletera, izgubili su društvenu ulogu, partije su pohrlile preduzetnicima, tržištu i profitu. Imali smo neuspešnu privatizaciju i masovna otpuštanja, fabrike su prodate u bescenje. U trenutku demokratskog zanosa desio nam se ekonomski slom koji ćete vi plaćati", obratio se Dačić studentima. Podsetivši na posledice tog sloma u Srbiji – pad nacionalnog proizvoda na 65 odsto onoga iz 1989. godine i navala ekstraprofitera – Dačić se osvrnuo i na ekonomske prilike u svetu i socijalne proteste u Evropi, "arapsko proleće" i nemire u Bosni i Hercegovini. Iako politikolog po obrazovanju, Dačić u svom izlaganju nije ponudio odgovor na pitanje gde se to zaturila radnička klasa, a iako se osvrnuo na talase protesta u svetu i u BiH, nije se osvrnuo ni na relativno nov pojam "prekarijata", onog društvenog sloja koji u današnjoj situaciji ekonomske krize, po mišljenju mnogih teoretičara, predstavlja široko definisanu, disperzivnu klasu koja bi možda mogla da iznese promenu. Ako promene bude bilo.

Umesto toga, od politikologa i političara Dačića dobili smo težak izliv pojmovne zbrke, koji se najbolje očituje u citatu: "Komunistički manifest je bio popularan, jer je pozivao na revoluciju. Ima li danas revolucionara kakvi su bili Če Gevara, Lenjin, Ugo Čavez? Mislim da nema. Umesto revolucije, prešlo se na evoluciju, svet traži kompromise, spajanje najboljih ideja kapitalizma i socijalizma." Drugim rečima: komunizam je najbolja moguća ideologija, ali ni taj kapitalizam nije loš, a to što je doveo do svetske ekonomske krize, ostavljajući za sobom milione bez radnih mesta i krova nad glavom, to je sve posledica kompromisa, koji su, u suštini, siguran znak da smo evoluirali. Valjda.

FRIDRIH ENGELS SUPERSTAR

Dačić je u svom predavanju spojio i Marksa i hrišćanstvo, objašnjavajući da je levičar onaj koji se brine za bližnjeg, kao što piše u Bibliji: "Levičar je onaj koji će vam pružiti ruku. Ako je nekom društvu potrebna briga, to je Srbija. Potrebna nam je levica da bismo živeli kao normalan svet, koji ne bi bio takav da nije prihvatio levičarske ideje. Na njima je zasnovana i Evropa i zato u nju idemo. Ne možemo ćutati dok tranzicija jede svoju decu." Ovde stižemo do tačke na kojoj bi još aktuelni premijer, po sopstvenom priznanju, ubeđeni levičar, dobio keca iz marksizma.

Mešanje pojmova marksizma i hrišćanstva, pa i socijalizma i hrišćanstva, funkcioniše kad to rade Pit Siger ili Brus Springstin, jer to obema ideologijama daju lepu, poetsku notu koja govori o univerzalnoj ljubavi. Ali, politikolog nije ni hipik ni Jehovin svedok pa da mu oprostimo, već neko ko mora da ima čvrstu teorijsku osnovu kad pravi ovakve komparacije. Ovako, premijer Dačić je, držeći predavanje na jednom univerzitetu, na kom se i političke nauke izučavaju, napravio grešku koja bi brucoša na politikologiji ili filozofiji poslala na đubrište istorije. Jer, socijalizam i marksizam rađaju se upravo iz potrebe za zadovoljenjem prava potlačenih i prezrenih tamo gde je hrišćanstvo izneverilo sopstvene ciljeve navedene u jevanđeljima.

Pobrkao je Dačić stvari gostujući na Megatrendu, istog dana i na isti način na koji je izvesni guslar gostujući na TV Pinku pomešao Kantov kategorički imperativ i hrišćansko zlatno pravilo (ne čini drugima što ne želiš sebi). Možda je studente Megatrenda (koji su uglavnom dremali u sali) i uspeo da uveri u dubinu svojih levih ubeđenja, no svakom drugom, ko se makar malo pomakao od popkulturnih predstava o marksizmu i komunizmu, Dačić se morao učiniti najsličnijim nekakvom lakrdijašu koji se ogrnuo crvenim plaštom iz ne baš jasnih razloga. Zbog kampanje nije, jer je potpuno nejasno koju grupu glasača je želeo da pridobije. Nije ni zbog poklada, jer nisu padale tog dana. Bio je petak pred Zadušnice (kad smo kod hrišćanstva), ali jedini običaj koji važi za taj dan je – udeliti prosjacima koji dinar.

Na koncu, kao jedini razuman povod za to da premijer održi predavanje o *Manifestu Komunističke partije* na Megatrendu nameće se ideja o nekakvoj internoj šali između Dačića i rektora Miće Jovanovića. Amfiteatar Megatrenda bio je poluprazan, a u prvom redu su sedeli pevačica Ekstra Nena, doktorantkinja na temu "Brendiranje u kulturi i globalizmu", smenjeni ministar prosvete Žarko Obradović, predavač, i slikar i samoproklamovani srpski nacionalista Miloš Šobajić, inače dekan Fakulteta za umetnost i dizajn. Svi sa Univerziteta Megatrend.

Po okončanom predavanju, Dačić se vratio svojim svakodnevnim obavezama. Prva za taj dan bila je odgovaranje na novinarska pitanja o njegovim navodnim vezama sa kriminalnim klanom Darka Šarića. ¶

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

Manifest o hrišćanstvu i socijalizmu

"Kao što je pop uvek išao ruku pod ruku s feudalcem, tako isto ide i popovski socijalizam sa feudalističkim.

Ništa nije lakše nego socijalistički prefarbati hrišćanski asketizam. Zar nije i hrišćanstvo grmelo protiv privatne svojine, protiv braka, protiv države? Zar nije propovedalo da ih treba zameniti dobročinstvom i prosjačenjem, celibatom i uništenjem puti, životom u ćeliji i crkvi? Sveti socijalizam samo je sveta vodica kojom pop samo blagosilja srdžbu aristokrata."

(Izvor: K. Marks – F. Engels, *Manifest Komunističke partije*, Kultura, Beograd, 1948)

Karl Marks, opet

Kako Englezi, za razliku od nas, nisu nikada pretendovali na status "najgostoljubivijeg naroda na svetu", Marks i London su se udobno podnosili. Zabeleženo je samo jedno učešće dr Karla Marksa na nekom javnom skupu, demonstracijama kako se danas kaže, i to baš u Hajd parku, i to baš povodom propisa londonskih vlasti da se nedeljom zatvore trgovine i – točionice pića

Ne zna se koliko na teritoriji bivše Jugoslavije još ima doktora nauka koji su među besmrtnike ušli briljantnim disertacijama na temu tipa marksizam u turizmu, marksistički doprinos posleratnom ulovu sitne ribe u Nišavi na delu toka Bela Palanka – Krivi Vir, marksistička teorija i praksa opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, marksizam i njegova primena u međunarodnom sistemu mera... Ne zna se ni gde se dede onih skoro dva miliona članova Saveza komunista, što je ondašnju Jugoslaviju činilo zemljom u kojoj su komunisti zasejani najgušće na svetu. Kao ni, na drugoj strani, koliko se, u međuvremenu, ovdašnjih istaknutih marksista prekvalifikovalo u četničke vojvode, vođe i/ili političke savetnike desničarskih, nacionalsocijalističkih, centrističkih itd. stranaka, ličnosti, lidera i prolaznika svake fele.

Dr Karl Marks, na sreću, s tim nema veze. On je na vreme izjavio, doslovno: "Ja nisam marksist." Izjavi je prethodio ilegalni boravak u Parizu i jetko formulisan zaključak da "kada bi francuska vlada znala za moj boravak ovde, možda bi me 'poslala na put' jer su 'marksisti' i 'antimarksisti', obe sorte, na svojim kongresima socijalista u Ruanu i Sent Etjenu učinili sve što su mogli da mi zapapre boravak u Francuskoj". Generalno, g. Marks je i inače pokazivao netrpeljivost prema socijalistima koji svoje ideje o oslobađanju čovečanstva razmenjuju za mesta u parlamentu, tj. vlast i mast. Zvuči poznato? "Već ih je do te mere uhvatio parlamentarni idiotizam da veruju kako su iznad kritike i kritiku osuđuju kao *crime de lèse majesté*, zločin uvrede veličanstva."

Povod sećanju na čoveka koji se zvao Karl Marks ne vredi tražiti jer se zagubio kao i negdašnje organizacije zadužene za obeležavanje jubileja, kakva je bila Savezna konferencija Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije i koja bi danas mogla da podseti da se, na primer, ove godine navršava 165 godina od kako je Marks sa porodicom dospeo u London, da u tom centru industrijske revolucije i svetskog imperijalizma neplanirano ostane do kraja života.

Bakunjin o Marksu

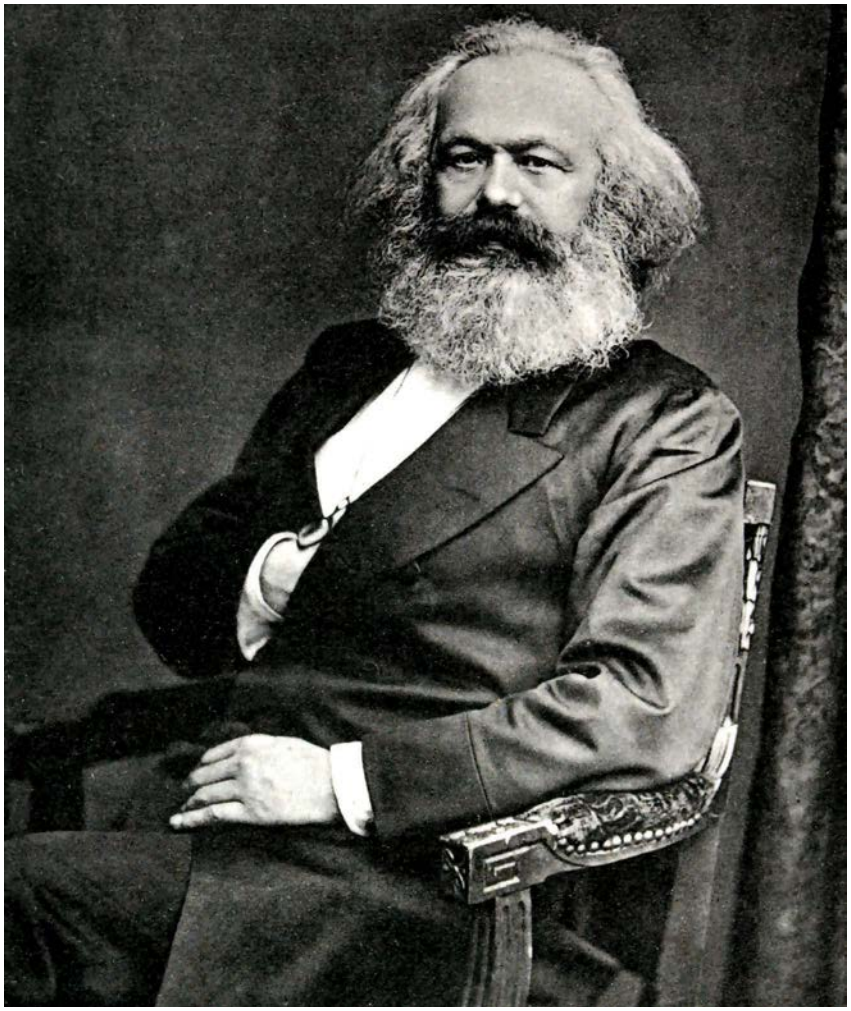
"Prvi put sam stigao u Pariz 1844. godine. Već sam bio emigrant. Bili smo se sprijateljili u priličnoj meri. On je tada bio znatno napredniji od mene, kao što je i danas, doduše ne napredniji, već neuporedivo učeniji od mene. O političkoj ekonomiji nisam tada ništa znao, još se nisam bio oslobodio metafizičkih apstrakcija, pa se moj socijalizam zasnivao samo na instinktu. Iako mlađi od mene, već je bio ateist, učen materijalist i misaon socijalist. Upravo u ono vreme postavljao je prve osnove svoga sadašnjeg sistema. Viđali smo se često, jer sam ga visoko cenio zbog njegove nauke i njegove ozbiljne i strasne odanosti stvari proletarijata, mada je ta odanost uvek bila pomešana s ličnom sujetom; željno sam tražio razgovore s njim, jer uvek su bili poučni i puni duha, ukoliko ih nije nadahnjivala sitničarska mržnja, a to je, nažalost, bio i suviše čest slučaj. Međutim, između nas nikad nije bilo prave intimnosti. Naši temperamenti se nisu podnosili. Nazivao me je sentimentalnim idealistom, i bio je u pravu; ja sam njega nazivao perfidnim i podmuklim sujetnim čovekom, pa sam i ja bio u pravu."

DOBRI STARI NEVALJALAC: Mihail Bakunjin

Marks i Engels, privatno o Bakunjinu

Vrlo sumnjiv. Bednik. Čudovište. Ogromna masa mesa i masti. Pomaman za muškarcima. Ljubomoran. Mnogo mi se dopao. Bolji nego ranije. Snishodljiv. Perfektan vo. Glup. Nikada ništa nije naučio. Ruski lukav. Panslavistička bagra. Hteo bi da postane diktator evropskih radnika. Ugojen. Prokleti Rus. Drzak. Laskavac. Svađalica. Razmeće se. Intrigant. Kozak. Ološ. Stoka. Slavoljubiva sujetna nesposobnost. Svetsko-prevratničke bube. Gospodin. Prepredenjak. Uobražen. Brbljivac. Dobar lakoveran starac. Moskovitsko kopile. Vašarski komedijant. Frazerski radikalizam. Šarlatan. Neznalica. Sramno neznanje i površnost. Magarac. Muhamed bez *Korana*. Opsenar. Moskovski diktator. Vrlo prosečan čovek. Prokleti Moskovit. Bedastoća. Bez ikakvog teorijskog znanja. Površna, skrpljena svaštara. Napabirčene koještarije. Teorijska nula. ltraradikalne fraze. Potpuna duhovna beda. Više nego prost. Varalica. Bandoglavac. Papa. Lična ambicija. Debeli slon. Dobri stari nevaljalac. Poštenjaković. Spreman na svaku niskost. Prevrtljivost. Živi samo od ucenjivanja.

Fridrih Engels, za koga smo u detinjstvu bili gotovo sigurni da je brat braće Marks i Karla Marksa, te bliski rođak Lenjina, Staljina i druga Tita, držao je da "kao što je Darvin otkrio zakon razvitka organske prirode, tako je Marks otkrio zakon razvitka ljudskog društva: jednostavnu činjenicu koju je do sada skrivao ideološki korov – da ljudi, pre svega drugog, moraju jesti, piti, stanovati i oblačiti se pre no što se mogu baviti politikom, naukom, umetnošću, verom itd.".

Poziv ugnjetenima i nesrećnima svih vremena nije utihnuo 1883, ni s propašću država u istočnoj Evropi, a naročito ne opštim potiskivanjem u zaborav

ZABORAV KUĆU GRADI

Kako je u Srbiji povodom gornjeg redosleda definitivno dokazano sasvim suprotno – tako smo od prvobitnih poluvekovnih zabluda o Marksu kao filozofu, sociologu, misliocu, tvorcu svakog čoveka i komuniste, i tako dalje i tome slično, za proteklih četvrt veka (čiji se početak, verovatno slučajno, podudara sa istorijskom pobedom Osmog plenuma i Slobodana Miloševića, koji se u pauzi zasedanja ukratko osvrnuo na značaj 50-godišnjice dolaska druga Tita na čelo KPJ) sistematski obaveštavani o "tajnama" Karla Marksa. Tj. da je reč o najobičnijem nemačkom, tačnije pruskom Jevrejinu, sinu rabina-konvertita iz Trira, rasipniku, aljkavom prepisivaču tuđih tekstova, sujetnom, uobraženom, samonaduvanom proroku takozvanog proletarijata, rođaku pruskog ministra policije, parazitu kog su drugi izdržavali, razvratniku koji je zloupotrebio družbenicu rođene žene, a Engelsu uvalio da dete prizna kao svoje, zlopamtilu i policijskom dostavljaču, svađalici i, naravno – mada ne poslednje, pijancu. U potonjem svojstvu događalo mu se da, kaže legenda, vraćajući se kući u pozne noćne sate – razbija kandelabre londonske javne rasvete.

Za razliku od miloševićevske odbrane Titovog lika i dela, za gospodina doktora filozofije Jenskog univerziteta Karla Marksa nije bilo dobrovoljnih branilaca, uključujući tu i ugledna "disidentska" imena onih koji su se svoje univerzitetske a, sada izgleda, i svoje političke karijere domogli još neopevanom akribijom u analizi (i naknadnoj sintezi) "ranog" i "zrelog", "mladog", "srednjeg" i "kasnog" Marksa, tumačeći *urbi et orbi*, koji je od njih "izvorniji" i "važniji" ako već ne pravi i jedini Marks, marksista.

Onaj, sam po sebi stvarni Karl Marks doktorirao je s tezom o razlici između Demokritove i Epikurove filozofije prirode, opredeljujući se "za epikurejski princip slobode svesti i za mogućnost da čovek deluje na prirodu". Mnogo je manje poznato da se Epikur i u ličnom životu držao koliko i svih onih nekoliko hiljada autora čija je dela sa neverovatnom strašću – i iz originala, od španskog do ruskog – uspeo da pročita, zapravo proždere ("Ja sam mašina osuđena na to da proždire knjige i da ih u promenjenom obliku izbacuje na đubrište istorije"). Epikurova uteha – da smrt nije patnja za one koji umiru, nego za one koji prežive – bila mu je celog života gotovo doslovno neophodna: u 40 godina braka sa Dženi fon Vestfalen, potomkom jedne od najčistijih plemićkih loza Škotske, porodice *Argyll-Campell*, rođeno je sedmoro dece – a samo je dvoje nadživelo svoju majku i oca.

ŽIVOT I SMRT

Uz bolesti – kao dvadesetogodišnjak proglašen je vojno nesposobnim zbog bolova u grudima i povremenog "bacanja krvi" – gotovo celog života prati ga prokletstvo besparice. Karakteristikom koju je izdao univerzitet u Bonu student Marks se opisuje kao osoba koja "u disciplinskom pogledu nema nepovoljnih izveštaja, a u ekonomskom može se samo pomenuti kako je više puta bio tužen zbog dugova". Dvadeset godina kasnije sam za sebe – u vreme pisanja *Kapitala* i *Priloga kritici političke ekonomije* – reći će: "Ne verujem da je ikada u takvoj besparici pisano o novcu." Ipak, istraživači Marksovog života nalaze da je, zanemarujući periode izbeglištva i stvarne bede u »

Briselu, Parizu i drugde, Marksov godišnji prihod bio tri puta veći od prihoda kvalifikovanog radnika koji je u to vreme – što je ovde poodavno i zauvek zaboravljeno – bio gospodin i obrazovan čovek. Autor *Kapitala* i neosporni ekonomski autoritet, Marks je, prema tome, bio savršeni antitalenat za ekonomiju domaćinstva.

Ostalo je, manje-više, poznato: "Savez pravednih", "Savez komunista", evropske revolucije 1848, Pariska komuna, Internacionala, članci za "Njujork dejli tribjun" i "Novu američku enciklopediju"... I slovenofobija.

Engels: Južni Sloveni su "narodni otpaci" čije je samo postojanje "protest protiv velike istorijske revolucije", "pojedinim narodima je nužno oduzeti pravo na samostalnu državnu egzistenciju, tako Slovenima u Austriji koji, kada se tačno promisli, nikada nisu ni imali istoriju".

Marks: "Moskva se oblikovala i odrasla u školi podlosti prolazeći kroz strašno mongolsko sužanjstvo. Njena snaga porasla je time što virtuozno vlada veštinom sluganstva."

Kada je prvi prevod *Kapitala* objavljen – baš na ruskom, u Sankt Peterburgu – Marks konstatuje ironiju sudbine "da su Rusi, protiv kojih se 25 godina neprestano borim ne samo na nemačkom već i na francuskom i engleskom, uvek bili moji 'pokrovitelji'". Uzgred, carska cenzura odobrila je objavljivanje *Kapitala* uprkos tome što je "autor po svom uverenju potpuni socijalist i čitava knjiga ima potpuno određen socijalistički karakter; radi se, međutim, o knjizi koja je običnom čitaocu teško pristupačna i čija je forma strogo matematički naučna". Posledica: trećina tiraža (3000 primeraka) prodata je za ciglih šest nedelja, brzinom koju verovatno nijedan drugi Marksov tekst za njegovog života nikada nije postigao.

ENGLEZI

Trideset četiri godine je Britanija, u Marksovo doba zaista Velika, bila domovina tom čoveku bez domovine. Kako Englezi, za razliku od nas, nisu nikada pretendovali na status "najgostoljubivijeg naroda na svetu", Marks i London su se udobno podnosili. Zabeleženo je samo jedno učešće dr Karla Marksa na nekom javnom skupu, demonstracijama kako se danas kaže, i to baš u Hajd parku, i to baš povodom propisa londonskih vlasti da se nedeljom zatvore trgovine i – točionice pića. Žestinu sledeće Marksove reakcije tim povodom neki ljubitelji stavljaju, s razlogom, čini se, iznad čuvene "11. teze o Fojerbahu" ili drugih najpoznatijih Marksovih polemičkih tekstova: "Klasični sveci hrišćanstva mučili su svoje telo za blagodat duše masa; moderni, obrazovani sveci muče telo mase za blagodat svojih vlastitih duša!"

Filozof Bertrand Rasel, za koga se ni iz daleka ne može reći da je "marksista" – koliko god su on i Karlo delili divljenje za Lajbnica (Marks je čak posedovao dva komada tapiserije iz Lajbnicove radne sobe) – visoko je ocenio Marksov doprinos u neosporno Raselovoj oblasti istraživanja istine. "Koliko je meni poznato", kaže on, "Marks je bio prvi filozof koji je kritikovao pojam 'istine' sa ovog aktivističkog gledišta", kojem odaje nedvosmisleno priznanje. Rasel je zaslužan za bar još jednu stvar u vezi s Marksom – ali se ona, nimalo slučajno, uopšte ne nalazi u tom poglavlju "Istorije zapadne filosofije", nego u članku o svetom Avgustinu. I glasi:

"Jevrejski kalup za istoriju, prošlu i buduću, sastoji se u snažnom pozivu ugnjetenima i nesrećnima svih vremena. Sveti Avgustin je ovaj kalup saobrazio hrišćanstvu, Marks socijalizmu. Da se razume Marksova psihologija, trebalo bi upotrebiti sledeći rečnik:

Jehova – dijalektički materijalizam
Mesija – Marks
izabrani narod – proletarijat
crkva – komunistička partija
dolazak carstva nebeskog – revolucija
pakao – kažnjavanje kapitalista
milenijum – komunistička zajednica.

Izrazi na levoj strani daju emocionalni sadržaj izraza na desnoj strani, i baš ta emocionalna sadržina, koja je bila bliska svima onima koji su dobili hrišćansko ili jevrejsko vaspitanje, učinila je verovatnom Marksovu eshatologiju."

Poziv ugnjetenima i nesrećnima svih vremena nije utihnuo 1883, ni s propašću država "Marksovih naslednika" u istočnoj Evropi, a naročito ne ovdašnjim opštim potiskivanjem u zaborav. ¶

ALEKSANDAR ĆIRIĆ

Čiji si ti, mali

"Da je Fredi Demut Marksov sin saznala sam od Generala (Fridriha Engelsa) lično. Tusi (Marksova kći Elinor Marks-Eveling) me je toliko saletala da sam staroga upitala direktno. General je bio jako iznenađen što se Tusi tako uporno držala svoga verovanja i već tada me je ovlastio da se, ako bude potrebno, suprotstavim ogovaranju i klevetama da se on odrekao sopstvenog sina. Ti se svakako sećaš da sam ti to saopštila već davno pre Generalove smrti.

Da je Frederik Demut sin Karla Marksa i Helene Demut, potvrdio je General nekoliko dana pre svoje smrti i gospodinu Muru, koji je potom otputovao u Orpington i rekao to Marksovoj kćerci. Tusi je tvrdila da General *laže* i da je uvek govorio da je on otac. Mur se vratio iz Orpingtona i još jednom, naročito insistirajući, upitao Generala, ali stari je ostao pri svojoj tvrdnji da je Fredi Marksov sin i rekao Muru: *Tussy wants to make an idol of her father* (Tusi hoće da svoga oca napravi idolom).

U nedelju, dakle dan uoči svoje smrti, General je to i samoj Tusi napisao na tablicu od škriljca, a ona je onda izašla tako potresena da je zaboravila svu mržnju prema meni i na mom ramenu gorko zaplakala.

General nas je ovlastio (gospodina Mura, Ludviga i mene) da se tim saopštenjem možemo poslužiti jedino u slučaju da njega neko optuži zbog cicijašluka prema Frediju: rekao je da ne želi da se na njegovo ime baca ljaga, što, uostalom, nikome više ne može ni koristiti. Njegovo zaklanjanje Marksa trebalo je da poštedi ovoga od teškog porodičnog konflikta. Osim nas i gospodina Mura, Marksove dece – mislim da je Laura naslućivala stvar iako, možda, nije baš pouzdano znala istinu – za postojanje Marksovog sina znali su još Lesner i Pfender. Lesner mi je rekao posle objavljivanja Fredijevih pisama: 'Fredi je, naravno, Tusikin brat, mi smo to znali, ali nikad nismo mogli saznati gde je dečak odgojen'."

(*Iz pisma Lujze Kaucki-Frajberger Augustu Bebelu, septembra 1898***)**

TEOFIL PANČIĆ

Romansa i haranga

Čovek se uči dok je živ, pa sam tako i ja (tek) ovih dana saznao da se zgrada na beogradskom Trgu republike u kojoj se, među pročim, od pre koju godinu nalaze i prostorije *Vremena* (taj prostor nikad ne nazivam "redakcija"; to Sveto ime je zauvek ostalo tamo u Mišarskoj) naziva "Dom štampe". Tjah, nikada nisam čuo baš nikoga da je tako zove... Enivej, ovih se dana ova ne preterano šarmantna zgrada najedared našla u fokusu nekolikih medija – ne samo tabloidnih – jednim u najmanju ruku bizarnim povodom: neki je genije otkrio, i odmah potom se ritualno zaprepastio, da se tu negde, usred glavnog prestoničkog trga, nalazi nekakav noćni klub sa striptiz i tome sličnim edukativnim aktivnostima za odrasle. I od tada ne može da se živi od orkestrirane moralne panike koja se seli iz jednog u drugi medij kao da je na turneji: ju, sramota, gde nam je kultura, zar tako pred decama etc. Mesto se inače zove *Romansa*, u čemu ima neke tugaljive ironije.

Razume se da sam silom prilika odavno uočio "sporni" objekat: kad god bih kasno uveče prolazio tuda, devojka koja dždži pred ulazom uvalila bi mi flajer sa *primamljivim ponudama* koje da me čekaju tamo negde dole, u suterenu greha. Pošto s mojom ćudorednom budnošću nešto očigledno nije u redu, nisam se baš nešto onesvestio od zgroženosti ni prvi put, nego sam samo ravnodušno zgužvao flajer i bacio ga u prvu kantu za đubre. Sekund i po kasnije nisam se ni sećao te stvari. I tako još nekoliko puta, dok se nisu navikli na mene i prestali da me smaraju tim šarenim papirićem.

E, sad: ili ja vidim nešto što drugi ne vide, ili samo ja ne vidim nešto što je svima drugima očigledno? Naime, hoću da pitam: kako je moguće da usred predizborne kampanje i još koječega medijski atraktivnog što se dešava ovde i u okruženju, pitanje lokacije nekakvog klubića gde se samostalne umetnice (i umetnici?) vrte oko šipke bude jedna od frekventnijih tema u ovdašnjim medijima?! Još i razumem one koji misle da su takva mesta sporna po sebi, i da ne bi trebalo da postoje; ne kažem da se slažem s tim, nego da razumem, u smislu da je to barem konsekventno, da je to, što-no se kaže, *jedan pogled na svet*. Ali, horsko zgražavanje nad tim što se neko *baš* na Trgu republike – a ne u Marinkovoj Bari, Busijama ili Rospi ćupriji – džilita u gaćama ili bez njih na zadovoljstvo voajerske klijentele, e pa to je malo previše iznad mojih saznajnih mogućnosti... Pa, mislim, ne kači se ta ekipa za The Konja i ne penje se po balkonu Narodnog pozorišta ili po fasadi Narodnog muzeja, nego radi to što radi tamo negde dole, u gluvo doba noći, i niti je ko vidi niti je ko čuje napolju, na Trgu! O čemu vi, ljudi, uopšte govorite?! U čemu je vaš problem?!

Ne bi mi, dakako, ova tema bila zanimljiva za kolumnu da u njoj ne raspoznajem još jedan simptom *ofanzive moralne panike* koja drma srpsko društvo poput virusa; a ova je, pak, deo šire *neokonzervativne restauracije*. O nekim drugim simptomima pisao sam ranije, prethodnim povodima. Zajedničko svim tim manifestacijama neokonzervativnog kontraudara je ubeđenje njegovih protagonista kako je ovo društvo (a i "savremena civilizacija" uopšte) ogrezlo u dekadentnim porocima koje valja suzbiti, i kako, eto, ta raspusna omladina smo pije i drogira se (a i previše se jebe, da se razumemo!), kako narod noću vileni okolo umesto da spava u kasarni ili keliji, kako živimo u strašnom Vavilonu pred Smak sveta, pa nije ni čudo da nam okolo pederi paradiraju a deci Neko sipa svašta u piće... Znam: kad se ovako napiše stvarno deluje idiotski, ali otkriću vam tajnu: to je zato što i jeste idiotski.

Orkestrirana moralna panika oko lokacije jednog noćnog kluba uvaljuje nas dublje u srce tame "neokonzervativne revolucije"

Nazivam ovu pošast moralne panike "neokonzervativnom", ali tu treba biti oprezan. Klasična MP sa neopatrijarhalnih, klerikalističkih i sličnih pozicija može mi biti beskrajno ne-draga (kao što i jeste), ali ne mogu baš da se "ljutim" na nju: ona se barem ne prodaje za nešto što nije. Nevolja je u tome što je u poslednje vreme dobar deo orkestriranog moral-paničarenja prisvojio "levi" i "liberalni" vokabular za svoje neokonzervativne ciljeve, doprinoseći sveopštoj zbrci vrednosti i pojmova. Tako je i sa "slučajem Romansa", gde se em besmisleno zloupotrebljavaju Narodni muzej i Narodno pozorište koji bi valjda trebalo da budu "uvređeni" virtuelnim sustanarstvom se nekim striptiz barom na istom Trgu (što je kvazielitističko nagvaždanje par excellence), em se – što je posebno odvratno – kmezavo zloupotrebljava sentiment publike prema deci: "Kako, bre, da bude noćni klub na dvadeset metara od dečjeg pozorišta?" Ajde sad što nije dvadeset nego bar sto, i što pozorište nije samo dečje i što sve to zajedno jedno s drugim nema ama baš nikakve veze: cinični "argument dece" ne upotrebljava se ne bi li uistinu bilo šta dokazao nego, naprotiv, kao znak prećutne naredbe za okončanje svake rasprave.

Svet koji bi *moralni paničari* da restauriraju, mitski svet idilične prošlosti koje nikada nije bilo, a koja je bila čista i besporočna i u kojoj se Znalo Reda, svet je čiji su ključni pojmovi: mrak, tišina, povečerje, nepokretnost, nedogađanje... Hteo – ne hteo, sve što njima smeta ne mogu a da ne gledam kao simptom života i samim tim nešto biofilno, pa makar se radilo i o stvari koja mi je "po sebi" odbojna, ili sam barem sasvim ravnodušan prema njoj. A može se to reći i ovako: nijedna *Romansa* ne može naneti ni stoti deo društvene štete koju nanose samoovlašćeni branitelji javnog morala koji harangiraju protiv nje. ¶

Obrenovac za azilante

Četiri meseca od paljenja baraka i protesta protiv smeštaja tražilaca azila u barake na obodu Obrenovca, ekipa nedeljnika "Vreme" posetila je hotel "Obrenovac", jedan od novih privremenih centara za smeštaj tražilaca azila u Srbiji

"Nisu ljudi u Srbiji rasisti. Veruj mi: bio sam u Grčkoj", priča na čistom francuskom Mark iz Konga. U hotel "Obrenovac", ispred koga se priseća svog puta u "bolji život", stigao je pre mesec dana. Nije bio tu 27. novembra prošle godine kada je 76 ljudi sličnih njemu, iz zavejanih šuma oko Bogovađe premešteno u Obrenovac. Čuo je za proteste koji su dočekali autobus sa tim ljudima, ali nije se uplašio: svašta je doživeo bežeći iz centralne Afrike.

Tadašnji događaji u Obrenovcu verno oslikavaju jedan od problema azilanata u Srbiji: zbog nemira na severu Afrike i Bliskom istoku svake godine je sve više i više ljudi koji sa juga (odskoro i sa istoka) prelaze srpsku granicu putujući ka zapadu Evrope. Prema državnim, ali i međunarodnim zakonima, Komesarijat za izbeglice i migracije bi trebalo da im obezbedi smeštaj i hranu, a MUP da sprovede azilni proces za one koji žele utočište u Srbiji. Nedovoljno je objekata, novca i ljudstva da se galopirajući porast broja migranata zbrine na taj način, a problem ponekad do usijanja dovodi reakcija lokalnog stanovništva koje je needukovano, nepripremljeno, a često i ispolitizovano (neredi poput obrenovačkih dešavali su se i u Banji Koviljači, selu Vračević kod Bogovađe i u Mladenovcu).

Mark iz Konga je ipak zadovoljan onim što je dobio u Srbiji: "Ovde je super. Hrana, smeštaj, sve je bolje nego u Bogovađi, a u odnosu na Grčku je neuporedivo. Jedino što nema posla ni za ljude koji ovde žive, a kamoli za nas."

Iako je ekonomska kriza vidljiva na svakom Markovom koraku kroz Srbiju, značaj "azilantske privrede" je najvidljiviji upravo u Obrenovcu. Uz rast prometa trgovačkih i ugostiteljskih radnji u blizini hotela, posle dužeg perioda hotel "Obrenovac" je prevazišao svoju ekonomski neizvesnu sudbinu preduzeća u rekonstruisanju. Već tri meseca popunjene su dve trećine kapaciteta. Nakon osam meseci bez dinara, tridesetak zaposlenih platu prima – redovno.

TAMAN DA PROPADNEMO...

Hotel "Obrenovac" je drugi najveći privremeni centar za smeštaj tražilaca azila u Srbiji. Nalazi se na samom ulazu u beogradsku opštinu, petsto metara od centra. Iz daljine izgleda skoro pa monumentalno, izbliza je nemoguće ne primetiti oronulost fasade i zarđalu ogradu. Iza ulaza na kome piše da se "vrata od kampa za tražioce azila u gradu Obrenovcu zatvaraju u pola devet uveče" nalazi se mračan hotelski hol. Desno je predvorje ispunjeno kružnim klupama oko klimavih stolova. Iz bež tapacirunga viri žuti sunđer. Sa televizora se čuje glas Sunđer Boba, a sa stola do prozora neka arapska rep muzika. Nekoliko tamnoputih mladića bezizrazno gleda crtani film, ovi pored prozora tiho razgovaraju. Za izdvojenim, centralnim stolom, sedi pet policajaca i jedna policajka.

"Nazad, nazad. Niko ne može napolje. Sima, kaži im da se ostane tamo, lekar dolazi", govori na engleskom Marko Opačić plavokosoj devojci. Ona klima glavom i sa nekim spiskom u ruci odlazi ka prostoriji iz koje viri nekoliko mladića. Opačić je upravnik privremenog centra u Obrenovcu i po pravilima Komesarijata za izbeglice i migracije ne govori za medije.

Upravnik hotela "Obrenovac" Božo Buzejić je raspoložen za razgovor: "Šta kažete za naše azilante, a?", govori uz osmeh. "Već nekoliko godina smo u restrukturiranju i nalazimo se na granici preživljavanja. Taman da propadnemo – nešto se desi. Ovo zadnje što se desilo nam drži nos iznad vode", kaže Buzejić.

Hotel je otvoren 1983. godine i ima 105 soba. Planirano je da se oko njega izgrade bazeni i spa centar na izvoru sumporne vode nedaleko odatle, ali to se nikada nije dogodilo. Zbog toga se hotel danas može pohvaliti, osim smeštaja i organizacije

Mesta za azilante

Od novembra 2013. kada je otvoren za tražioce azila, do kraja januara 2014. kroz hotel "Obrenovac" prošlo je 213 tražilaca azila. Najveći broj njih su Sirijci (58), Pakistanci (55), Somalijci (41), Nigerijci (29)...

"AZILANTSKA PRIVREDA": Hotel "Obrenovac"

U Komesarijatu za izbeglice i migracije Republike Srbije kažu da su zadovoljni saradnjom sa hotelom Obrenovac. "Problema je bilo prilikom pokušaja smeštanja tražilaca azila u radničke barake van Obrenovca, ali od kada su smeštani u hotelu, sve je u najboljem redu", kažu za "Vreme" u Komesarijatu.

Inače, već dve i po godine se traži objekat u državnom vlasništvu kojim bi se trajnije rešio problem smeštaja tražilaca azila. Jedno vreme se pominjala kasarna u Mladenovcu, ali radovi na renoviranju nisu mogli biti izvedeni zbog lokalnih nesuglasica.

Tražioci azila trenutno su smešteni u pet centara i to u Banji Koviljači, Bogovađi, Obrenovcu, Sjenici i Tutinu. U broju smeštajnih mesta to je oko 600, što trenutno podmiruje potrebe Komesarijata.

"SVE JE BOLJE NEGO U BOGOVAĐI": Tražioci azila na lekarskom pregledu
FOTOGRAFIJE: Ivan Šepić

proslava, samo "čuvanim otvorenim i zatvorenim parkingom".

"Nakon što se desio onaj bunt, da li režiran ili ne – ne ulazim u to – zvali su me iz opštine i pitali ima li mesta kod mene jer se ljudi moraju negde smestiti, ceo dan su u autobusu. Dali su mi broj od državnog sekretara Božovića, predstavim se, kažem kakav je smeštajni kapacitet. On kaže: 'Odlično! Evo dolazim da vidim.' Pogledao je i rekao da je fenomenalno", priča Buzejić. Cena za smeštaj i tri obroka nije po cenovniku hotela, već onoliko koliko Komeserijat do sada plaća i Crvenom krstu za prostor centra u Bogovađi – osam evra po osobi. Po proceduri, koju je ubrzavalo tadašnje dobijanje datuma za otpočinjanje pregovora sa Evropskom unijom, Vlada Srbije je dan nakon nereda donela odluku da se azilanti privremeno smeste u hotel. Uprava je oslobođena boravišne takse, a to "privremeno" traje i dalje, odnosno, ugovor se produžuje na tri meseca.

AZILANTI DEO FOLKLORA

O tome kako je nove goste prihvatilo obrenovačko društvo, direktor kaže da nema nikakvih problema. "Ne razlikuju se oni od prosečnih Srba. Sve je to u granicama nečega na šta smo mi navikli. Ima onih koji me pitaju 'Ko su ti ovi', ali većina ih je dobro prihvatila. Pa skupljali su ljudi stvari za njih", kaže direktor hotela.

Dok prstom pokazuje jednom momku da mora na pregled iako ovaj pravi grimasu kao da govori "plašim se igle", Sima iz Sirije priča o svojim iskustvima sa azilantskog puta: "Kada sam bila u Grčkoj, jednom nedeljno su dolazili desničari da tuku tamnoputе ljude u delovima gradova gde se azilanti skupljaju. Ovde su ljudi mnogo bolji. Kada se jedna žena ovde porodila, a to su svi saznali, počele su da stižu pelene, odeća, hrana za bebe. I što se tiče smeštaja i hrane. Ovde je raj." Sima, inače, govori pet jezika i u Obrenovcu pomaže upravniku Opačiću oko organizacije štićenika centra. Kaže da nema plan za dalje: "Dobro je ovde. Volela bih da ostanem ako je to moguće."

"Oni si postali deo našeg folklora", kaže jedan meštanin na centralnom obrenovačkom trgu. "Čak i moj sin više ne viče: 'Tata, tata, vidi crnac' Navikli smo se svi." Čuo je da su dvojica "azilanata" počela da dolaze na fudbalske treninge u nekom lokalnom klubu.

Od početka rada privremenog centra za smeštaj tražilaca azila u Obrenovcu, u hotelu dežura 11 policajaca. Do sada nije bilo većih intervencija i moguće je da to utiče na dobar odnos lokalnog stanovništva i migranata. Druga prednost prisustva policije, kako upućeni kažu, jeste to što još nema krijumčara ljudi ili ilegalnih taksista u blizini hotela. Ipak, frekvencija odlaženja tražilaca azila je mnogo veća nego u ostalim centrima. Put im je na deset koraka od hotela. ¶

MIRKO RUDIĆ

Projekat "Pogled uprt u evropsko pravo: Izbeglice i azilanti" finansira Evropska unija (preko Delegacije EU u Srbiji) kroz program "Jačanje medijske slobode u Srbiji" kojim tehnički rukovodi EPTISA Servicios de Ingenieria. Objavljivanje ovog članka omogućeno je uz finansijku pomoć Evropske Unije. Sadržaj članka isključivo je odgovornost nedeljnika "Vreme" i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenje Evropske unije.

Jačanje medijske slobode

42. МЕЂУНАРОДНИ ФИЛМСКИ ФЕСТИВАЛ
42nd INTERNATIONAL FILM FESTIVAL

28.II- 09.III 2014. **www.fest.rs**

основач

Београ
www.beogra

САВА ЦЕНТАР

	28. II 2014.	01. III 2014.	02. III 2014.	03. III 2014.	04. III 2014.
11:00 250 рсд		ГЛАВНИ ПРОГРАМ **САМО ЉУБАВНИЦИ ОПСТАЈУ / Only Lovers Left Alive** Велика Британија, Немачка, Француска, Кипар, САД ,2013, *123′* ***P:*** Jim Jarmusch ***У:*** Tom Hiddleston, Tilda Swinton, Mia Wasikowska, John Hurt, Anton Yelchin ***Ф:*** Кан, Торонто	HOLLYWOOD **АВГУСТ У ОКРУГУ ОСЕЏ / August: Osage County** САД/USA, 2013, *130′* ***P:*** John Wells ***У:*** Meryl Streep, Julia Roberts, Ewan McGregor, Chris Cooper, Abigail Breslin, Benedict Cumberbatch, Juliette Lewis, Margo Martindale, Dermot Mulroney, Julianne Nicholson, Sam Shepard ***Ф:*** Торонто, Чикаго, БАФТА	HOLLYWOOD **У ГЛАВИ ЛУИНА ДЕЈВИСА / Inside Llewyn Davis** САД, Француска / USA, France, 2013, *105′* ***P:*** Joel Coen, Ethan Coen ***У:*** Oscar Isaac, Carey Mulligan, John Goodman, Garrett Hedlund, F Murray Abraham, Justin Timberlake ***Ф:*** Кан (Награда критике), Бусан, БФИ Лондон, Чикаго, Љубљана	ГЛАВНИ ПРОГРАМ **НЕБРАСКА/Nebraska** САД/USA, 2013, *105′* ***P:*** Alexander Payne ***У:*** Bruce Dern, Will Forte, June Squibb, Bob Odenkirk, Stacy Keach ***Ф:*** Кан (Најбоља мушка улога Брус Дерн), Солун, Ванкувер, Хамбург, Њујорк, Лондон
13:30 250 рсд		ФЕСТ ПРЕДСТАВЉА **ТОП ЈЕ БИО ВРЕО / So Hot Was the Cannon** Србија, Република Српска-БиХ / Serbia, Republic of Srpska-Bosnia and Herzegovina, 2014, *100′* ***P:*** Slobodan Skerlić ***У:*** Stanislav Ručanov, Anita Mančić, Muhamed Dupovac, Mugdim Avgadić, Slavko Štimac, Nikola Đuričko, Milica Mihajlović, Gordana Gadžić, Ivica Vidović	ГЛАВНИ ПРОГРАМ **НЕСРЕЋНА ЏАСМИН / Blue Jasmine** САД/USA, 2013, *98′* ***P:*** Woody Allen ***У:*** Alec Baldwin, Cate Blanchett, Louis C.K, Bobby Cannavale, Andrew Dice Clay, Sally Hawkins, Peter Sarsgaard ***H:*** Златни глобус - Главна женска улога у драми, Кејт Бланчет	ГЛАВНИ ПРОГРАМ **ДВАНАЕСТ ГОДИНА РОПСТВА / 12 Years a Slave** САД, Велика Британија / USA, United Kingdom, 2013, *134′* ***P:*** Steve McQueen ***У:*** Chiwetel Ejiofor, Michael Fassbender, Benedict Cumberbatch, Paul Dano, Garret Dillahunt ***H:*** Златни глобус - Најбоља драма	ФОКУС: РУСИЈА **СТАЉИНГРАД / Сталинград** Русија/Russia, 2013, *135′* ***P:*** Fedor Bondarchuk ***У:*** Petr Fedorov, Thomas Kretchmann, Sergey Bondarchuk, Maria Smolnikova, Yanina Studilina, Andrey Smolyakov, Dmitry Lysenkov, Alexey Barabash, Oleg Volk ***Ф:*** Рим 2013 (ван конкуренције)
16:30 300 рсд		ГЛАВНИ ПРОГРАМ **КРАДЉИВИЦА КЊИГА / The Book Thief** САД, Немачка / USA, Germany, 2013, *131′* ***P:*** Brian Percival ***У:*** Sophie Nelisse, Geoffrey Rush, Emily Watson, Ben Schnetzer, Nico Liersch ***Ф:*** Холивудски филмски фестивал (Награда Софи Нелис за женску улогу)	ЕВРОПА **ОБЕЋАЊЕ / Une promesse** Француска, Белгија /France, Belgium, 2013, *95′* ***P:*** Patrice Leconte ***У:*** Rebecca Hall, Alan Rickman, Richard Madden ***Ф:*** Венеција, Торонто	HOLLYWOOD **СВЕ ЈЕ ИЗГУБЉЕНО / All is Lost** САД/USA, 2013, *106′* ***P:*** Jeffrey C. Chandor ***У:*** Robert Redford ***Ф:*** Кан, Атина, Бусан, Лондон ***H:*** Златни глобус - Оригинална музика, Алекс Еберт	ПАНОРАМА СВЕТСКОГ ФИЛМА **КАКАВ ОТАЦ, ТАКАВ СИН / Soshite chichi ni naru** Јапан/Japan 2013, *120′* ***P:*** Hirokazu Kore-Eda ***У:*** Masaharu Fukuyama, Machiko Ono, Yoko Maki, Lily Franky ***Ф:*** Кан (Награда жирија и Екуменског жирија), Карлови Вари, Минхен, Мелбурн, Торонто, Сан Себастијан (Награда ТВ публике ВАКИ)
19:00 350 рсд	ФЕСТ ПРЕДСТАВЉА СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ **ТОП ЈЕ БИО ВРЕО / 500 рсд So Hot Was the Cannon** Србија, Република Српска-БиХ / Serbia, Republic of Srpska-Bosnia and Herzegovina, 2014, *100′* ***P:*** Slobodan Skerlić ***У:*** Stanislav Ručanov, Anita Mančić, Muhamed Dupovac, Mugdim Avgadić, Slavko Štimac, Nikola Đuričko, Milica Mihajlović, Gordana Gadžić, Ivica Vidović	ГЛАВНИ ПРОГРАМ **НЕСРЕЋНА ЏАСМИН / Blue Jasmine** САД/USA, 2013, *98′* ***P:*** Woody Allen ***У:*** Alec Baldwin, Cate Blanchett, Louis C.K, Bobby Cannavale, Andrew Dice Clay, Sally Hawkins, Peter Sarsgaard ***H:*** Златни глобус - Главна женска улога у драми, Кејт Бланчет	ГЛАВНИ ПРОГРАМ **ДВАНАЕСТ ГОДИНА РОПСТВА / 12 Years a Slave** САД, Велика Британија / USA, United Kingdom, 2013, *134′* ***P:*** Steve McQueen ***У:*** Chiwetel Ejiofor, Michael Fassbender, Benedict Cumberbatch, Paul Dano, Garret Dillahunt ***H:*** Златни глобус - Најбоља драма	ФОКУС: РУСИЈА **СТАЉИНГРАД / Сталинград** Русија/Russia, 2013, *135′* ***P:*** Fedor Bondarchuk ***У:*** Petr Fedorov, Thomas Kretchmann, Sergey Bondarchuk, Maria Smolnikova, Yanina Studilina, Andrey Smolyakov, Dmitry Lysenkov, Alexey Barabash, Oleg Volk ***Ф:*** Рим 2013 (ван конкуренције)	HOLLYWOOD **БАТЛЕР / The Butler** САД/USA, 2013, *132′* ***P:*** Lee Daniels ***У:*** Forest Whitaker, Oprah Winfrey, John Cusack, Jane Fonda, Cuba Gooding Jr., Terrence Howard, Lenny Kravitz, Vanessa Redgrave, ***Ф:*** Холивудски филмски фестивал (Награда за режију)
22:00 350 рсд	ГЛАВНИ ПРОГРАМ **САМО ЉУБАВНИЦИ ОПСТАЈУ / Only Lovers Left Alive** Велика Британија, Немачка, Француска, Кипар, САД ,2013, *123′* ***P:*** Jim Jarmusch ***У:*** Tom Hiddleston, Tilda Swinton, Mia Wasikowska, John Hurt, Anton Yelchin ***Ф:*** Кан, Торонто	HOLLYWOOD **АВГУСТ У ОКРУГУ ОСЕЏ / August: Osage County** САД/USA, 2013, *130′* ***P:*** John Wells ***У:*** Meryl Streep, Julia Roberts, Ewan McGregor, Chris Cooper, Abigail Breslin, Benedict Cumberbatch, Juliette Lewis, Margo Martindale, Dermot Mulroney, Julianne Nicholson, Sam Shepard ***Ф:*** Торонто, Чикаго, БАФТА	HOLLYWOOD **У ГЛАВИ ЛУИНА ДЕЈВИСА / Inside Llewyn Davis** САД, Француска / USA, France, 2013, *105′* ***P:*** Joel Coen, Ethan Coen ***У:*** Oscar Isaac, Carey Mulligan, John Goodman, Garrett Hedlund, F Murray Abraham, Justin Timberlake ***Ф:*** Кан (Награда критике), Бусан, БФИ Лондон, Чикаго, Љубљана	ГЛАВНИ ПРОГРАМ **НЕБРАСКА/Nebraska** САД/USA, 2013, *105′* ***P:*** Alexander Payne ***У:*** Bruce Dern, Will Forte, June Squibb, Bob Odenkirk, Stacy Keach ***Ф:*** Кан (Најбоља мушка улога Брус Дерн), Солун, Ванкувер, Хамбург, Њујорк, Лондон	ГЛАВНИ ПРОГРАМ **ВЕНЕРА У КРЗНУ / La Venus a la fourrure** Француска, Пољска / France, Poland, 2013, *96′* ***P:*** Roman Polanski ***У:*** Mathieu Amalric, Emmanuelle Seigner ***Ф:*** Кан, Варшава, Хамбург, Солун

генерални спонзор

NIS
GAZPROM NEFT

Telekom Srbija

AIRFRANCE

покровитељ

Република Србија
Министарство културе и информисања

ад
ad.rs

05. III 2014.	06. III 2014.	07. III 2014.	08. III 2014.	09. III 2014.
ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ФЕСТ ПРЕДСТАВЉА
ВЕНЕРА У КРЗНУ / La Venus a la fourrure Француска, Пољска / France, Poland, 2013, *96′* ***P:*** Roman Polanski ***У:*** Mathieu Amalric, Emmanuelle Seigner ***Ф:*** Кан, Варшава, Хамбург, Солун	**ЛЕПОТИЦА И ЗВЕР / La belle & la bête** Француска/France, 2014, *112′* ***P:*** Christophe Gans ***У:*** Vincent Cassel, Léa Seydoux, André Dussollier, Eduardo Noriega, Myriam Charleins	**ПОСЛОВНИ КЛУБ ДАЛАС / Dallas Buyers Club** САД/USA, 2013, *117′* ***P:*** Jean-Marc Vallée ***У:*** Matthew McConaughey ***Ф:*** Сан Себастијан (Награда за режију) ***Н:*** Златни глобус - Главна мушка улога у драми, Метју Меконахи Златни глобус - Споредна мушка улога у драми, Џерад Лито	**НЕСРЕЋНА ЏАСМИН / Blue Jasmine** САД/USA, 2013, *98′* ***P:*** Woody Allen ***У:*** Alec Baldwin, Cate Blanchett, Louis C.K, Bobby Cannavale, Andrew Dice Clay, Sally Hawkins, Peter Sarsgaard ***Н:*** Златни глобус - Главна женска улога у драми, Кејт Бланчет	**МАМУЛА / Dark Sea** Србија/Serbia, 2014, *88′* ***P:*** Milan Todorović ***У:*** Kristina Klebe, Franco Nero, Natalie Burn, Dragan Mićanović, Miodrag Krstović, Slobodan Stefanović, Sofija Rajović, Zorana Kostić Obradović
HOLLYWOOD	ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ГЛАВНИ ПРОГРАМ
БАТЛЕР / The Butler САД/USA, 2013, *132′* ***P:*** Lee Daniels ***У:*** Forest Whitaker, Oprah Winfrey, John Cusack, Jane Fonda, Cuba Gooding Jr., Terrence Howard, Lenny Kravitz, Vanessa Redgrave, ***Ф:*** Холивудски филмски фестивал (Награда за режију)	**ГРАНД БУДАПЕСТ ХОТЕЛ / The Grand Budapest Hotel** САД, Немачка / USA, Germany, 2014, *100′* ***P:*** Wes Anderson ***У:*** Ralph Fiennes, F. Murray Abraham, Mathieu Amalric, Willem Dafoe, Saoirse Ronan, Tony Revolori, Tilda Swinton, Lea Seydoux ***Ф:*** Берлин 2014	**ВЕЛИКА ЛЕПОТА / La grande belezza** Италија, Француска / Italy, France, 2013, *142′* ***P:*** Paolo Sorrentino ***У:*** Toni Servillo, Carlo Verdone, Sabrina Ferilli, Carlo Buccirosso, Iaia Forte, Pamela Villoresi, Galatea Ranzi ***Ф:*** Кан, Карлови Вари, Торонто, Атина, Ванкувер ***Н:*** Златни глобус - Најбољи страни филм	**НЕВИДЉИВА ЖЕНА / The Invisible Woman** Велика Британија / United Kingdom, 2013, *111′* ***P:*** Ralph Fiennes ***У:*** Ralph Fiennes, Felicity Jones, Kristin Scott Thomas, Tom Hollander, Joanna Scanlan, Perdita Weeks, Amanda Hale, Tom Burke, John Kavanagh, Michael Marcus ***Ф:*** Торонто, Лондон, Њујорк	**ФИЛОМЕНА/Philomena** Велика Британија, САД, Француска / United Kingdom, USA, France, 2013, *94′* ***P:*** Stephen Frears ***У:*** Steve Coogan, Judi Dench, Sophie Kennedy Clark, Charles Edwards ***Ф:*** Венеција (Најбољи сценарио), Торонто (Друга награда публике), СИГНИС награда Стивену Фрирсу
ГЛАВНИ ПРОГРАМ	HOLLYWOOD	ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ФОКУС: РУСИЈА
МЛАДА И ЛЕПА / Jeune & jolie Француска/France 2013, *95′* ***P:*** François Ozon ***У:*** Marine Vacth, Géraldine Pailhas, Frédéric Pierrot, Charlotte Rampling ***Ф:*** Кан, Карлови Вари, Торонто, Лондон, Сан Себастијан	**СВЕ СМО РЕКЛИ / Enough Said** САД/USA, 2013, *93′* ***P:*** Nicole Holofcener ***У:*** Julia Louis-Dreyfus, James Gandolfini, Catherine Keener, Toni Collette, Tavi Gevinson, Ben Falcone, Tracey Fairway, Eve Hewson ***Ф:*** Торонто, Варшава, Лондон, Стокхолм, Лајден	**НУЛТА ТЕОРЕМА / The Zero Theorem** САД, Румунија / USA, Romania, 2013, *107′* ***P:*** Terry Gilliam ***У:*** Christoph Waltz, Matt Damon, Mélanie Thierry, Tilda Swinton ***Ф:*** Венеција, Сан Себастијан, Рио де Жанеиро, Љубљана	**ЛЕХ ВАЛЕНСА: ЧОВЕК НАДЕ / Walesa. Człowiek z nadziei** Пољска/ Poland, 2013, *128′* ***P:*** Andrzej Wajda ***У:*** Robert Wieckiewicz, Agnieszka Grochowska, Maria Rosaria Omaggio ***Ф:*** Венеција, Торонто, Варшава, Лондон, Чикаго (Сребрни Хуго Главна мушка улога)	**МЕТРО/Metro/Метро** Русија/Russia, 2012, *132′* ***P:*** Anton Megerdichev ***У:*** Sergey Puskepalis, Anatoliy Belyy, Svetlana Khodchenkova, Aleksey Bardukov, Anfisa Vistingauzen, Kseniya Berezina
ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ГЛАВНИ ПРОГРАМ
ГРАНД БУДАПЕСТ ХОТЕЛ / The Grand Budapest Hotel САД, Немачка / USA, Germany, 2014, *100′* ***P:*** Wes Anderson ***У:*** Ralph Fiennes, F. Murray Abraham, Mathieu Amalric, Willem Dafoe, Saoirse Ronan, Tony Revolori, Tilda Swinton, Lea Seydoux ***Ф:*** Берлин 2014	**ВЕЛИКА ЛЕПОТА / La grande bellezza** Италија, Француска / Italy, France, 2013, *142′* ***P:*** Paolo Sorrentino ***У:*** Toni Servillo, Carlo Verdone, Sabrina Ferilli, Carlo Buccirosso, Iaia Forte, Pamela Villoresi, Galatea Ranzi ***Ф:*** Кан, Карлови Вари, Торонто, Атина, Ванкувер ***Н:*** Златни глобус - Најбољи страни филм	**НЕВИДЉИВА ЖЕНА / The Invisible Woman** Велика Британија / United Kingdom, 2013, *111′* ***P:*** Ralph Fiennes ***У:*** Ralph Fiennes, Felicity Jones, Kristin Scott Thomas, Tom Hollander, Joanna Scanlan, Perdita Weeks, Amanda Hale, Tom Burke, John Kavanagh, Michael Marcus ***Ф:*** Торонто, Лондон, Њујорк	**ФИЛОМЕНА/Philomena** Велика Британија, САД, Француска / United Kingdom, USA, France, 2013, *94′* ***P:*** Stephen Frears ***У:*** Steve Coogan, Judi Dench, Sophie Kennedy Clark, Charles Edwards ***Ф:*** Венеција (Најбољи сценарио), Торонто (Друга награда публике), СИГНИС награда Стивену Фрирсу	**ПЛАВО ЈЕ НАЈТОПЛИЈА БОЈА / La vie d'Adele chapitres 1 et 2** Француска, Белгија, Шпанија / France, Belgium, Spain, 2013, *179′* ***P:*** Abdellatif Kechiche ***У:*** Léa Seydoux, Adèle Exarchopoulos, Salim Kechiouche ***Ф:*** Кан (Златна палма, ФИПРЕСЦИ)
ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ГЛАВНИ ПРОГРАМ	ФЕСТ ПРЕДСТАВЉА	FEST PARTY
ЛЕПОТИЦА И ЗВЕР / La belle & la bête Француска/France, 2014, *112′* ***P:*** Christophe Gans ***У:*** Vincent Cassel, Léa Seydoux, André Dussollier, Eduardo Noriega, Myriam Charleins	**ПОСЛОВНИ КЛУБ ДАЛАС / Dallas Buyers Club** САД/USA, 2013, *117′* ***P:*** Jean-Marc Vallée ***У:*** Matthew McConaughey ***Ф:*** Сан Себастијан (Награда за режију) ***Н:*** Златни глобус - Главна мушка улога у драми, Метју Меконахи Златни глобус - Споредна мушка улога у драми, Џерад Лито	**НИМФОМАНКА/ Nymphomaniac** +18 Данска, Немачка, Француска, Белгија, Велика Британија 2014, *240′* ***P:*** Lars von Trier 500 рсд ***У:*** Charlotte Gainsbourgh, Stellan Skarsgård, Stacy Martin, Shia La Beouf, Christian Slater, Jamie Bell, Uma Thurman, Willem Dafoe	**МАМУЛА / Dark Sea** Србија/Serbia, 2014, *88′* ***P:*** Milan Todorović ***У:*** Kristina Klebe, Franco Nero, Natalie Burn, Dragan Mićanović, Miodrag Krstović, Slobodan Stefanović, Sofija Rajović, Zorana Kostić Obradović	22:30 **DURAN DURAN / Duran Duran: Unstaged** САД/USA, 2013, *121′* ***P:*** David Lynch ***У:*** Simon Le Bon, John Taylor, Roger Taylor, Nick Rodes, Gerard Way ***Ф:*** Кан 2013

ПРОДАЈА УЛАЗНИЦА НА БЛАГАЈНАМА ДВОРАНА

NESCAFE
CROWNE PLAZA BELGRADE
PTC
VREME

RALPH FIENNES
M. Gustave
F. MURRAY ABRAHAM
Mr. Moustafa
MATHIEU AMALRIC
Serge
ADRIEN BRODY
Dmitri
WILLEM DAFOE
Jopling
JEFF GOLDBLUM
Kovacs
HARVEY KEITEL
Ludwig
JUDE LAW
Young Writer
BILL MURRAY
M. Ivan
EDWARD NORTON
Henckels
SAOIRSE RONAN
Agatha
JASON SCHWARTZMAN
M. Jean
LÉA SEYDOUX
Clotilde
TILDA SWINTON
Madame D.
TOM WILKINSON
Author
OWEN WILSON
M. Chuck
LOBBY BOY
introducing
TONY REVOLORI
Zero
GRAND BUDAPEST HOTEL
Directed by WES ANDERSON
FOX SEARCHLIGHT PICTURES in Association with INDIAN PAINTBRUSH and STUDIO BABELSBERG Present
an AMERICAN EMPIRICAL PICTURE "THE GRAND BUDAPEST HOTEL" U.S. Casting by DOUGLAS AIBEL U.K. Casting by JINA JAY
Costume Designer MILENA CANONERO Original Music by ALEXANDRE DESPLAT Music Supervisor RANDALL POSTER
Editor BARNEY PILLING Production Designer ADAM STOCKHAUSEN Director of Photography ROBERT YEOMAN, A.S.C.
Co-Producer JANE FRAZER Executive Producers MOLLY COOPER CHARLIE WOEBCKEN CHRISTOPH FISSER HENNING MOLFENTER
Produced by WES ANDERSON SCOTT RUDIN STEVEN RALES JEREMY DAWSON Story by WES ANDERSON & HUGO GUINNESS
MCF Screenplay by WES ANDERSON 2014 Directed by WES ANDERSON
U BIOSKOPIMA OD 6. MARTA

LJUBOMIR ŽIVKOV

Karijerni karijerist, nastavak

Znajući iz ličnog iskustva koliko stvaraoca boli kad njegovo delo naiđe na istrajan muk javnosti, latio sam se samoinicijativno i poletno knjige doktora Borisava Jovića, negde na polovni prethodne kolumne shvatio sam da se delo ne da obuhvatiti jednim pogledom, barem ne mojim, i punonadežno sam (zdravlje mi i nije baš toliko preodlično) najavio nastavak, ali sam se, umesto da još jednom pređem celo gradivo, odavao sanjarijama, kao, zovu me iz "Novosti", prezadovoljni su prikazom, autor me po njima pozdravlja, glavni urednik pita bi li moje pisanje o knjizi njihovog novog pisca bi bio dosadan. Kao što ne mora umreti da bi njegova žena otpočela novi život: moj kolega kazao je gorko kako će tadašnja njegova životna saputnica naći nekog čim on umre, na šta mu je naša zajednička prijateljica N. uzvratila: "Baš si ti neki srećan čovek, bićeš pažen do poslednjeg svog časa, a zašto ne bi našla nekoga dok si ti ovako držeći i na svaki način poželjan?!" Bilo kako bilo, naš se junak tj. autor, da ne bi bio dosadan, opredelio za kratku priču, a ne za na primer pikarski roman, koji bi možda mogao da proistekne iz karijere svakoga od nas poteklih sa sela.

Nedelju dana živim u strahu da ni danas neću dovršiti dobrovoljni prikaz knjige predsednika Jovića "Zašto bih ćutao"

moglo da se protegne barem na trideset ili četrdeset nastavaka koje bi oni naknadno objavili, to mi bude malo, pa zamislim i moj slučajni, ama dalekosežni susret sa autorom u Proleterskih brigada (kako obojica, uz nos osilivšoj se desnici, zovemo Krunsku ulicu): "Možda vam pobude i nisu bile najuzvišenije, ali ste uprkos njima o mojoj knjizi govorili sa razumevanjem, vidim po vama da vi, baš kao i ja, pod karijerom i karijeristom ne podrazumevate ništa rđavo, nije sramota biti karijerist, sramota je biti loš, neuspešan karijerista..." "Svaki je zanat zlatan", povlađujem mu ja i nas ti dvojica prećutno skrećemo u "Njujork" gde uz kafu nastavljamo razgovor, počne i revanš Bajern–Arsenal, a mi jednako o politici i moralu, kao da je u nas ušla "Nova srpska politička misao".

Ponovio se u malome slučaj spahije Manjilova koga je očarao njegov novopoznanik i gost Čičikov: "Mislio je o srećnom prijateljskom živovanju i tom kako bi bilo lepo živeti s prijateljem na obali kakve reke; potom poče da mu se gradi preko te reke most, pa onda grdno velika kuća s tako visokim belvederom da se s njega može videti čak i Moskva, i na njemu uveče piti čaj, na slobodnom vazduhu, i razmišljati o kakvim zabavnim stvarima; zatim, on i Čičikov došli na divnim karucama u neko društvo, gde sve očaravaju ljubaznim ponašanjem, i kao car, čuvši za to njihovo prijateljstvo, postavio ih za generale, i dalje, najzad, bog zna šta što već ni sam nije mogao nikako razabrati."

Dobro, autor je već bio general, tenkove je 9. marta izveo kao Vrhovni komandant, i sad da me ubijete ne znam je li čak obukao uniformu rezerviste, ili ga pamtim sa besmrtne Koraksove karikature na kojoj se, poput deteta, domogao uniforme odraslog đenerala, čizme mu bezmalo do prepona, gornji deo uniforme do čizama, ali vratimo se delu.

U uvodu autor obznanjuje svoj davnašnji zavet da kad ostari neće u društvu pričati o svojoj prošlosti – da ne bi bio dosadan. Plemenit naum, koji se ko zna koji put u povesti pokazao kao neostvariv: čovek ne mora uopšte ostariti da

Predsedniku kraj svega što je bivajući na našem nezahvalnom čelu pregrmeo ostade dirljiva navika da svaku reč koju ne treba shvatiti doslovno stavlja pod navodnike: "Gledali su me zlurado, kao da sam im dosadio, da im nepotrebno 'popujem'." Ili: "... pričanje mladima po sto puta, najčešće 'u vetar'." Ova pučkoškolska norma svakako nije odlika razvijenog spisateljskog stila, ali autor i nije pucao na članstvo u UKS, nego su ga od mladosti privlačili nauka, privreda i, naravno, najviši stadijum dijalektičkog razvoja, kako zajednice tako i pojedinca – politika.

U SKOJ je mlađani Bora dospeo zahvaljujući crkvi, ne crkvi, nego ludoj sreći da je njegov razgovor sa drugaricom iz srednje škole čuo lično sekretar SKOJ-a, Borinoj pobožnoj drugarici Ljubici otelo se dok su u Kragujevcu gledali spomenik kosovskim junacima: "Krst iznad svega!", Bora je pak uzdizao nauku: "A gromobran iznad krsta!"

Kakav je životni put male bogomoljke ne znam, ali je predstavnik racionalizma zahvaljujući tome ubačen u SKOJ, gde će napredovati sve dok mu se Slobodan Milošević ne bude zahvalio na saradnji.

Skojevac se kao mladi ekonomista obreo u JNA, komesar je bio zapenio protiv kredita iz inostranstva, mladi stručnjak ga je pred ostalim gušterima prosvetlio da će, ako pozajmljeni novac pametno uložimo u industriju, korist biti kudikamo veća od kamata; kao partijskodržavni funkcioner suprotstavio se bezmalo sam samcijat zloglasnome Kardelju, te je od Vlaškalića već na samoj istorijskoj sednici dobio cedulju (nije bilo SMS-a) na kojoj je pisalo da bira zemlju u koju će biti poslan za ambasadora! Nikakvi Sibiri, nikakve Ivanjice, dobi Bora rezidenciju u Rimu, gde će se razvijati kao diplomata i gde će unaprediti svoja modna shvatanja, u početku opterećena komunističkim asketizmom i konfekcijaštvom.

U sledećem broju: antologijsko (ne šalim se) pismo direktora uzoholjenom glavešini i kolosalni zaboravak autora na benzinskoj pumpi. ¶

PREDLOZI ZA GLED

Na ovogodišnjem, 42. po redu Festu, koji će se održati od 28. februara do 9. marta, biće prikazano sedamdesetak ostvarenja svetske kinematografije, svrstanih u devet programskih celina. Kao i svake godine, "Vreme" i ovoga puta donosi izbor filmova sa Festa koje ne bi trebalo da propustite

VELIKA LEPOTA

Režija: Paolo Sorentino
Uloge: Toni Serviljo, Karlo Verdone, Sabrina Ferilji

Film koji je obeležio prošlogodišnju evropsku filmsku produkciju i koji nikako ne treba propustiti jeste *Velika lepota*, italijanskog reditelja Paola Sorentina. Evropska filmska akademija mu je dodelila nagrade u kategorijama najbolji evropski film, najbolja režija, najbolja muška ulogu i najbolja montaža. Glavni junak je šezdesetpetogodišnji Đep Gambardela (maestralni Toni Serviljo), pripadnik rimskog džet-seta, nekada slavni pisac. On je u stvaralačkoj krizi i već dugo ne uspeva da pronađe valjani motiv za novu knjigu. To nadomešta time što u svom stanu u centru Rima organizuje celovečernje pijanke i zabave koje posećuju umetnici, intelektualci, aristokrate, političari, novinari, glumci... Gambardela je razočaran i ravnodušan, on bez iluzija posmatra paradu ispražnjenog, na propast osuđenog, moćnog, depresivnog čovečanstva, i čezne za onim što naziva "velikom lepotom". Ovo upečatljivo, inteligentno i vizuelno raskošno ostvarenje pripada felinijevskog tradiciji evropskog filma, tematski podseća na filmove *Dolce vite* i *Osam i po*, i još je jedan omaž "Večitom gradu". "To jeste neka vrsta portreta Rima", izjavio je nedavno Sorentino, "ali treba imati u vidu da nije reč o portretu različitih rimskih miljea, predgrađa ili sveta zaposlenih. Ovde je reč o kobnom portretu rimskog elitističkog miljea. Ali i tu moram da budem precizan – čak iako je mnogo šta u filmu izmišljeno, to ne znači da je i laž. Invencija je neophodna u filmu samo zato da bi se dosegla istina. To možda zvuči kontradiktorno, ali nije. Felini je jednom rekao: "'Film istine'? Ja više volim 'film laži'. Laž

ANJE

je duša spektakla. Ono što treba da bude autentično je emocija koja se oseća gledanjem ili izražavanjem."

NIMFOMANKA

Režija: Lars fon Trir
Uloge: Stejsi Martin, Šarlot Gejnzbur, Stelan Skarsgard, Šaja Labaf, Uma Turman

Novi film Larsa fon Trira, poslednji deo trilogije *Depresija* započete ostvarenjima *Antihrist* i *Melanholija,* digao je mnogo prašine u javnosti i bio proglašen za najkontroverznije delo ovog kontroverznog danskog reditelja, najviše zbog činjenice da su u njemu obilno zastupljene scene eksplicitnog seksa. Kako se u programu festivala navodi, reč je o divljoj, poetskoj drami o erotskom putovanju jedne žene od rođenja do šeste decenije. Glavna junakinja je samoproklamovana nimfomanka Džo, koju igraju Stejsi Martin i *Šarlot* Gejnzbur. Nakon što je jedne noći šarmantni neženja Seligman nađe pretučenu i odvede je svojoj kući da bi joj pomogao, ona mu priča o svom proteklom životu i seksualnim iskustvima. Postoji nekoliko verzija ovog filma koje se razlikuju u dužini i intenzitetu scena koje su izbačene da bi film bio odobren za bioskope. Integralna verzija traje puna četiri sata i ona će imati na Festu jednu večernju projekciju, 7. marta.

STALJINGRAD

Režija: Fjodor Bondarčuk
Uloge: Pjotr Fjodorov, Aleksej Barabaš, Andrej Smoljakov, Marija Smoljnikova, Tomas Krečman, Jana Studiljina

Ruska kinematografija će na ovogodišnjem Festu biti zastupljena sa četiri ostvarenja prikazana u programu "Fokus Rusija". Među njima pažnju skreću novi film Alekseja Balabanova *Hoću i ja*, sa motivom koji podseća na Tarkovskovljevog *Stalkera*, i *Staljingrad* Sergeja Bondarčuka, istorijski ratni spektakl snimljen u najnovijoj ajmaks 3D tehnologiji. Bondarčukov film je autorska ekranizacija jedne od najkrvavijih bitaka u istoriji, Staljingradske bitke u kojoj je poginulo dva miliona ljudi i koja je bila jedna od presudnih za ishod Drugog svetskog rata. Priča o ovoj bici ispričana je iz dva ugla – iz ugla grupe ruskih vojnika koji brane jednu strateški važnu zgradu i time sprečavaju nacistima izlaz na Volgu, ali i brinu o devojci koja je njena jedina preostala stanarka, i iz ugla nemačkog oficira koji komanduje napadom na tu zgradu. *Staljingard* je poslednji u talasu ruskih filmova koji se bave Otadžbinskim ratom, kako se u Rusiji naziva rat Crvene armije protiv nacista. Uz to, reč je o najgledanijem ruskom filmu svih vremena koji pruža dobar uvid u stanje na bogatoj i zanimljivoj ruskoj mejnstrim kinematografskoj sceni. Ova scena je poslednjih desetak godina dala nekoliko izvrsnih ostvarenja koja su ovdašnjoj široj publici, nažalost, ostala nepoznata. »

VENERA U KRZNU

Režija: Roman Polanski
Uloge: Matje Amalrik, Emanuel Senje

Roman Polanski je majstor za pravljenje filmova koji poštuju starinsko pozorišno jedinstvo vremena, prostora i radnje. On je u stanju da od predloška za teatar napravi punokrvan film (*Devojka i smrt*). Takođe je i majstor za sado-mazo motive (*Gorki mesec*, između ostalog), pa je već i naslov filma koji citira naslov knjige koja je u jezik unela pojam mazohizam, zanimljiva indikacija. Siže je, međutim, još zanimljiviji: pozorišni režiser Tomas već neko vreme uzaludno traga za kandidatkinjom za glavnu ulogu u predstavi koju je namerio da režira u jednom pariskom teatru. Kad je već skoro izgubio nadu – pojavljuje se Vanda, koja je na prvi pogled sve što Tomas prezire, ali je s druge strane kao stvorena za ulogu. Između njih dvoje se razvija opsesivna dinamika. Glumica Emanuel Senje – koja je Polanskom već decenijama muza i supruga – izvanredno igra ulogu Vande u prvom filmu koji je naturalizovani Francuz Polanski snimio na francuskom jeziku.

U GLAVI LUINA DEJVISA

Režija: Džoel Koen, Itan Koen
Uloge: Oskar Ajzak, Keri Maligan, Džon Gudman, Džastin Timberlejk

U filmovima braće Koen muzika po pravilu igra veliku ulogu. Tu tendenciju na kvalitativno drugačiji način razvija njihov najnoviji film *U glavi Luina Dejvisa*. Radnjom smešten u Njujork, u jednu zimsku nedelju 1961. godine u Grinvič Vilidžu, film se koncentriše na pokušaj naslovnog junaka da ostvari karijeru na tadašnjoj američkoj muzičkoj folk sceni. Ono što je posebno zanimljivo, a što su pojedini kritičari već primetili, jeste to što film uspostavlja suptilne veze sa Homerovom *Odisejom*, što je opet manje omaž Džojsu, a više autoreferentno prisećanje na raniji film same braće Koen *O brate, gde si*? Zanimljiva je takođe i referenca na Boba Dilana koji je u to vreme još relativno malo poznat i koji takođe tada nastupa u klubu u Grinvič Vilidžu, ali (filmski) Luin Dejvis njegov nastup neće videti. Film koji ne treba da propuste ne samo brojni fanovi braće Koen nego i svi istinski filmofili. Neki istaknuti filmski znalci, poput Pitera Bredšoa recimo, tvrde da je ovo njihov najbolji film. Znajući kakva im je filmografija, reč je najvećem mogućem komplimentu.

OBEĆANJE

Režija: Patris Lekont
Uloge: Rebeka Hol, Alan Rikmen, Ričard Meden

U godini u kojoj se u celom svetu obeležava stogodišnjica početka Prvog svetskog rata koji je srušio ono što je Štefan Cvajg prozvao *Jučerašnjim svetom*, na Fest stiže film nastao po Cvajgovom literarnom predlošku. Iako izrazito "filmičan" pisac (njegove proze su za film i televiziju adaptirane blizu sedamdeset puta), Cvajgova su dela u poslednje vreme retko obrađivana u ovako velikim i ozbiljnim produkcijama. Ima i nečeg panevropskog u *Obećanju*, u činjenici da francuski režiser ekranizuje roman nemačkog pisca na engleskom jeziku. (Ovo je inače prvi film Patrisa Lekonta na engleskom.) Radnja filma dešava se tačno vek uoči njegovog snimanja, to jest pred sami početak Prvog svetskog rata, a u njenom fokusu je ljubavni trougao. Iako je Cvajg u svoje vreme bio književna zvezda i pisac bestselera, Lekont nije snimio populistički film. "Drago mi je što radim na filmu u kome tišina ima isti značaj kao i dijalozi, filmu sa nekoliko razgovora u kojima je sve rečeno", rekao je Lekont o svom filmu.

SAMO LJUBAVNICI OPSTAJU

Režija: Džim Džarmuš
Uloge: Tom Hidlston, Tilda Svinton, Mia Vasikovska, Džon Hart

Sama činjenica da je Džim Džarmuš snimio film koji se najavljuje kao ljubavno-vampirski, dovoljna je preporuka za filmske sladokusce. Adam, glavni junak filma, vampir je i detroitski rok muzičar, usamljen i melanholičan, fan Nikole Tesle, nepoverljiv prema novim tehnologijama i zabrinut za sudbinu sveta. Njegova viševeковna ljubav Eva posle dužeg perioda razdvojenosti jednog dana ponovo ulazi u njegov život i njihova romansa se nastavlja, ali ne bez prepreka. Nju ugrožavaju Adamovi obožavaoci koji kampuju ispred studija u napuštenom predgrađu Detroita u kojem vampirski par živi, i

Evina problematična sestra, takođe vampirka, te Adam i Eva moraju da se evakuišu u pravcu Tandžira u Maroku. "Očigledno se ne radi o horor filmu, iako je većina filmova o vampirima takva", izjavio je Džarmuš. "Ovo je, pre svega, studija karaktera; mi posmatramo junake koji su vrlo čudni i za mene veoma zanimljivi. Privukla me je mogućnost da prikažem njihov pogled na duži istorijski period u kome se razvija specifična ljubavna priča."

PLAVO JE NAJTOPLIJA BOJA

Režija: Abdelatif Kešiš
Uloge: Lea Sejduks, Adel Eksarčopulos

Nije baš da francuski režiseri osvaju Zlatnu palmu u Kanu onoliko retko koliko britanski teniseri osvajaju Vimbldon, ali

je ipak trijumf "domaćeg" predstavnika na najuglednijem filmskom festivalu na svetu više izuzetak nego pravilo. Kad je prošle godine film *Plavo je najtoplija boja* francuskog režisera (rođenog u Tunisu) Abdelatifa Kešiša trijumfovao u Kanu, veliki medijski interes nije se toliko ticao činjenice da je reč o francuskom filmu, koliko se fokusirao na tematiku. Reč je, naime, o žensko-ženskoj ljubavnoj priči, o promeni koju će u život petnaestogodišnje Adele, koja se dotad nije bavila svojom seksualnošću, doneti upoznavanje sa Emom, devojkom plave kose. U vreme snimanja filma, zemlja u kojoj se Kešiš rodio, zbog revolucije i priče o arapskom proleću koje je upravo tamo počelo, bila je u centru svetske pažnje. Jedna režiserova izjava u tom je smislu bila indikativna. "Kada sam završio film pomislio sam kako će biti koristan i za omladinu u Tunisu. Nijedna revolucija nije završena ukoliko istovremeno nije izvedena i seksualna revolucija", rekao je Kešiš, parafrazirajući, svesno ili ne, slogan o ličnom kao političkom.

NESREĆNA DŽASMIN

Režija: Vudi Alen
Uloge: Alek Bodvin, Kejt Blančet, Seli Hokins

Režiseri kakav je Vudi Alen zahvalni su za festivale kakav je Fest, revijalne izbore najboljih svetskih filmova godine. Vudi Alen je, naime, režiser koji svake godine, po pravilu, ima novi film, a taj je film, opet po pravilu, među najboljim iz godišnje produkcije. Dok je prošle godine Alenov doprinos Festu bio film *Rimu, s ljubavlju,* nastavak njegove sage duhovitih turističkih razglednica o najlepšim evropskim gradovima (nastao posle filmova o Barseloni, odnosno Parizu), Alen se ovaj put vraća u Ameriku, mada ne u svoj voljeni Njujork, nego u San Francisko. I životna ruta naslovne junakinje – Džasmin – ide od Njujorka ka San Francisku. Nakon što su joj u Njujorku propali brak s bogatašem i pripadajući životni stil, Džasmin odlazi u San Francisko gde se useljava u stan sa svojom sestrom. Za ulogu Džasmin Kejt Blančet je već dobila Zlatni globus, a brojni kritičari ističu da joj je to najbolja uloga u karijeri. Kad se to kaže za možda i najbolju holivudsku glumicu u ranim

srednjim godinama, to nije tek kurtoazna pohvala.

NULTA TEOREMA

Režija: Teri Gilijam
Uloge: Kristof Valc, Met Dejmon, Melani Tijeri, Tilda Svinton

Još jedna uvrnuta naučnofantastična priča nekadašnjeg montipajtonovca Terija Gilijama, koja, po njegovim rečima, predstavlja poslednji deo davno započete distopijske satirične trilogije koju još čine kultni filmovi *Brazil* i *12 majmuna. U središtu radnje ovoga puta je ek*scentrični usamljeni kompjuterski genije sa razvijenim osećajem egzistencijalne teskobe koji živi u orvelovskom svetu budućnosti. Misteriozna osoba poznata samo pod nazivom "Menadžment" angažuje ga na tajnoj operaciji rešavanja "Nulte teoreme", matematičke formule čiji rezultat treba da dokaže postojanje – smisla života. U rešavanju ovog zadatka ometaju ga jedna zanosna žena i Menadžmentov sin tinejdžer. "Pokušali smo da napravimo iskren, duhovit, divan i iznenađujući film – jednostavan film o složenom čoveku današnjice koji iščekuje poziv kojim će razrešiti problem smisla postojanja", rekao je Teri Gilijam. "Ovo je film o večitoj težnji za ljubavlju i prijateljstvom, prepun uvrnutih likova i sjajnih uloga." ¶

R. V.

Mediji lažu

Oni koji se razumeju u umetnost, zbog dosadnog i traljavog početka u kom se stilski mešaju babe i žabe, i zbog imbecilnog kraja, verovatno će o filmu *Top je bio vreo* da imaju lošu sliku. S pravom. Manje umetnički, a više emotivno osetljivu publiku verovatno će da dirne potresna priča. Emotivno neosetljivi će da crknu od dosade jer je reditelj, ubeđen kako tragedija i smeh ne idu zajedno, većinu crnog humora koji postoji u romanu iz ekranizacije izbacio. Oni kojih se roman i sarajevska tragedija tiču, biće ogorčeni što je u filmu "politički korektno" izbačena većina detalja koji ukazuju na odgovornost bošnjačke strane u bosanskom ratu... Beogradski poklonici kulta Mušana Topalovića Cace će, baš kao i njihove sarajevske "kolege", i pored svih ovih "korekcija", uključujući i pomenuto silovanje kraja priče i poente romana, nalaziti kako je film, ipak, "velikosrpski", što će reditelja dodatno učvrstiti u dirljivom uverenju da je "u pleksus" udario "lažne patriote", a ne braću Limijer... Ukratko, kol'ko ljudi, tol'ko ćudi...

U petak, 28. februara filmom *Top je bio vreo*, u režiji Slobodana Skerlića (reditelj filma *Do koske*, 1997, i dela TV serije *Otvorena vrata*, 1995, 2012) snimljenom po istoimenom romanu Vladimira Kecmanovića, otvara se ovogodišnji Fest. Pre nekoliko dana Laguna je objavila novo izdanje ovog romana najavljujući da pričom o jedanaestogodišnjem dečaku srpske nacionalnosti kome tokom granatiranja Sarajeva poginu roditelji posle čega on zanemi, a brigu o njemu preuzima komšinica Tidža muslimanske nacionalnosti, Kecmanovićev roman "nudi drugačiju perspektivu, depersonalizovanu sliku rata i života u Sarajevu pod opsadom". Kad je prvi put objavljen, 2008. godine, *Top je bio vreo* je dobio nagradu "Meša Selimović" i bio je u najužem izboru za Ninovu nagradu. Kritičari su o njemu govorili ili u superlativima, ili su ga, sa druge strane, smatrali nacionalističkim štivom. Osim romana *Top je bio vreo*, Vladimir Kecmanović (1972, Sarajevo) je autor romana *Poslednja šansa*, *Sadržaj šupljine*, *Feliks*, *Sibir* i zbirke pripovedaka *Zidovi koji se ruše*. Sa istoričarem Predragom Markovićem napisao je knjigu *Tito, pogovor*. Za roman *Feliks*, koji je bio u najužem izboru za Ninovu nagradu, dobio je nagradu "Branko Ćopić" Srpske akademije nauka i umetnosti.

Uoči beogradske premijere filma *Top je bio vreo* izbila je oštra polemika između autora knjige i reditelja filma Slobodana Skerlića. Najpre je u intervjuu "Politici" Kecmanović ustvrdio da je Skerlić u filmu, izmenivši završetak romana u kojem dečak, glavni junak, nakon preživljene traume u opkoljenom Sarajevu, puca na grad, izneverio njegovu poentu, da bi mu Skerlić potom odgovorio u intervjuu "Danasu".

"VREME": Po vama, dakle, sporan je završetak filma u kome je rediteljskom intervencijom izmenjen njegov kraj. Reagujući na vaš intervju u "Politici" u kojem nimalo nežnim rečima kritikujete rediteljev postupak, Slobodan Skerlić je u "Danasu" izjavio: "Čitav njegov intervju u 'Politici' predstavlja pokušaj da se umili svojim krvožednim pokroviteljima, kojima je strepnja veća od nade, te da se sačuva mogućnosti da bi mogao biti stavljen u vezu sa poduhvatom koji je antiratni. Time bi izneverio sopstveni društveni angažman... Želja filma je da se stavi na stranu ljudskosti, na stranu granatiranog i maltretiranog komšiluka, da odbije da zauzme poziciju u etničkom sukobu. A senka je pala na zločince, na beskrupulozne,

fotografije: A. Anđić

maskirane u sopstvene nacije i konfesije... Ja roman, naime, nisam pročitao kao ratnohuškački pamflet, a on bi voleo da tako bude pročitan."

VLADIMIR KECMANOVIĆ: Pored toga što dokazuje kako Slobodan Skerlić beznadežno ne razume smisao umetnosti, pa školsko poznavanje filmske tehnike ne može da mu pomogne, taj intervju u "Danasu" predstavlja sjajan materijal za analizu jednog malograđanskog, iliti, kako bi rekao idol njegovih intelektualnih autoriteta, "palanačkog" pogleda na svet. Pošto trenutno nemam vremena da se takvom analizom bavim, hajde da vidimo kako stvari stoje sa delovima koje ste citirali. Pošto je već počeo da se bavi prekoplotaškim tračevima i pitanjima ko su mi "pokrovitelji", Skerlić je otvorio prostor da primetim kako su godine provedene po žirijima za izbor mis lepote na njemu, očigledno, ostavile neizbrisiv trag, i posavetujem ga da se toj prijatnoj, a intelektualno neopterećujućoj aktivnosti ponovo posveti, i to u punom kapacitetu. Što se tiče "antiratnog poduhvata", pre koju godinu sam sate potrošio na pokušaj da mu objasnim kako se umetnički razlikuju od NVO poduhvata i kako ne postoje ratni filmovi, baš kao ni ratni romani koji nisu antiratni, pa me žalosti što ništa od onoga što sam mu rekao nije zapamtio i što i dalje ostaje na nivou radnih akcija i časova maternjeg jezika u osnovnoj školi. Umesto da se bavi mojim "društvenim angažmanom", bolje bi bilo da se pozabavi istorijom svog stranačkog, tačnije višestranačkog delovanja, uz osvrt na deo devedesetih koji je proveo kao državni funkcioner. Lepo je što moj roman nije pročitao kao "ratnohuškački pamflet" jer on to i nije. Nije, međutim, lepo što ga nije razumeo. A veoma je ružno što sopstvenu nesposobnost da shvati ideje komplikovanije od onih koje javnosti saopštavaju njegove kandidatkinje posvećene borbi protiv ozonskih rupa i za mir u svetu, pokušava da pripiše drugome...

Ako se složimo da film *Top je bio vreo* nije slučajno izabran da otvori Fest, šta se tim izborom poručuje?

Da smo se složili kako nije izabran slučajno, poznajući konfuznu srpsku "kulturnu politiku", odgovor bi bio – nemam pojma zašto, ni šta time hoće da se poruči. Ali, upravo zato što tu tužnu konfuziju poznajem – oko toga ne možemo da se složimo. Duboko sam ubeđen da oni koji se bave "menadžmentom" srpske kulture nemaju da poruče ništa i nikome... Pogledajte sastav novih komisija »

koje je imenovalo Ministarstvo kulture. Posle onolikih priča o nužnim promenama, tamo je opet Vladislava Gordić Petković, žena koja se godinama ne skida sa grbače poreskih obveznika. U organizaciji Sajma knjiga, u Ministarstvu kulture, po raznoraznim žirijima... Samo što iz konzervi nije počela da iskače... Ispada da su oni veseljaci koji su nedavno prizivali "kulturnu revoluciju" neslavno poginuli samo zato što tu gospođu nisu pozvali da im se stavi na čelo. Pa da, kao onomad Mao Cedung, povede revoluciju protiv same sebe... Dakle, ako imate na umu opravdan i smislen razlog, ne – taj film je izabran slučajno. Inače, neki prozaičan odgovor zašto je izabran sigurno postoji. Možda je neko ko odlučuje dužan producentu ili reditelju, ili tako nešto. Tako ovde stvari funkcionišu.

Šta mislite kako će film videti beogradska publika?

Oni koji se razumeju u umetnost, zbog dosadnog i traljavog početka u kom se stilski mešaju babe i žabe, i zbog imbecilnog kraja, verovatno će o tom filmu da imaju lošu sliku. S pravom. Manje umetnički, a više emotivno osetljivu publiku verovatno će da dirne potresna priča. Ni jedni ni drugi neće moći da ne budu fascinirani glumom Anite Mančić i uverljivošću dva dečaka. Emotivno neosetljivi će da crknu od dosade jer je reditelj, posvađan sa ironijom, i ubeđen, biće, kako tragedija i smeh ne idu zajedno, većinu crnog humora koji postoji u romanu iz ekranizacije izbacio. Oni kojih se roman i sarajevska tragedija tiču, biće ogorčeni što je u filmu "politički korektno" izbačena većina detalja koji ukazuju na odgovornost bošnjačke strane u bosanskom ratu – od srpskog mladića koji se, da ne bi bio pretvoren u bošnjačkog glinenog goluba, krije u ormaru, preko bošnjačkog tenka koji, uglavnom, puca na srpske položaje, ali, kada se ukaže potreba, okreće cev i na drugu stranu, pa do ljudi koji gube glavu jer im je tokom "pretresa" stana podmetnuta fotografija srpskog ratnog lidera... Beogradski poklonici kulta Mušana Topalovića Cace će, baš kao i njihove sarajevske "kolege", i pored svih ovih "korekcija", uključujući i pomenuto silovanje kraja priče i poente romana, nalaziti kako je film, ipak, "velikosrpski", što će reditelja dodatno učvrstiti u dirljivom uverenju da je "u pleksus" udario "lažne patriote", a ne braću Limijer... Ukratko, kol'ko ljudi, tol'ko ćudi...

Kad pomenuste taj sarajevski tenk, koji puca čas tamo, čas ovamo, zbog njega su vas optuživali za falsifikovanje činjenica?

Oni koji su rat proveli u Sarajevu znaju da su takvi tenkovi postojali. Više svedoka mi je potvrdilo postojanje bar jednog, koji je bio skriven u tunelu pored sarajevskog naselja Ciglane. A ko ne veruje da su bošnjačke snage, kada se pokaže "svrsishodno", znale da zapucaju i po svojima, ako mu se srpska svedočanstva gade, neka pročita uspomene ratnog komandanta bošnjačke armije Sefera Halilovića. Pošto je smenjen zbog nekog sukoba u bošnjačkom vrhu, na stan ovog čoveka je ispaljena granata koja mu je ubila pola porodice. On tvrdi da je ta granata bila bošnjačka. Ako neko hoće da kaže kako su se oni koji su bili spremni da pucaju na svog dojučerašnjeg komandanta suzdržavali od sličnih akcija kada su u pitanju bili neki manje značajni ljudi – onda važi... Dakle, ili je i bošnjački heroj Halilović "velikosrpski" lažov, ili debelo lažu oni koji me optužuju za falsifikat. Ili, možda, hoće da kažu kako na Halilovića nije pucano iz tenka, nego iz nekog drugog artiljerijskog oružja? Moguće je da su u pravu...

Komentari koje je izazvao vaš roman podržavaju mišljenje da se knjige više ne čitaju zbog onoga što u njima piše, nego da bi se (zlo)upotrebile kao potpora stavu koji je proglašen istorijskom istinom.

Tako je, nažalost, u velikom broju slučajeva. Ali, čar umetnosti se, između ostalog, sastoji u tome što kod onih koji je zaista vole može da pobedi predrasude. Nije mali broj ljudi kojima se *Top* dopadao iako se njegova priča nikako ne uklapala u "istorijsku istinu" kojoj su verovali. I to je jedan od razloga zbog kojih bavljenje umetnošću nikada neće izgubiti smisao.

Abdulah Sidran je za vaš roman rekao da je četnički i da ste vi četnički pisac.

U izvornom značenju, četnici su borci svrstani u male, gerilske jedinice, i postoje od davnina. U novije vreme, četnicima su se, na primer, nazivali neki pripadnici Jugoslovenske vojske u otadžbini đenerala Draže Mihailovića, u Drugom svetskom ratu. Četnicima su sebe nazivali i neki pripadnici Vojske Republike Srpske, kao i neke dobrovoljačke formacije u balkanskim ratovima vođenim devedesetih godina prošlog veka. Šta bi, u tom smislu, bio četnički roman ili četnički pisac? Pisac koji promoviše neke od tih jedinica, u nekom od ratova koje sam pomenuo? Autor književne, ratne i mini verzije TV serije "Vojna akademija", sa više akcije i manje seksa u nagoveštaju? Ne mislim da bi u toj promociji bilo nešto loše, ukoliko bi za rezultat imala kvalitetnu prozu, ali ja se time, barem za sada, nisam bavio. Dakle, pošto nije glup, Sidran ne misli na to. Sidran pod terminom "četnik" podrazumeva kolokvijalan, pežorativan, i nacistički izraz kojim sarajevska, i još neke čaršije, označavaju sve Srbe. Ili – ako ne baš sve – gotovo sve. Izuzetak su – i to samo uslovno i do prve prilike – oni Srbi koji su trenutno po volji čuvarima kulta već pomenutog Mušana Topalovića Cace, poznatog po tom što je – za informaciju neupućenima – početkom devedesetih godina dvadesetog veka imao običaj da Srbima sabljom odseca glave. Pošto sam Srbin i nemam nameru da poklonicima tog kulta budem po volji, onda, u tom smislu, priznajem, jesam četnik. I ne daj bože da je suprotno... A što se tiče Sidranove doslednosti i težine koju imaju njegove izjave – da ne prepričavam vesela iskustva koja je sa njim imala produkcija filma *Top je bio vreo*, odlučna da po svaku cenu uspostavi "regionalnu saradnju", iako sam ih prijateljski upozoravao da se manu ćorava posla – pustimo ga da govori "njim samim". U jednom od intervju pitaju ga da li je istina da mu je nuđeno da bude koscenarista *Topa*. Kaže, istina je, i to je on odlučno odbio jer je u pitanju četnička rabota. Onda ga pitaju da li je istina da mu je nuđena i uloga u tom filmu. Kaže, jeste, ali se nisu dogovorili oko honorara!? Istina je da je i oko saradnje na scenariju problem bio honorar, i da bi "visokoetični" Sidran i onaj pravi, četnički roman, koji ja nisam napisao, rado pokušao da napiše za odgovarajuću kintu...

A optužbe za nacionalizam?

Nema ništa sporno u tome da neko bude nacionalista, zašto bi to bila optužba?

Pa, jeste li?

Ako se pod nacionalizmom podrazumeva to što srpski jezik kojim govorim i na kom pišem neću da nazivam "bhscg" jezikom – onda, da. Jesam nacionalista. A nije nacionalista onaj koji je prethodno odlučio da srpski jezik kojim govori, iz političkih razloga naziva bosanskim ili crnogorskim? Pa kada je lingvistička besmislenost tog političkog silovanja počela i njemu samom da smeta – jer se, prirodno, osetio skučen u getu koji je sam sebi stvorio, došao je na ideju da stvara hibridni naziv... U stvari, nije došao on, došli su kolonizatori koji su ga, da bi uništili jednu kulturu, prvo podstakli na tu lingvističku ludoriju, a onda se, pošto je zadatak obavljen, prisetili da je, ipak, u pitanju jedan jezik, koji, međutim, ne sme da ima ime, jer ime je vezano sa identitetom, a identitet treba zameniti brendovima. A brendove treba označiti skraćenicama... Ako ćemo da idemo još dalje – i termin srpskohrvatski jezik je bio politička, a ne lingvistička kategorija jer su Hrvati, odlučivši se za štokavsku varijantu kao književnu, srpski jezik prihvatili kao svoj. Međutim, taj termin je bio rezultat političkog dogovora o južnoslovenskom udruživanju, za koji ne mislim da je bio ni dobro, ni pametno, ni pravedno postignut, ali je bio nekakav dogovor. Bosanski, tačnije bošnjački i crnogorski jezik nisu rezultat nikakvog dogovora, osim ako pod dogovorom ne podrazumevamo dogovor jednog broja Bošnjaka i jednog broja Crnogoraca sa samima sobom. I mada mislim da su se sami sa sobom veoma glupo dogovorili, na pamet mi ne pada da osporavam njihovo pravo da jezik kojim govore zovu kako hoće. Samo, isto pravo zadržavam za sebe. A to što iza mog prava, za razliku od njihovog, stoji i lingvistika, u najmanju ruku ne bi smelo da predstavlja otežavajuću okolnost.

I to je sve?

Ako se pod nacionalizmom podrazumeva to što srpsku književnost, kojoj pripadam, neću da nazivam "srbijanskom" – da. Nacionalista sam. Termin "srbijanski" ne bih prihvatao zato što je besmislen, čak i kada ne bih znao da su ga poodavno smislili neprijatelji Srba i Srbije, kako bi jedan narod sveli na manje od pola teritorije koju naseljava. Taj termin su smislili oni koji su smislili Jasenovac. A da nije smišljen iz tih razloga, tog naziva se, upravo zato što je besmislen, niko ne bi ni setio, pa i ne bi imalo šta da se prihvata ili ne prihvata...

Vaši kritičari kažu da se iza te kulturne bitke koju vodite krije politički, "velikosrpski" cilj?

Kulturne bitke često predstavljaju pokriće za neke druge. Samo, u ovom slučaju, kulturnu bitku su počeli oni. Pa bi trebalo da se zapitaju šta je njihov skriveni cilj. Upravo ti koji srpsku književnost hoće da svedu na "srbijansku" su agresori. A ja se, u svoje ime, branim jer neću da me svedu ni na manje od pola duhovnog, ni na manje od pola teritorijalnog prostora na kom živi narod kom pripadam...

Hoćete da kažete kako su oni koji insistiraju na terminu "srbijanska književnost" neprijatelji Srba?

Ne samo Srba nego i ostalih južnoslovenskih naroda. Nasilna podela jednog jezika i književnosti na više malih, izmišljenih – za cilj ima uništavanje identiteta balkanskih naroda, njihovo pretvaranje u jednu amorfnu "bhscg" masu – što bi rekao pesnik, "hipnotisanu gomilu" – idealnu za kolonizatorsko manipulisanje. Jer identitet je – reći će vam ti komesari – "opasna stvar". Naravno da je opasan. I život je opasna stvar. Ali je, još opasniji od identiteta, pokušaj njegovog ubijanja koji provode ti službenici. Oni o sopstvenoj kulturi znaju malo, a o kulturama drugih naroda, s kojima bi, navodno, da se zbliže, ne znaju ništa. Tako na srpskim festivalima Krleži u čast nastupaju ljudi koji, po vlastitom priznanju, nisu pročitali nijednu njegovu reč, a pesničke antologije u kojima se izražava deklarativna ljubav prema Albancima uređuju tipovi koji su spremni da mrtvi-hladni izjave »

kako su iznenađeni prisustvom hrišćanskih motiva u albanskoj poeziji. I da iznesu bunjuelovsku pretpostavku kako to ima da se zahvali uticaju Ibrahima Rugove!? "Urednici", dakle, nikada nisu čuli da među Albancima postoji značajan procenat hrišćana!? Baš ih briga. Šta zna dete šta je trista kila...

Zašto onda vi nešto ne uradite na južnoslovenskoj kulturnoj saradnji?

Istoriju Južnih Slovena, nažalost, za razliku od kolektivnih ratničkih, ne odlikuju kolektivni mirnodopski podvizi. Mirnodopski uspesi kod Južnih Slovena pripadaju pojedincima. I to u mnogim oblastima nije dobro. U umetnosti, koja je najčešće individualna aktivnost, to je najmanji problem. Učestvujem u južnoslovenskoj saradnji samim tim što pišem. I svojim umetničkim delovanjem sa mnom sarađuju drugi autentični južnoslovenski umetnici. Bilo da je u pitanju bošnjački književnik Muharem Bazdulj, kog lično prilično dobro poznajem, bilo hrvatska književnica Vedrana Rudan, s kojom sam samo jednom imao čast da porazgovaram, bilo balkanski genije u dobrovoljnom egzilu Branimir Džoni Štulić kog nikada nisam upoznao... Kao što mi velika srpska pesnikinja Milena Marković nije ništa manje bliska sada, kada se, pošto izbegava kafanu, viđamo ređe nego ranije, kada smo znali da zasednemo i popijemo koju više... Autentični umetnici su mi bliski, bez obzira na to da li ih srećem ili ne srećem i bez obzira na to kom narodu pripadaju, a neautentični su mi jednako daleki. Prezivali se Mustafić ili Srbljanović – na isto se hvata...

Neki kažu i da ste desničar?

Podela na desnicu i levicu je na Zapadu i u kolonijama zapada, poodavno izgubila svaki smisao. To je čista šminka. Postoji samo brutalna, korporativna desnica, koja sve drži u svojim rukama, i postoje šatro levičari koje ta desnica finansira, da za njene potrebe glume dvorske budale. Istinski levičari su danas, kao nekada rani hrišćani, saterani u katakombe. Oni su u javnosti gotovo nevidljivi. A oni koji dobijaju medijski prostor da se kao levičari predstavljaju, to su abonenti raznovrsnih desničarskih fondacija, deklarativno zabrinuti za ugroženost manjinskih grupa, a bezočno nezainteresovani za pitanje od čega će pripadnici tih grupa, baš kao i svi ostali, da žive. Robovlasničko izrabljivanje većine stanovništva planete, uključujući i milione građana najrazvijenijih zemalja – o građanima kolonija kakva je ova u kojoj živimo da ne govorimo – to, reći će vam ti levičari, ne spada u ono čime se savremena levica bavi. Super! Znači, njihov "angažman" je ograničen na borbu za održavanje gej parade. A ako koji dan nakon održavanja neki od učesnika umru od gladi – to već nije njihova briga. Pa makar ti koji su od gladi svisnuli, pored toga što su homoseksualci, bili i pripadnici nacionalne manjine, i pri-

de zlostavljane žene. Humanistički, nema šta! I onda ti takvi tipovi kažu da si desničar!? Pa za njih sam Ernesto Če Gevara.

Izjavili ste da vas je ekranizovanje vašeg romana navelo na pisanje filmskih i televizijskog scenarija. Ako ne grešim, sad pripremate TV seriju o Nemanjićima?

Ne samo TV seriju. Ideja je da se o Nemanjićima radi film, s kojim bi serija išla u paketu. Scenario bi trebalo da pišemo Dejan Stojiljković i ja. Režiser bi bio Dragan Bjelogrlić. To je veliki izazov, i u scenarističkom, i u rediteljskom, i u produkcijskom smislu. Mislim da je najveći problem, ipak, produkcijski. Iskreno, bio bih skeptičan prema mogućnosti da se nešto tako krupno ostvari, kada i uloga producenta ne bi pripadala Bjelogrliću, koji je, u najtežim vremenima izguravši remek-delo *Lepa sela lepo gore* i u vremenima ekonomske krize uspevši da snimi spektakl kakav je *Montevideo*, dokazao kako je sposoban da probija horizonte očekivanog...

Komentarišući nedavne nemire u Bosni i Hercegovini izrazili ste sumnju da su ih mediji preuveličali, da je učesnika bilo znatno manje nego što je objavljivano. Zašto bi mediji lagali?

Ne znam zašto, al' evo ih opet... Pobogu, mediji gotovo da ništa drugo ne rade osim što lažu. A ja u tekstu na koji aludirate nisam rekao da lažu, samo sam naveo jedan očigledan primer spinovanja. Reporterka televizije koja je – naivni i oni koji se naivni prave će reći slučajno – igrala značajnu ulogu u "brendiranju" "Arapskog proleća", izveštava sa ulica Sarajeva. Oko nje nema ljudi, iza nje se vidi dim. Iskreno začuđena, kaže kako je neka zgrada zapaljena, ali kako, na stotinak metara od tog mesta ljudi mirno piju kafu. Njen šef u studiju shvata da se informacija ne uklapa u zadati koncept: "Ali to je karakteristično za ovakve prosvjede", gotovo uzvikuje on. "Bio sam u Egiptu, gdje su se dešavale strašne stvari, a ljudi su isto pili kafu!" Ako jednom "desničaru" kao što sam ja ne verujete da su gladni ljudi na bosanskim ulicama žrtve kolonizatorske manipulacije, nadam se da ćete poverovati jednoj "levičarki" kakva je Sonja Biserko. Nedavno smo zajedno gostovali u emisiji, gde je jasno rekla kako su protesti u Bosni bili očekivani, pošto revizija Dejtona u centrima svetske moći dolazi na dnevni red!? Kada sam joj skrenuo pažnju da je sama priznala kako ti protesti, dakle, nisu spontani, u trenutku se od one naivne novinarke pretvorila u onog njenog urednika koji nevešto pokušava da očisti fleke. Pa je počela da tvrdi kako to nije rekla. A rekla je – postoje i video i audio zapis.

Takođe povodom nemira u Bosni i Hercegovini preporučili ste eventualnim budućim demonstrantima da na transparente stave sliku Gavrila Principa, što bi

ukazivalo na nadu da se nešto suštinski promenilo.

Ne, ništa nikome nisam preporučio. Ali sam ukazao da bi slika Gavrila Principa, čoveka koji simbolizuje jedan od retkih trenutaka kada su barem najbolji predstavnici južnoslovenskih naroda bili iskreno ujedinjeni – mogla da pruži nadu kako se iza formalno pravednih ekonomskih protesta ne krije prizemni šovinistički cilj. A budući da Princip simbolizuje i jedan od retkih trenutaka kada je južnoslovenski otpor bio autentičan – njegova slika bi pružala nadu da iza organizacije ne stoje kolonizatori... Ali, možda bi se i ta nada pokazala kao uzaludna. Šovinisti i kolonizatori bi, verovatno, i takve proteste uspeli da zloupotrebe... A možda im ovom pričom dajem ideju za neka nova spinovanja...

Neki takav stav vide kao teoriju zavere?

Teorije zavere su komplikovane, ovo je jednostavno. Otiđite u bilo koju "zapadnobalkansku" vukojebinu i pogledajte kako stvari tamo funkcionišu. Imate lokalnog moćnika, koji drži kesu, koji postavlja lokalnu vlast i koji kontroliše lokalne novinare. Novinari i vlast mogu, ali ne moraju da budu u neposrednoj vezi. Onaj koji i jedne i druge finansira zadužen je za "koordinaciju"... Ceo svet je, nažalost, jedna velika vukojebina, koja funkcioniše na identičan način. Samo je aktera neuporedivo više, pa je stvar manje očigledna...

Stogodišnjica Sarajevskog atentata povod je polemikama o krivici za početak Prvog svetskog rata.

Istina je jednostavna: Princip je pucao u okupatora. I čak da je njegov čin, kao što nije, mogao da izazove svetski rat, o krivici opet ne bi moglo da se govori...

Najavili ste vašu knjigu o Principu?

Reč je o na istorijskim podacima zasnovanom esejističkom tekstu, motivisanom potrebom da se oda pošta Principu i njegovim saborcima. Koji su se borili za slobodu. A sloboda nije bila moguća bez izbacivanja okupatora – ne samo iz Bosne nego i iz Bosanaca. Jer, kako je rekao veliki hrvatski pesnik Avgustin Tin Ujević: "Nije najveća nesreća Hrvata što su u Austriji; najveća je nesreća što je Austrija u njima". Austrougarska je, četiri godine nakon Principove žrtve, proterana i iz Hrvatske, i iz Slovenije i iz Bosne. Ali, do dana današnjeg, ona živi u dušama svojih nekadašnjih robova, terajući ih na neviđena zlodela i gluposti. Danas Austrougarska – a taj termin shvatite delom bukvalno, a delom kao metaforu za okupatora i kolonizatora – živi i u Srbiji i u srcima velikog broja Srba... Zbog toga podsećanje na Principa i njegovu braću – najbolje srpske, hrvatske i muslimanske sinove svog vremena – predstavlja, pre svega, moralni čin.

Kako je rekao veliki hrvatski pesnik Avgustin Tin Ujević: "Nije najveća nesreća Hrvata što su u Austriji; najveća je nesreća što je Austrija u njima". Austrougarska je, četiri godine nakon Principove žrtve, proterana i iz Hrvatske, i iz Slovenije i iz Bosne. Ali, do dana današnjeg, ona živi u dušama svojih nekadašnjih robova, terajući ih na neviđena zlodela i gluposti. Danas Austrougarska – a taj termin shvatite delom bukvalno, a delom kao metaforu za okupatora i kolonizatora – živi i u Srbiji i u srcima velikog broja Srba... Zbog toga podsećanje na Principa i njegovu braću – najbolje srpske, hrvatske i muslimanske sinove svog vremena – predstavlja, pre svega, moralni čin

Nedavno ste kao učesnik jedne tribine o evropskim integracijama izrazili sumnju u Evropsku uniju. Da li ste samo oportunista ili znate nešto što većina ne zna?

Da sam oportunista, izražavao bih oduševljenje Evropskom unijom, pošto je to unosno. Postoji čitava armija ljudi koja živi od "evrofanatizma". Ne bih rekao ni da znam nešto što drugi ne znaju. Samo ne glumim da ne znam ono što gotovo svi znaju. A gotovo svi znaju da je Evropska unija u velikoj, ekonomskoj i ne samo ekonomskoj krizi, da je već, što formalno, što neformalno podeljena na tri klase zemalja, a da je nama, ako nas uopšte prime, mesto u trećoj, najobespravljenijoj, ukoliko u našu čast ne oforme još goru, četvrtu ligu... Da se u takvoj situaciji ta Unija pretvara u neku vrstu pokrića za neokolonijalizam, u kom, nama, naravno, nije namenjena uloga kolonizatora nego kolonizovanog... Da ti pregovori sa Unijom liče na kombinaciju Kafkinog *Zamka*, Orvelove *1984.* i "real-socijalističko-samoupravnih" budalaština u kojima su smisao i suština delom zabašureni, delom zamenjeni ispunjavanjem nekakvih idiotskih formulara... I pritom, ne tvrdim da je rešenje prekinuti te pregovore, pošto smo – a čemu je, valja napomenuti, doprinela i naša višegodišnja "mudra" politika – dovedeni dotle da kao prosjaci molimo da nam se bace mrvice... Ne tvrdim da je to rešenje, kao što ne tvrdim ni da nije, ali sam siguran da ni za kakav "evrofanatizam" mesta nema... Ukoliko, kao što rekoh, za to oduševljenje ne primate platu...

Vi ste i – kolumnista. Kakvo je vaše iskustvo, na osnovu lične prakse, o uticaju javne reči?

U mnoštvu reči koje se svakodnevno javno brbljaju, neposredni uticaj je gotovo nikakav. Ali, posredan postoji. Pa makar tu reč čuo i neznatan deo javnosti. Posebno zato što ono što većina javnosti sluša i čuje ne može da ima nekakav naročit uticaj. To što se svakodnevno plasira većem delu javnosti i nema cilj da izvrši uticaj, nego da onemogući uticaj nečega smislenog. Ili, barem, da se taj uticaj uspori... Ali, eto, vidite, vi, na primer, radite u novinama koje nemaju veliki tiraž, a ipak im mnogi, rekao bih s pravom, uticaj pripisuju... ¶

SONJA ĆIRIĆ

Novi Sad i posledice

Svojim pozorišnim čitanjem Vegelovog romana Andraš Urban povisuje pripovedački glas za značajan broj decibela

Ako neko može da napiše *sublimativni* roman o današnjem Novom Sadu, Ujvideku, Neusatzu i ostalim "narodnim" imenima one marijterezijanske Neoplante – onda je to Laslo Vegel. Iz više razloga, mada je dovoljan taj što Novi Sad nema boljeg živog pisca-hroničara, esejističkog komentatora (i *lamentatora*, zašto da ne) svojih mena i turbulencija od ovog sada već klasika savremene mađarske, vojvođanske i jugoslovenske književnosti. I Vegel je taj roman, bogme, i napisao: zove se *Neoplanta – obećana zemlja*, izašao je na mađarskom a uskoro će izaći i na srpskom jeziku.

Ako neko, pak, može po motivima tog romana da režira relevantnu pozorišnu predstavu, onda je to Andraš Urban. A gde? I to je jasno: u Novosadskom pozorištu tj. Ujvideki szinhazu, a gde bi drugde? Još i ponajmanje zbog imena pozorišta, tek nešto više zbog toga što se tamo predstave igraju na Vegelovom i Urbanovom maternjem jeziku, a ponajviše zato što i preovlađujući umetnički senzibilitet Ujvideki szinhaza i njegovo specifično mesto na društveno-kulturnoj mapi ne samo Novog Sada nego Vojvodine i Srbije čine ovu scenu najprirodnijim mestom za teatarsko promišljanje složenih identiteta i traumatičnih mesta jedne nimalo jednostavne istorije, kompleksne sadašnjosti i budućnosti ispunjene svakovrsnim zebnjama, ponajčešće onim neizrečenim ili u jastuk prošaputanim.

To što Urban nije Novosađanin (a šta tačno, uostalom, znači biti "Novosađanin"?) nego Subotičanin celom projektu pre pomaže nego što odmaže. Ovo, uostalom, i nije jedna od onih sentimentalno "lokalnih" priča za šošoljenje malograđanske samozaljubljenosti, nego *pozorište koje misli i daje misliti*.

O romanu (čitao u rukopisu) više kada za to dođe vreme, sada tek toliko da je Vegel *Neoplantom* superiorno zaokružio (ili još, nadati se, nije zaokružio?) kompleks tema započetih na jedan način još u *Memoarima jednog makroa*, a potom na drugačiji, današnjem njegovom poimanju pisanja bliži način razvijanih u knjigama poput *Pareneze*, *Duple ekspozicije*, *Života na rubu* ili *Priča iz donjih predela*.

Iz predstave *Neoplanta*

Preovlađujući ton romana je, rekao bih, rezignirano-kontemplativan; donekle prezasićen i premoren Istorijom, nimalo milosrdnom prema ljudima na panonskim vetrometinama. Urban za svoje pozorišno čitanje podiže pripovedački glas za značajan broj decibela, ironijski se, neretko i rugalački poigravajući traumatičnim toposima istorije kolektivnom, preciznom igrom glumaca koji "rafalno" izgovaraju replike iz ili izvan romana, a koje imaju ilustrovati taj novosadski kompleks večitih piona u nacionalnim i političkim igrama igranim preko njihovih leđa.

Oni koji su gledali Urbanovu Passport trilogiju, a pogotovo njen prvi deo posvećen Subotici, lako će prepoznati neke postupke i rešenja; ovo nije (pomalo banalan) prigovor u smislu "Urban se ponavlja", nego samo konstatovanje očiglednog i logičnog: reditelj je uistinu imao svaki razlog da "propusti" Novi Sad kroz sličan revizijski postupak ritualnog oslobađanja od mitova (i namernog, "psihodramskog" prenaglašavanja svega onoga o čemu se "u boljim kućama ne govori") kroz koji je propustio Suboticu. Sve drugo ne bi vodilo – makar intencionalnoj – katarzi, nego nastavku uljuljkivanja u "tamnicama (od laži) u kojima smo izabrali da živimo".

Srpsko-mađarsko-nemački kompleks; odnos starih i novih većina i manjina; države, granice i daleke, hladne prestonice na severu ili jugu; "starosedeoci" i "došoši"; "urbano" i "ruralno"; racija 1942. i retorzija 1944-45; identitetske mene i prilagođavanja u svrhu preživljavanja; K u. K. sentiment i južnoslovenski *polet naše mladosti*; "Balkan" i "Mitteleuropa"; socijalizam i posledice; rajska kič-slika multikulti ravničarske idile i skladnog cvrkuta zvona sa ovdašnjih crkava iza koje se kriju masovne grobnice i nataložene predrasude svih prema svima; sve to i još štošta u Urbanovom je teatarskom panoptikumu prvo izloženo a onda rasparčano do kraja, ne bi li se videlo od čega se "zapravo" sastoji i kako se s tim može živeti, ako može (a mora se).

Jasno je da tu nema i ne može biti ništa od "klasične dramaturgije" ili

"psihološkog realizma" – za šta sam Vegelov roman ionako ne bi bio pogodan predložak, jer je i sam daleko od "pričam ti priču". Umesto toga, Urban je celom angažovanom ansamblu, mahom mlađem, namenio ulogu aktera u furiozno se izmenjujućem prizorijumu konstitutivnih događaja ("srećnih" ili "nesrećnih", što ionako prečesto zavisi od ugla gledanja) jedne gradske istorije, koja je pak neodvojiv deo jednog šireg srednjoistočnoevropskog veltšmerca. A glumice i glumci UVSZ to rade onako kako smo od njih i navikli: zadivljujuće srčano i tačno, nadareno a opet nimalo razmetljivo, posvećeno jedinom relevantnom cilju – predstavi samoj. Zato je teško reći ko je tu bolji: Gabriela Crnkovič, Agota Ferenc, Agota Silađi, Emina Elor, Ištvan Kereši, Daniel Husta, Atila Nemet, Gabor Pongo, Arpad Mesaroš, Zoltan Širmer – svi su u svakom od devedesetak minuta na stoodstotnom učinku! Ipak, Silvia Križan kao – između ostalog – Marija Terezija prekrivena euro-novčanicama iz upečatljivog finala predstave ona je koja možda presudno definiše konačnu *sliku* "Neoplante".

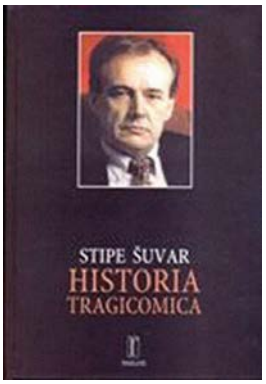
I skoro na kraju, još jedan rediteljski i glumački trijumf: izašavši potpuno iz košuljice romana-predloška i iz samih "uloga", glumci u sceni od nekih desetak minuta, a u maniru koji najbolje poznajemo iz nekih Frljićevih predstava, zapravo "igraju sami sebe", to jest, naglas razmišljaju i burno diskutuju o sebi, o pozorištu, o sopstvenoj budućnosti, o identitetu, o tome jesu li ili nisu (i po čemu) Mađari i šta to konkretno znači u kontekstu današnje Vojvodine i Srbije, i kakva je budućnost svega toga, uključujući i pozorište na mađarskom jeziku, u kojem je sve veći i veći udeo publike koja prati predstavu uz pomoć titla... Duhovito, oporo, pametno, bolno... snažno! Vrhunac predstave koja je sama po sebi jedan od malobrojnih Događaja jedne tunjave sezone naših života, na daskama i mimo njih. ¶

TEOFIL PANČIĆ

Zaostavština Stipe Šuvara

Najmanje što bi se moglo reći o ovoj knjizi jeste ocena prema kojoj ona i u celini i u delovima svedoči o epohi na čijim rubovima živimo. No, njena se vrednost ne iscrpljuje u svedočenju. Ona ima šta da ponudi i istraživačima, ali i svima onima koji žele nešto više da saznaju o pravom karakteru procesa koji su obeležili drugu polovinu 20. veka, a čije će se posledice još dugo osećati

Za Stipu Šuvara (1936–2004), značajnog sociologa i demografa, te svojedobno visokopozicioniranog političara, mnogi će reći da je bio *kontroverzna ličnost*. Doista, kontroverznosti mu nije nedostajalo. Starije generacije pamte ga po reformi obrazovanja (zloglasna "šuvarica"), iako se tu radilo o pokušaju demokratizacije i modernizacije obrazovanja (ali pokušaju koji je, zahvaljujući nizu okolnosti, urodio prvim korakom na putu urušavanja školstva), a sjećaju ga se i po neostvarenom obećanju da će se popu reći – pop i bobu – bob (što je otvorilo put procvatu *antibirokratske revolucije* i tragedije koja je uslijedila; obećanje nije ostvareno jer je većina u Predsjedništvu SKJ odbacila njegov referat s obrazloženjem da je usmjeren na razbijanje Saveza komunista Jugoslavije!). Neki ga se sjećaju i po *Bijeloj knjizi*, navodnom dokazu staljinističkog karaktera jedne utjecajne frakcije jugoslavenskih komunista (iako su, istini za volju, osim Predraga Matvejevića i još ponekoga, u toj knjizi zastupljeni redom oni intelektualci koji su odigrali vidne – neki i ključne – uloge u potonjem raspirivanju mržnje i apologiji genocidnih zločina, koji su popratili raspad bivše federacije).

Za razliku od uobičajenih *kontroverznih ličnosti* (pa i znatnog dijela nekontroverznih političara srednjeg ranga) Stipe Šuvar nije za života stekao nikakva materijalna dobra (što je urodilo ocjenom žitelja njegova rodnog Zagvozda kod Imorskog prema kojoj "nije valjao ni sebi ni drugima", jer kakav je to čovjek koji nije iskoristio moć za poboljšanje svojega imovnog stanja i za socijalnu promociju rodbine i drugih suplemenika); dapače, nakon svoje iznenadne smrti ostavio je iza sebe dugove – ali ne kockarske ili dugove nastale od rastrošnog života, nego uzrokovane osobnim financiranjem časopisa "Hrvatska ljevica" i ulaganjem u izvanparlamentarnu stranku (Socijalistička radnička partija) koju je osnovao i vodio, ali čiji izborni rezultati nikad nisu prelazili razinu statističke greške. Odbivši Tuđmanove ponude (koje su kao minimum uključivale ambasadorsko mjesto), ali i ponude s drugih strana, pokazao je ljudsku dosljednost koja zaslužuje primjereno uvažavanje.

Svega se toga prisjećam dok čitam nedavno objavljenu knjigu (573 stranice velikog formata), koja se sastoji od Šuvarovih intervjua danih u razdoblju od 1990. do 2004, autorskih članaka i izlaganja na međunarodnim skupovima (od 1994. do 2004) i prigodnih tekstova te nekrologa (od 1990. do 2004). Sam je autor pred smrt skicirao sadržaj prvoga dijela knjige, odabravši dio intervjua nastalih u spomenutom razdoblju, a druga dva »

dijela priredila je urednica knjige (ujedno i autorova udovica) Mira Šuvar. Kao što u predgovoru naglašava Šuvarov bliski suradnik Boris Vušković, tekstovima koji su sabrani u ovoj knjizi neposredno je prethodila državna i društvena kriza jugoslavenske federacije i upravo ta kriza, njezini korijeni i načini razrješavanja predstavljaju središnji predmet tih tekstova i u njima sadržanih analiza. Vušković smatra da ti tekstovi "spadaju u krug malobrojnih kritičkih stavova o tom razdoblju političke povijesti Južnih Slavena i stoga ih treba čitati, bez obzira na to u kolikoj se mjeri s autorom slagali ili ne."

Karakter Šuvarovih analiza i stavova može, među ostalima, ilustrirati intervju koji je u danima neposredno pred izbijanje rata u Hrvatskoj objavljen u zagrebačkom *Vjesniku*, i to pod indikativnim naslovom "Rat ne bi osigurao nove granice". Stipe Šuvar tu predviđa da će rat, ako do njega dođe, biti dug, krvav, bez stvarnog pobjednika", koji bi rezultirao samo zgarištima, mnogim novim grobovima i obiljem nove mržnje; unatoč svemu, on vjeruje da nade ima: "Ja sam optimist, pa ma kako da oko nas, i u svima nama, mrak prijeti da u ovim trenucima proždre svaki tračak svjetla". Tri godine kasnije, u intervjuu podgoričkom "Monitoru" ljeta 1994 ("Rat – ko je u to vjerovao") on obnavlja optimizam: Jugoslavije više nema, ali ovi će narodi živjeti i, dapače, Milošević i Tuđman, koji su izazvali "velika zla, novu katastrofalnu bilancu zločina i prolijevanja krvi" neće "zadugo ostati u svojim vladarskim ulogama", već će "u bliskoj budućnosti" biti "opet sagrađeni mnogi porušeni mostovi među nama". Je li petšest godina koliko je proteklo do odlaska spomenute dvojice "bliska budućnost" – ostaje otvoreno pitanje, jednako kao i pitanje koliko su, u međuvremenu, obnovljeni mostovi kvalitetni. Ne može se, ipak, osporiti načelna opravdanost Šuvarove prognoze. Šuvarova sklonost optimizmu nije, međutim, nekritička ni bezuvjetna. Tako će u intervjuu danom 2003. za splitski "Feral tribjun" ("Hrvatska i dalje u močvari tuđmanizma") naglasiti kako je postuđmanovska vladajuća koalicija na čelu s Ivicom Račanom izbjegla "da se obračuna s teškim nasljeđem tuđmanizma: pljačkaškom privatizacijom, nacionalističkim i ksenofobičnim ponašanjem i sijanjem mržnje prema drugim narodima, stvaranjem kaste tajkuna, te podobnih i povlaštenih, rastućom korupcijom, nekažnjavanjem za ratne zločine na hrvatskoj strani"; na vlasti su, jednako kao i u drugim tranzicijskim zemljama, "ekipe koje služe svijetu korporacijskog kapitala, a koji te zemlje smješta na periferiju ili poluperiferiju kapitalizma".

Stipe Šuvar

Alternativu dominantnim trendovima Šuvar je možda najjasnije formulirao u posthumno objavljenom intervjuu danom beogradskom "Ekonomistu" ("Nova će se ljevica stvoriti iz antiglobalističkog pokreta"), gdje na temelju uvida u amerikanizaciju Istočne Evrope (pa i Evropske unije u cjelini), kao i u iščezavanje radničke klase kao većine u materijalnoj proizvodnji, iskazuje vjeru u mladu "antiglobalističku" generaciju, ali pod uvjetom da ustrajava na vrijednostima Francuske revolucije: na slobodi, jednakosti i bratstvu.

Među izlaganjima koje je u spomenutim razdoblju održao na međunarodnim znanstvenim skupovima možda su najindikativnija izlaganja pod naslovima "Formiranje kapitalističke klase u bivšim socijalističkim zemljama" (Bitola, 1995) i "Posljedice etničkih čišćenja na prostoru bivše Jugoslavije" (Korčula, 1988) – iako ne bi trebalo zanemariti ni izlaganja o ratovima na području bivše Jugoslavije kao uvodu u globalizaciju ratova (Beograd, 2001), o nacionalnim identitetima i zajedništvu u Bosni i Hercegovini (Sarajevo, 2002.) i druga. U tim radovima Šuvar nastupa kao vrstan sociolog i demograf, a njegove analize predstavljaju vrijedne doprinose razumijevanju uzroka, oblika i rezultata procesa koji su obilježili razdoblje rasula bivše federacije i tranzicije u zemljama nastalima njezinim raspadom. U znanstvenom smislu to je svakako najvažniji dio knjige.

Ne bi, konačno, trebalo zanemariti ni njegove prigodne tekstove, posebno one koji se odnose na značajne suvremenike. Tako će 1990. u Zagrebu govoriti na promociji memoarske knjige Veljka Kovačevića *Dani koji ne zalaze*, te će tom prigodom naglasiti kako je tu riječ o autentičnom svjedočenju o sudbini španjolskih boraca te posebno o partizanskom pokretu u Hrvatskoj. Postavivši pitanje za koga je ta knjiga zapravo napisana, Šuvar naglašava da su se uvelike povampirile snage za koje se mislilo da su definitivno poražene 1945. godine, te da više nije poželjno spominjati bratstvo i jedinstvo, samoupravljanje ni radničku klasu – no, istini se mora pogledati u oči i "poći od činjenice da dosta toga na našem putu od pobjede NOB-a naovamo nije bilo dobro", od birokratizacije društva i gušenja političke demokracije, pa do pretjerivanja u čistunskom sektaštvu; unatoč svemu, ideali zbog kojih je Veljko Kovačević krenuo u Španjolsku nisu promašeni, kao što nije promašena ni borba za slobodu, ni otpor ropstvu niti stremljenje za boljim i dostojnijom u čovjeku. U sličnom duhu Šuvar govori 2003. u Sarajevu o Radi Konstantinoviću, imenovavši ga svjetionikom u pomrčini oko nas i u nama, ličnošću čija je misao uvijek usmjerena na propitivanje povijesne i društvene zbilje iz vidokruga afirmacije ljudskosti, a protiv njezina zarobljavanja i potčinjavanja onom parcijalnom, skučenom i zatucanom. A na to se nadovezuju i nekrolozi Kosti Spaiću, Miljenku Smoji, Stevanu Luketiću i Branku Horvatu, kraći prigodni tekstovi koji također predstavljaju svjedočanstva o jednom vremenu i o njegovim protagonistima u raznim sferama stvaralaštva.

Najmanje što bi se moglo reći o ovoj knjizi jest ocjena prema kojoj ona i u cjelini i u dijelovima svjedoči o epohi na čijim rubovima živimo. No, njezina se vrijednost ne iscrpljuje u svjedočenju. Ona ima što ponuditi i istraživačima, ali i svima onima koji žele nešto više doznati o zbiljskom karakteru procesa koji su obilježili drugu polovinu 20. stoljeća a čiji će se učinci još dugo osjećati. ¶

LINO VELJAK

Neće ovo još dugo

Ako ste gledali televiziju ovih dana, možda ste primetili da nam se bliže izbori. Pojavio se sadržaj jasno odvojen od ostatka programa – oznakom "predizborni program" ili "politički marketing" ili "plaćeni termin". Ovo su "oni dani" kada se svi političari udide, postanu nenormalno korektni, hiper osetljivi na kritiku, a nije retkost da pokušaju da se maskiraju u obične građane.

Već pre brojanja, veoma je verovatno da će najviše glasova dobiti SNS. To, naravno, ne znači i mogućnost formiranja vlade, pa se već prave postizborne koalicije. U Vranjskoj Banji, recimo, postoji nova većina u lokalnom parlamentu gde je samo SPS u opoziciji. Znači – sve može!

Na samom početku ove male analize, želeo bih da odam priznanje prevodiocima na znakovni jezik, koji ulažu nadljudske napore da konfuzne i često nesuvisle poruke naših političara prenesu osobama sa oštećenim sluhom. RRA im je dala dodatni zadatak da ekspresijom dočaraju i emociju političara, dok nonšalantno saopštavaju dotične konfuzne i često nesuvisle poruke, ljudi svaka čast, zaista vam nije lako!

U nedostatku velikih ideja, spasonosnih rešenja i suštinskih razlika, stranke, ili tačnije, lideri su se okrenuli kreativnom ponavljanju samo jedne rečenice –slogana kojim kod birača žele da stvore razliku.

Floskula koju su lansirali ovi izbori tiče se izbornog rezultata – a postala je omiljena u svim štabovima – "uspeh je dvocifreni izborni rezultat"! Lepota dvocifrenog rezultata je što varira od 10 odsto preko 51 odsto do 99 odsto, što bi teško mogli smatrati višepartijskim sistemom.

Kad ovako lepo definišete cilj, onda je sve lakše. Dodamo li uz to opredeljivanje za put u EU, sa druge strane političkog spektra ostaju samo DSS sa porukom o političkoj neutralnosti, radikali sa Rusima, Šešeljem i ultradesničarima, te Dveri, koje kampanju zasnivaju na direktnom prozivanju Vučića.

Moram priznati da se dosledni evroskepticizam DSS-a, uz neku vrstu racionalnog dostojanstva, prilično razlikuje od ostatka ponude. Kreativni iskorak je ruski imidž gospodina Nenada Popovića (čak je počeo da nosi košulje sa ruskom kragnom i vezom). No, setimo se da je i Zorana Mihajlović progovorila ruski i citirala Tolstoja kad je trebalo pustiti gasovod! Za potrebe izbora smeškala bi se i Bajatoviću.

Dveri imaju neobičan pristup, jer se u kampanji koriste retorikom gospodina Vučića dok je bio u opoziciji. Najavljuju borbu protiv izborne krađe pre izbora i pre krađe, žale se na blokadu u medijima, direktno pozivaju PPV-a na TV duele bilo gde i bilo kada.

Što se tiče ultradesnih organizacija, za sada samo stoje u odelima pored radikala Nemanje Šarovića, smeškaju se i upadljivo ćute. To vam je ona omladina u spotovima što samo odobrava na konferencijama za novinare, a nikada ne progovara.

Ujedinjeni regioni se drže svoje proverene prakse – na njihovim skupovima uvek ima neverovatan broj ljudi u publici – svi imaju zastave, transparente, muzikalni su i super su organizovani. Floskula koju ste morali da zapamtite – uz bolnu depilaciju nausnica lepljivom trakom (u spotu) glasi – Stop (mora stop nečemu) politici stezanja kaiša!

To super zvuči, ali do danas nisam razumeo značenje. Shvatam ja makroekonomski, ono što govore nobelovci, ali da li vlada mora početi da troši više, da li smo mi građani postali stipse, ili je po narodnoj, daj – da bi imao.

DS i NDS su u vrzinom kolu, a spaja ih pomenuta želja – dvocifreni rezultat, ma šta to značilo. I jedni i drugi su se setili poljoprivrede kao naše jedine budućnosti.

Zato valjda tokom kampanje izgledaju kao seljaci koji se spore oko međe.

LDP je u kampanji napravio najveći stilski iskorak. U govorima Čedomira Jovanovića se pojavio folklorni element: "čaša bistre i hladne vode sa izvora" koju nudi biračima. Reč je o izvornom melosu, nema turbofolka, uz orijentalni element "vakat je", koji me vraća ljubavi prema sevdalinkama. Totalno etno, rispekt.

SPS se grčevito drži postignutih rezultata i voli da nam pokaže Dačića u svakodnevnim aktivnostima. Što on reče nedavno: svaki dan je izborna kampanja; istina, tako je u SPS-u već 30 godina. Jedini "ivent" će biti koncert Ane Bekute 13. marta, baš uoči predizborne tišine. Otkrio sam simboliku datuma: godišnjica Drugog srpskog ustanka, što bi simbolički definisalo politiku SPS-a u Miloševoj tradiciji – manje rata i više diplomatije. Odgovornost je velika – pa Bekuta svakodnevno ima kondicione pripreme na gajbi sa ličnim trenerom.

Na kraju favoriti. SNS se tokom kampanje ponaša kao da su u opoziciji. RRA ih je već opomenula da u spotovima ne mogu da koriste kadrove sa logoima kompanija – u negativnom kontekstu. I dalje im je omiljeni oblik političke kampanje momentalni demanti uz iznenadne konferencije za novinare. Apsolutni hit je slučaj "Stefanović versus Stefanović ", gde su Nebojša i Borko polemisali o ukrajinskom scenariju u Srbiji. Oće li kod nas biti ukrajinskog socijalnog bunta, ili će naoružane grupe upadati u kuću prvog potpredsednika i drugih političkih neistomišljenika – pa ih maltretirati pred familijom. Ovaj nivo rasprave imam svakodnevno u kući kada se posvađaju dva tinejdžera, pa moram da utvrđujem ko je prvi počeo. Svaki roditelj, naravno, to mrzi najviše na svetu, jer zna da su u pitanju hormoni, a ne racionalni razlozi. Branko Ćopić je to zvao *Magareće godine*, a Mika Antić – *Plavi čuperak*. Ja u ovom trenutku, svima želim mnogo uspeha i dvocifrene rezultate! ¶

DRAGAN ILIĆ

Nemačka: Afera "Edati"

POSLANIK I GOLI DEČACI

Za "Vreme" iz Bona

Monolog Sebastijana Edatija remete samo blicevi fotoaparata. Poslanik socijaldemokrata priča smireno i odlučno – vrlo dobro zna da će njegovim rečima za sat vremena počinjati dnevnici. Jer, ovde je reč o najvećoj nemačkoj priči još od pada Zida: Tročlano neonacističko jezgro je u sedam godina počinilo deset ubistava širom države, osam žrtava bilo je turskog porekla, jedna grčkog, a poslednja je bila nemačka policajka. Iako su mete uvek bili "auslenderi", uglavnom prodavci donera, i iako su sva ubistva izvršena istim pištoljem (češki CZ 82), policija, bezbednosne službe i tužilaštva nisu primetili vezu. I eto ih prošle godine, svih tih šefova pokrajinskih i saveznih službi bezbednosti, kako se znoje baš pred Sebastijanom Edatijem, dok pokušavaju da opravdaju svoju nesposobnost. Edati, prema dobroj demokratskoj praksi, kao član opozicije predsedava anketnom odboru Bundestaga i sada javnosti predstavlja završni izveštaj od 1357 strana. Koristi svaki trenutak da udari packu, ne štedi ni bivše ministre iz svoje stranke. "Sramotna, besprizorna katastrofa", tako opisuje reakciju pravne države na seriju ubistava. Govori o tinjajućem sveprisutnom rasizmu, koji je osetio i na svojoj – nešto tamnijoj – koži.

U tom trenutku građani vide socijaldemokratu koji obećava, koji je od 1998. ubedljivo osvajao direktne poslaničke mandate u svojoj izbornoj jedinici u Donjoj Saksoniji. Analitičari mu proriču ministarsko mesto kada se SPD ponovo domogne vlasti, a tek su mu 44 godine. Takav Sebastijan Edati partiji dođe kao zlatna koka: sve je više birača stranog porekla, pa u modu ulaze političari *ne baš nemačkog* izgleda i imena. Imao je Edati, doduše, još *stranskije* prezime, ali je rešio da

USPON I PAD: Sebastijan Edati

Savezni poslanik socijaldemokrata Sebastijan Edati naručivao je filmove sa golišavim dečacima. Zakon nije prekršio, ali je bio prinuđen da podnese ostavku. Baš kao i ministar unutrašnjih poslova Hans Peter Fridrih, zbog odavanja službene tajne u istom predmetu. Slučaj "Edati", kojim se nedeljama zabavlja čitava Nemačka, doveo je i vladajuću koaliciju u nezgodnu situaciju

ga skrati. Otac, Indijac koji je studirao teologiju u Rimu pa se zaljubio u Nemicu i prešao u evangelističku crkvu, prezivao se Edatiparambil. Majku su, dok se mali Sebastijan igrao u pesku, drugi roditelji pitali gde je usvojila to slatko dete. Jedan gazda nije hteo da mu izda stan jer, kaže, Indijci u sva jela trpaju kari, ući će miris u zidove... I zato je Edati, baveći se neonacističkim ubistvima, mogao sebi da dozvoli da bude tako britkog jezika, kao advokat koji u holivudskom filmu trijumfuje u završnoj reči. Tada niko ne sanja da postoji još jedna priča koju valja ispričati, priča u kojoj bi Edati mogao da bude na onoj strani optuženičke klupe.

Zakonsko tumačenje

Krivični zakonik Republike Srbije predviđa šest meseci do pet godina robije za onog ko "iskoristi maloletnika za proizvodnju slika, audio-vizuelnih ili drugih predmeta pornografske sadržine ili za pornografsku predstavu". Ukoliko je žrtva mlađa od četrnaest godina, kazna je od jedne do osam godina zatvora. Dalje, "ko pribavlja za sebe ili drugog, poseduje, prodaje, prikazuje, javno izlaže ili elektronski ili na drugi način čini dostupnim slike, audio-vizuelne ili druge predmete pornografske sadržine nastale iskorišćavanjem maloletnog lica, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine". Iako je zakon precizan u pogledu oštrine kazni, sve zavisi zapravo od toga kako sud tumači šta je to "pornografska sadržina".

Pornografija se kolokvijalno definiše kao prikazivanje ljudskog tela ili seksualnih radnji u cilju izazivanja seksualnog uzbuđenja. Ali koga šta uzbuđuje takođe je relativna kategorija. Posao suda je otežan kada nema seksualne predigre, onanisanja, penetracije ili lascivnih izjava. Od 1986. godine i slučaja *SAD protiv Dosta* u Americi se koristi šest kontrolnih pitanja: da li je fokus kamere na dečjim genitalijama ili pubičnoj zoni; da li poza na snimku asocira na seksualne aktivnosti; da li je dete u neprirodnoj pozi, s obzirom na godine; da li je dete golišavo ili golo; da li prikaz implicira nameru da se stupi u seksualni odnos; i da li je snimak napravljen s ciljem da izazove seksualno uzbuđenje kod gledalaca.

REŽISER MARKUS

Druga priča počinje čitav okean dalje, u Torontu. Brajan Vej je naumio da se obogati plesom na ivici zakona. Od 2005. godine preko internet strane Azov films prodaje "tinejdž" i "nudističke" filmove u kojima se pojavljuju golišavi dečaci. Prema zakonima većine zemalja, stvar je legalna – dečja golotinja ne smatra se pornografijom ukoliko nema prevashodno seksualne konotacije (vidi okvir). Većina filmova snima se u Ukrajini, nadomak Azovskog mora, pa otuda i naziv čitave firme. Jedna od "režiserskih" zvezda pedofilskog sveta postaje Markus R. (umetničko ime Peter P.), koji je u rodnoj Nemačkoj odležao dve godine zbog zlostavljanja dece. Posle robije seli se u Rumuniju, gde po pasivnim krajevima nudi dečacima besplatne kurseve karatea. "Bio je kul, kao prijatelj", ispričaće kasnije jedan od dečaka. "Često je poručivao picu i vodio nas na kuglanje." A onda je nagovarao dečake da se skidaju, nudio im oko četiri evra da se prošetaju pred kamerom u gaćama, dvostruko više ako skinu i gaće. Markus R. za tri godine šalje Brajanu Veju stotinak filmova i zarađuje oko 150.000 dolara. Posebno se traži podžanr *Boy fights*, gde golišavi dečaci simuliraju karate borbe. Vej za takve snimke ne štedi pare, uostalom, on je već milioner.

Apetiti rastu i prodavcima i mušterijama. Sve više filmova i fotografija ima jasne seksualne konotacije, dečaci se masiraju, poziraju eksplicitno, tu i tamo u kadar upadne penis u erekciji. Čak i *Boywiki* (pandan Vikipediji, namenjen pederastima – to čudo stvarno postoji na internetu) preporučuje kupcima filmova da unište ove posebno eksplicitne snimke, za svaki slučaj. Filmadžija Markus R. u Rumuniji biva osuđen na tri godine zatvora, u Kanadi i SAD pljušte pritužbe na adresu Azov filmsa. U velikoj akciji pod nazivom "Ašov" (*Spade*) 2010. uhapšen je Brajan Vej i još 350 ljudi širom sveta. Spaseno je 386 dece, bivših i potencijalnih žrtava. Zaplenjeno je 45 terabajta materijala, sudovi svaki četvrti film ove produkcije ocenjuju kao dečju pornografiju. Tek posle tri godine istrage (novembar 2013) kanadska policija predstavlja rezultate javnosti. Razume se, nemačka savezna kriminalistička policija obaveštena je mnogo ranije. Predat joj je spisak sa 800 mušterija iz Nemačke. Na spisku su učitelji, advokati, lekari i jedan dugogodišnji poslanik, perjanica SPD-a, Sebastijan Edati.

GLUVI TELEFONI

Trenutak u kojem nemačka policija shvata kakvu ribu ima u mreži je nezgodan – socijaldemokrate upravo pregovaraju o novoj vladi sa konzervativcima (CDU Angele Merkel i bavarska CSU). Kada šef Kriminalističke policije Jerg Cirke – i on član socijaldemokrata mada njegov mandat nije politički – dobija ime Sebastijana Edatija, verovatno mu nije svejedno. Obaveštava resornog ministra Hans-Petera Fridriha (CSU). Ministar policije veruje da slučaj viđenog socijaldemokrate pedofila može da ugrozi koalicione razgovore pa službenu policijsku tajnu odaje građaninu Zigmaru Gabrijelu, predsedniku SPD-a. Fridrih traži od Gabrijela, nagađa štampa, da tiho skloni Edatija iz svih kombinacija »

za novu vladu. Ali ni Gabrijelu đavo ne da mira, nastaje igra gluvih telefona u kojoj će još jedan viđeni socijaldemokrata Tomas Operman pozvati Jerga Cirkea da se "raspita" da li zaista postoji istraga protiv Edatija. Zbunjeni Cirke nije očekivao da se službena tajna rastrubi u roku od nekoliko dana, ali nekako se snalazi i kaže da ne može da daje informacije o policijskom poslu. To se sve dešava sredinom oktobra prošle godine.

Brak iz računa – u Nemačkoj poznat kao Velika koalicija – uspešno je zaključen, Edatija nema na bitnijim pozicijama. Tek tada se pokreće pokrajinsko tužilaštvo u Donjoj Saksoniji, samo kako bi demonstriralo svu ironiju birokratije. Naime, Tužilaštvo 6. februara šalje *pismo* (pravo, papirno) predsedniku Bundestaga kako bi

KOALICIONI PARTNERI: Zigmar Gabrijel i Angela Merkel AP Photo

ovaj pokrenuo glasanje kojim se Edatiju ukida poslanički imunitet. Pismo iz Hanovera do Berlina putuje skandaloznih šest dana i na odredište stiže otvoreno. Ko ga je i gde otvarao, ne zna se. Međutim, zna se da je Edati preduhitrio svoje kolege poslanike: već 7. februara se odrekao mandata iz "zdravstvenih razloga" i tako izbegao blamažu da mu se imunitet ukida na javnoj sednici parlamenta. Policija tri dana kasnije naglavačke okreće kancelariju i kuću ovog političara samo da bi našla dva računara sa uništenim hard-diskovima. Edati još prijavljuje da mu je službeni laptop ukraden na ranijem putovanju u Amsterdam. Istražni organi ostaju praznih ruku. Da bi zabašurilo svoju tromost, Tužilaštvo iz Hanovera organizuje neuobičajenu konferenciju za medije, objavljuje da je Edati devet puta poručivao iz Kanade, otvarao posebne elektronske adrese i bankovne račune kako bi platio robu. Ukupno je poštom i putem interneta dobio 31 film ili set fotografija koji se "graniče sa dečjom pornografijom". Drugim rečima – Edati je pred zakonom čist.

Da li je neko došapnuo ovom pedofilu "na granici zakona" da ga čeka pretres stana? Možda neki partijski drug? Doduše, spisak mušterija Azov filmsa nije tretiran kao *top secret*, uvid su imala i pokrajinska odeljenja Kriminalističke policije, kao i nadležne policijske stanice. Uz to, Edati je još 2011, prateći *boy*-forume na internetu, mogao da pročita upozorenja mušterija Azov filmsa da je pametnije uništiti pogledane filmove i fotografije, pogotovu ako su eksplicitno pornografski. Razume se, nekoliko dana kasnije će partijsko rukovodstvo isključiti Edatija iz SPD-a, jer to što radi nije baš uzorno, "nespojivo je sa poslaničkim mandatom i ne ide uz Socijaldemokratsku pariju Nemačke" (reči Zigmara Gabrijela). Sebastijan Edati je trenutno negde u Danskoj gde krcka prve dane svoje prevremene političke penzije. Tvrdi da je sve što je pazario zakonito. "Sporno je, sa stanovišta pravne države, da građanin mora da pravda svoje legalne postupke", piše Edati u SMS-u redakciji nedeljnika "Cajt". "Postoji pravo na zaštitu privatne sfere, bar sam tako mislio. Izgleda da sam se varao", dodaje. Sumnja da ga je neko namerno uništio. Poslanik Zelenih Hans-Kristijan Štrobele u intervjuu berlinskom Morgenpostu podseća da nakon istrage o neonacističkim ubistvima "Edati nije baš omiljen kod nemačkih službi".

BES BAVARACA

Prva politička glava koja je pala u aferi bila je ona Hans-Petera Fridriha, ministra koji nije mogao da ćuti. On je u novoj vladi dobio resor poljoprivrede i najpre odbio da se povuče kada je afera preplavila medije. Sve je radio kako valja, kaže. Nije odao službenu tajnu nego samo rekao da postoji "inkriminišući materijal" protiv poslanika Edatija. A onda je Fridrihu telefonirala kancelarka i on je naprasno uvideo da je ipak bolje da podnese ostavku (kao što su u prošlom kabinetu Angele Merkel to shvatila četiri njena ministra i pride još dva predsednika Nemačke). Bivši sudija Vrhovnog suda Volfgang Nešković veruje da će otpočeta istraga pokazati da je ministar zaista odao službenu tajnu i ugrozio javni interes. "Fridrih je trebalo da ode kancelarki. Ona bi svakako bila u stanju da kaže socijaldemokratama da je ta i ta osoba neprihvatljiva za funkciju u novoj vladi iz razloga o kojima ne može da priča", rekao je Nešković za "Zidojče cajtung". Politički magazin "Ciceron" primećuje da se sama Angela Merkel ponovo poziva na neobaveštenost – o svemu je navodno saznala tek iz medija. "Nekako se to Merkelovoj uvek dešava kada je situacija škakljiva. (...) Gospođa Merkel, kancelarka skoro nevidljiva i nečujna, nikad nije obaveštena ni o čemu. Zanimljivo."

U partijskoj centrali CSU u Minhenu su besni na koalicione partnere iz SPD-a. Iz ugla Bavaraca, stvar je jednostavna – vaš čovek voli da gleda gole dečake, a naš ministar zbog toga mora da ode. Fridrih je od svog partijskog šefa Horsta Zehofera odmah dobio utešnu funkciju zamenika šefa poslaničke grupe. "Sigurno je da se Zehofer neće smiriti dok u ovoj aferi ne padne i neka bitna socijaldemokratska glava", piše "Vestdojče cajtung". Meta je pomenuti Tomas Operman, šef poslaničkog kluba SPD-a. Njemu konzervativci tiho (a opozicija glasno) prebacuju da ono raspitivanje kod šefa Kriminalističke policije o procesu protiv Edatija zapravo može da se tumači i kao podsticanje na otkrivanje službene tajne. Kancelarka pokušava da na domaćoj sceni odigra ulogu krizne menadžerke koja joj tako dobro pristaje u Evropi. Okupila je šefove druge dve vladajuće partije Zehofera i Gabrijela, nešto su pričali, razišli se bez izjava. Reč "poverenje" (*Vertrauen*) u istoriji nemačkog novinarstva nije toliko puta napisana kao ovih dana. Reč je o poverenju u koaliciji, poverenju kojeg više nema. Komentatori skloni hiperbolama već pišu o "državnoj krizi". Oni hladnije glave znaju da krize u brakovima iz računa mogu da nastanu samo zbog para.

Pre će biti da će paralelno sa tužilaštvima biti upošljen i neki novi anketni odbor. Onda će kroz godinu dana neki drugi samouvereni parlamentarac predstaviti izveštaj opširan poput "Tihog Dona". Njegov monolog remetiće samo blicevi fotoaparata. Javnost će videti kako anketni odbor deli packe levo i desno, i svojima i tuđima; ćuće kako je reakcija pravne države u slučaju Edatija bila sramotna, besprizorna katastrofa. ¶

NEMANJA RUJEVIĆ

Zar kočijom da se voze

Ministri naručuju luksuzne automobile sa opremom od dvadesetak hiljada evra. Javnost negoduje protiv "bahatih, raskalašnih i nesposobnih". Ali, i ako više od trećine građana teško sastavlja kraj sa krajem, čini se da ovo očigledno rasipanje novca poreskih obveznika neće bitno naškoditi vlastima

foto: Reuters

MINISTRI NISU ZNALI: Premijer Zoran Milanović

Dok u Hrvatskoj dnevno raste broj nezaposlenih (otpuštenih) – trenutno ih je oko 400.000 – Vlada Zorana Milanovića odlučila je nabaviti 1580 novih automobila po cijeni od oko 300 milijuna kuna, među kojima je i 20 luksuznih "audija A6" namijenjenih ministrima, od kojih svaki košta oko 650.000 kuna; preračunato u eure, oko 85.000, cifra za koju se, dakle, može kupiti prosječni stan u Zagrebu.

Obnova državnog voznog parka pretvorila se u pravu aferu nakon što je ministar nauke, obrazovanja i sporta Željko Jovanović na novinarsko pitanje uzvratio protupitanjem: treba li on "kočijom ići u Ministarstvo"? Javnost, kojoj je već puna kapa "bahatih, rastrošnih i nesposobnih" dužnosnika je proključala, pa je doživjela i to da se ministar Jovanović – ionako nespretan u javnoj komunikaciji – ispriča, konstatirajući da njegov običaj nije kočijaški psovati, kao i da je "apsolutno neprimjereno da bilo koji ministar vozi automobil od 650.000 kuna", te je on solidaran s građanima utoliko što svoj posao obavlja u "apsolutno neprimjerenim" uvjetima.

SAMO NAJBOLJE

I premijer Milanović se izjasnio: nije lijepo da on i njegovi ministri koriste vozila koja su vrijedna koliko i prosječni stan u Hrvatskoj, ali proces javne nabavke je završen i ugovore valja poštovati, jer je Hrvatska – "pravna država". I pritom, kaže on, ministri nisu znali kakva će vozila dobiti. Kasnije se ispostavilo da su upravo ministarstva slala svoje liste želja. Na primjer, za ministra Jovanovića je namijenjen "audi A6 quattro", vrijedan 641.000 kuna, auto s pogonom na četiri kotača s automatskim mjenjačem, iako je isti automobil bez toga bar 150.000 kuna jeftiniji.

Dodatno je Milanović (na novoj konferenciji za medije) objašnjavao da sporni skupi automobili zapravo ne koštaju toliko, već puno manje ako se od njihove cijene oduzmu troškovi kamata i održavanja, a manje od polovine te cijene koštaju ako se još uz troškove održavanja i kamata oduzmu porezi i akcize...

Cijela se afera nekako logično nadovezala na prethodnu u kojoj je glavni lik visoko pozicionirana SDP-ovka Marina Lovrić Merzel, sisačko-moslavačka županica čije se silne afere (i silno stečeno bogatstvo) iz dana u dan otkrivaju. I ona je, naime, usprkos siromaštvu Siska u kojem stoluje i cijele njene županije, sebi nabavila "audi A6" sa automatskim mjenjačem sa sedam brzina, radio-aparatom sa CD-om, MP3 plejerom i deset zvučnika... I nikome ništa što se malo-malo pojavi vijest da njoj ili nekom od državnih ili lokalnih moćnika treba jaki automobil s kožnim presvlakama i grijačima za foteljaške stražnjice.

U KORIST BOGATIH

Ta ista županica Lovrić Merzel je, inače, u kumovskim odnosima s ministrom financija Slavkom Linićem, koji vodi javni rat sa sucem Mislavom Kolakušićem sa zagrebačkog Trgovačkog suda (čak ga je nazvao "svetom kravom"), zato što je pokrenuo pitanje ustavnosti zakonskih rješenja o predstečajnoj nagodbi. Točnije, uredbi kojima je Vlada već nekoliko puta, sasvim nedopustivo, mijenjala neke članove zakona. I ta je priča kulminirala nakon što je prošle nedjelje Kolakušić gostovao u emisiji HRT-a "Nedjeljom u dva" kod Aleksandra Stankovića i objasnio kako se pogoduje bogatima: kad zapadnu u dugove, umjesto stečaja smisle fiktivne dugove koji su mnogo veći od stvarnih, koji imaju prvenstvo u naplati i tako izigraju manje vjerovnike, a sa ovim fiktivnim vjerovnicima se jednostavno dogovore, jer ti dugovi u stvarnosti ne postoje.

Sve to, jasno, ne vrijedi za građane, njima sve dolazi na naplatu. Podaci kažu da gotovo njih 34 posto teško, a još 22 posto vrlo teško "spaja kraj s krajem", a samo 0,3 posto domaćinstava u tome uspijeva "vrlo lako". I da je više od 300.000 računa hrvatskih građana u ovom trenutku blokirano zbog nekog duga i ovrhe (prisilnog izvršenja naplate).

Kaže ministar poduzetništva i obrta Gordan Maras da se pokojni Ivica Račan vozio u "passatu", pa je ipak izgubio izbore; zaključak: ova afera neće bitno naštetiti SDP-u i vlasti. U pravu je: Ivo Sanader i Tomislav Karamarko vozili su se u još skupljim autima, a Bosna i Hercegovina i Ukrajina su tako vanevropski daleko. ¶

TATJANA TAGIROV

KRUGOVI, OBLACI I ZASTAVE: Predsednik MOK-a Bah i predsednik Rusije Putin mašu učesnicima; performans u okviru ceremonije zatvaranja i zastave zemalja učesnica
Foto: Fonet/AP i D. Žarković

Novo lice Rusije

Šagal, Rahmanjinov i Ana Pavlova. Puškin, Tolstoj, Čehov i Dostojevski, Majakovski, Pasternak, Bulgakov i Solženjicin. Akrobate, klovnovi i žongleri. Zatvaranje Olimpijskih igara u Sočiju bilo je omaž ruskoj kulturi, ili moderno lice Rusije, kako to reče Vladimir Putin

za Vreme iz Sočija

Svečano zatvaranje Zimskih olimpijskih igara u Sočiju bilo je najskuplje, a po mnogima i najimpresivnije u istoriji olimpijskih igara. Prepuni stadion Fišt na obali Crnog mora bio je ispunjen nacionalnim ponosom Rusa zbog istorijskog uspeha njihove "zbornaje komande", koja je ove igre završila sa najvećim brojem osvojenih zlatnih medalja. Za razliku od prošlih igara u Vankuveru 2010. godine, kada je Rusija doživela debakl osvojivši samo tri zlatne medalje, ruski sportisti su u Sočiju osvojili čak 13 zlatnih odličja, dva više od drugoplasirane Norveške, ali za Ruse mnogo važnije – četiri više od četvrtoplasirane Amerike.

Kako se izrazio kreativni direktor Olimpijskih igara u Sočiju, Konstantin Ernst, ceremonija zatvaranja trebalo je da pruži milionima gledalaca širom sveta "svež pogled na rusku kulturu iz evropske perspektive". Verovatno zbog toga za režisera ovog događaja nije izabran Rus, već cenjeni italijanski scenarista Daniele Finzi Pasca. Na konferenciji za novinare, dan pre ceremonije zatvaranja, Ernst je najavio da će ovaj događaj biti nižeg profila i "dubljeg umetničkog izraza" u odnosu na "blokbaster režiju" ceremonije otvaranja Olimijskih igara gde je u 18 poglavlja prikazana bogata i burna istorija Rusije.

Mnogima je bilo simpatično što se Ernst na ovoj konferenciji pojavio u trenerci, ili kako kažu Rusi "futbolki", na kojoj je bila prikazana slika četiri olimpijska kruga i jedne pahuljice, aludirajući tako na tehnički propust sa ceremonije otvaranja koji su mnogi videli kao "antiameričku zaveru" organizatora. Već tada je moglo da se pretpostavi da Rusi imaju keca u rukavu.

Kao vrhunski stručnjaci za PR, Rusi su ovaj minus sa otvaranja olimpijskih igara pretvorili u plus na njihovom zatvaranju. Na samom početku ceremonije, kada je 700 plesača telima formiralo olimpijske prstenove, peti olimpijski prsten je ponovo ostao zatvoren, da bi se posle nekoliko sekundi otvorio uz eksploziju oduševljenja 40.000 gledalaca na olimpijskom stadionu Fišt. Rusija je pobedila smislom za humor i samoironiju.

PUTOVANJE KROZ KULTURU

Ceremonija zatvaranja Olimpijade zamišljena je kao živopisno putovanje kroz

Soči u brojkama

- U pripremu i organizaciju zoi u Sočiju uloženo je 50 milijardi dolara.
- Učestvovalo je 2850 sportista iz 89 zemalja.
- O bezbednosti je brinulo 40.000 ljudi.
- Igre je sa lica mesta pratilo 13.500 predstavnika medija.
- U organizaciji zoi učestvovalo je 25.000 volontera.

Viktor An

Najveći heroj ruske nacije posle Olimpijskih igara u Sočiju je naturalizovani Rus, a rođeni južnokorejac Vikor An (28). An je osvojio tri zlatne i jednu bronzanu medalju što ga je učinilo najuspešnijim učesnikom Zimskih olimpijskih igara u Sočiju. An je zlatna odličja osvojio u brzom klizanju, na kratkim stazama, na 500, hiljadu i štafeti na 5000 metara. Ruski klizač, čije je ime po rođenju bilo An Hjun So, 2006. je odlučio da uzme rusko državljanstvo "zbog nedovoljne podrške juznokorejskog klizačkog saveza". Izabrao je da njegovo rusko ime bude Viktor, nastalo od *Victory* (pobeda).

rusku kulturu podeljeno na slikarstvo, muziku, balet, književnost i cirkus.

Gledaocima širom sveta prikazan je svet fantazije Marka Šagala ispunjen nevestama i violinistima, klovnovima i akrobatama, decom i životinjama u sceni inspirisanoj njegovim likovnim delima. U sledećoj sceni poznati ruski pijanista Denis Matsuev svirao je Rahmanjinov koncert za klavir dok se oko njega ukrug vrtelo 62 klavira sa više od 200 plesača obučenih u kostime muzičara iz 19. veka. To je bio uvod da na scenu stupi baletski ansambl teatra Boljšoj i Marinski na čelu sa legendarnom ruskom balerinom Anom Pavlovom. Posle balerina – ruska književnost. Stadionom Fišt prvo stidljivo, a onda sve glasnije, prolomio se zvuk kucanja na staroj pisaćoj mašini, a u centru hale kompjuterski su projektovani živopisni portreti najvećih ruskih književnika od Puškina, Tolstoja, Čehova i Dostojevskog do Majakovskog, Pasternaka, Bulgakova i Solženjicina. Nakon toga, halu su ispunile stotine akrobata, klovnova i žonglera podsećajući gledaoce na bogatu tradiciju ruskog cirkusa.

ISPUNJENA OBEĆANJA

U delu ceremonije predviđenom za obraćanje zvaničnika, predsednik Međunarodnog olimpijskog komiteta Tomas Bah čestitao je Rusiji na tome što je "ispunila sve što je obećala", izrazivši istovremeno zahvalnost predsedniku Putinu "za njegovu ulogu u ovom izvanrednom uspehu". Bah je istakao da su ove igre pokazale "novo lice Rusije, efikasno i prijateljsko, patriotsko, ali otvoreno prema svetu".

Na kraju ceremonije zastava olimpijskih igara, ali i veoma težak zadatak da dostignu ono što je postignuto u Sočiju, predata je južnokorejskom gradu Pjongčangu, gde će biti održane Zimske olimpijske igre 2018. godine.

Za ceremoniju zatvaranja Zimskih olimpijskih igara u Sočiju napravljeno je deset hiljada kostima za više od pet hiljada izvođača koji su učestvovali u ovoj predstavi. Program je uvežbavan 90 dana, a kako pišu ruski mediji, predsednik Putin je ovu ceremoniju video čak dva puta pre nego što je izvedena na zatvaranju. Prema nezvaničnim procenama ceremonija zatvaranja Igara u Sočiju koštala je dva i po puta više od ceremonije zatvaranja Olimpijskih igara u Londonu 2012. godine.

Predsednik Rusije Vladimir Putin priznao je da je prihvatanje organizacije Zimskih olimpijskih igara u Sočiju bio rizik, ali taj rizik se višestruko isplatio, jer je Rusija svetu pokazala svoje novo moderno lice. U Rusiji postoji jedna izreka koja glasi – ko ne rizikuje, neće popiti čašu šampanjca. Rusija posle Sočija sigurno zaslužuje tu čašu. ¶

DUŠAN ŽARKOVIĆ

BUSINESS LINE
POSLOVNA SIGURNOST

Tel. 011/33-44-151
011/30-37-596
Mob. 063/244-933
Fax. 011/ 33-44-351

Adresa Trg Nikole Pašića 9,
11000 Beograd, Srbija
e-mail:
office@business-line.co.rs
www.business-line.co.rs

- Preduzeće "Business line"osnovano je 1995 godine i registrovano je za pružanje knjigovodstvenih, finansijsko - računovodstvenih i konsultantskih usluga.
- Uspešno opslužuje veliki broj privrednih društva, više predstavništava i nevladinih organizacija kao i političkih stranaka.
- Zaposleni u agenciji su pažljivo odabrani, kao tim ispunjavamo uslove savremenog tržišnog poslovanja.
- Priuštite i Vi sebi kvalitetno i stručno knjigovodstvo.

Posao od devetnaest milijardi

Zašto je Fejsbuk za basnoslovnih 19 milijardi dolara kupio *WhatsApp*, kompaniju bez nekretnina, sa samo 55 zaposlenih. Zašto je ova aplikacija za mobilne telefone za samo nekoliko godina imala preko 465 miliona aktivnih korisnika i kako će ova kupoprodaja da utiče na tržište informacionih tehnologija

Da li ste do prošle nedelje čuli za neki program koji se zove *WhatsApp*? Do sada su i ptičice na grani saznale da je reč o aplikaciji za besplatno slanje poruka preko mobilnih telefona koju je *Facebook* kupio za čitavih 19 milijardi dolara. Od toga četiri milijarde u kešu.

Reč je o ubedljivo najvećoj akviziciji u svetu informacionih tehnologija ikada. Čak, mnogi veliki poslovi u ovom biznisu o kojima se mesecima govorilo, kao na primer *Microsoftova* kupovina kompanija *Skype* i *Nokia*, zatim *Googleova* kupovina *Motorole* i *YouTubea*, *E-Bayeva* kupovina *PayPala*, ne mogu se porediti sa ovom po novčanim iznosima. Prva iole približna je HP-ova akvizicija EDS-a (*Electronic Data Systems*) 2009. godine za gotovo 14 milijardi dolara. Međutim, reč je o kompaniji koja je u tom trenutku imala oko 140.000 zaposlenih u 64 države i 2000 klijenata.

Nekoliko dana nakon kupovine, sistem *WhatsAppa* je pao i aplikacija u subotu uveče nije radila dva sata, što je u svetu brzih tehnologija i još bržih prstiju korisnika ravno katastrofi, i veliki blam. Ubrzo posle izvinjenja, iz *WhatsAppa* najavili su da će ove godine korisnicima ponuditi sasvim novu uslugu – uz besplatno slanje poruka, sada će moći i da besplatno telefoniraju.

Pitanje od bar milijardu dolara je, šta je to što kod ovog programa toliko vredi? Kako će se *Facebooku* isplatiti uložena investicija?

Izvesno je da na cenu nije nimalo uticala svojina kompanije koja je napravila aplikaciju, s obzirom na to da je reč o manjoj firmi koja posluje tek pet godina, sa svega 55 zaposlenih, od toga tridesetak inženjera, a ostalo su ljudi koji pružaju podršku korisnicima.

JAN KUM

Vlasnici kompanije, Brajan Akton i Jan Kum, koji je ovih dana posebno intrigantan zbog svog ukrajinskog porekla, dugo su odbijali ponude giganata poput kompanija *Google* i *Yahoo*, da bi se na kraju predali *Facebooku*. Poslednji put su ponovili da ne žele da prodaju kompaniju svega par nedelja ranije, u januaru. Naravno, prodali su za odgovarajuću sumu. A suma je tolika da će samo Kum dobiti oko 6,8 milijardi dolara, što je, kako je uočio jedan bloger "Njujork tajmsa", više od godišnjeg budžeta San Franciska. Aktonu će pripasti tri milijarde.

Kum je odrastao u Kijevu i tamo živeo do 16. godine. Odselio se u SAD, u gradić Mauntin Vju u Kaliforniji, sedište najvećih IT kompanija, ali je ubrzo napustio školu i zaposlio u *Yahoou*, gde je radio kao inženjer za infrastrukturu. Upravo tu je i upoznao Aktona. Želeli su da pređu u *Facebook*, ali su obojica odbijeni. Akton je u avgustu 2009. napisao na *Twitteru*: "*Facebook* me je odbio. Imao sam sjajnu priliku da se povežem sa nekim fantastičnim ljudima. Radujem se nekoj novoj životnoj avanturi."

Manje od dve nedelje pre nego što je obavljena kupoprodaja, 9. februara, osnivač *Facebooka* Mark Zakerberg pozvao je Kuna u svoju kuću na večeru. Ubrzo je sve bilo dogovoreno, da bi, odmah nakon što je objavljeno sklapanje posla, Kun prvi put otvorio svoju ličnu *Facebook* stranicu.

NIJE ZA PREKO TELEFONA

Kako su uspeli da za tako kratko vreme naprave toliku poslovnu imperiju? Kompanija iza koje stoji aplikacija *WhatsApp* nije od samog starta bila toliko uspešna. Prvo veće ulaganje bilo je oko 250.000 dolara, a prve godine obeležili su razni bezbednosni propusti i štucanje aplikacije.

Međutim, imali su i nekoliko karata u rukavu. Biznis strategija *WhatsAppa* veoma se razlikuje od *Facebookove*. Aplikacija je tokom prve godine korišćenja besplatna, a svake naredne se plaća 0,99 centi. Nema reklama, ne prikuplja lične podatke korisnika što se danas veoma ceni, nema igrica. "Dok sam odrastao u Ukrajini, moja majka je često govorila 'Ovo nije razgovor za telefon, reći ću ti uživo'", nedavno je objasnio Kum. Tako su i došli do sada aktuelnog rešenja, koje

bi trebalo bar još neko vreme da nastavi da poštuje ista pravila. Naime, prepiska porukama je enkriptovana, a istorija ćaskanja se ne snima na njihove servere, odnosno nova poruka biva izbrisana čim stigne do našeg telefona. Kako u *WhatsAppu* umeju da kažu, korisnicima nude "intimnost u komunikaciji" kakva ne postoji kada se komunicira mejlom ili razgovara telefonom.

Ono što je definitivno odredilo cenu *WhatsAppa* su milioni ljudi koji ga koriste. Prema podacima iz decembra prošle godine, aplikaciju je mesečno aktivno koristilo 400 miliona ljudi, a svakodnevno je poslato više od 27 milijardi poruka.

Analitičari se sad plaše da će ovih 19 milijardi dolara potpuno poremetiti tržište informacionih tehnologija kao i cenu malih IT kompanija koje rade na aplikacijama za mobilne uređaje. Mark Zakerberg, koji ovu nedelju provodi u Barseloni na *World Mobile* kongresu, kaže da je cena *WhatsAppa* povoljna. "Sam za sebe, *WhatsApp* vredi mnogo više od 19 milijardi dolara. Malo servisa u svetu može da dopre do milijardu ljudi, i oni jesu vredni."

VRAĆANJE ULOŽENOG

Neki analitičari zaključuju da je *Facebook* kupovinom *WhatsAppa* priznao poraz jer oni i sami imaju svoju aplikaciju za razmenu poruka, ali ona nije ni blizu tako popularna kao *WhatsApp*.

Zakerberg je naglasio da *WhatsApp* trenutno ima 465 miliona aktivnih korisnika i da će u narednom periodu pokušati da dopru do pomenute milijarde. Umesto da se fokusira na zarađivanje novca, *WhatsApp* sada može da se bavi ovim zadatkom, objasnio je osnivač *Facebooka*.

Kupovina *WhatsAppa* mnogo govori o tome u kom pravcu će se kretati *Facebook* u narednim godinama. On bi mogao da postane sveobuhvatna platforma za komunikaciju koja proždire i integriše u sebe sve što iole privlači pažnju ljudi, a što se može koristiti na mobilnim uređajima.

Paralelno sa ovim, *Facebook* se bacio u potragu za novim načinima za dopremanje interneta u zemlje u razvoju, siromašnije delove i Azije, i Afrike i Južne Amerike. Zajedno sa nekoliko velikih IT kompanija poput *Samsunga*, *Nokie* i *Ericssona*, oni pokušavaju da nađu rešenja za jeftin internet, kako bi i tamo mogli da počnu da prodaju svoje proizvode. Na ta tri kontinenta nalazi se ostatak budućih *Facebookovih* korisnika, kojima će onda, kao i nama, ušuškane u sve moguće načine komunikacije, biti servirane i brojne jeftine reklame. Dolar po dolar – 19 milijardi dolara.

Takođe, *WhatsApp* bi mogao biti *Facebookov* novi ulaz u Kinu, s obzirom na to da je ova društvena mreža još 2009. blokirana i nedostupna za 600 miliona kineskih korisnika interneta. Za to vreme, *WhatsApp* je u Kini slobodno korišćen, ali ima jaku konkurenciju, *WeChat*.

Pre nego što je dogovorena kupovina *WhatsAppa*, *Facebook* je pokušao da kupi drugu sličnu kompaniju, *Snapchat* i takođe nudio milijarde. Ponuda je odbijena, i stvar se završila, ali su Zakerberga na kongresu u Barseloni ipak zapitali da li još razmišlja o toj kupovini. Zakerberg se zakikotao i rekao da posle ovakve kupovine neko vreme neće ništa pazariti. ¶

MARIJA VIDIĆ

РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА СРБИЈЕ

ПРЕДСТАВЉА НОВИ СЕРИЈАЛ

Са €вропом на ТИ !

Како у Европску унију? Одакле почети?

Да ли пријем зависи искључиво од нас? Отварамо нова поглавља.

Бавимо се битним темама. Разговарамо са озбиљним људима.

СВАКЕ ДРУГЕ СУБОТЕ

РТС 1 У 12:30

www.rts.rs

ZORAN STANOJEVIĆ

Samo da se umnožava

Kada je trebalo da odluči da li će njegov Fejsbuk da kupi aplikaciju za porukice *WhatsApp*, Mark Zakerberg je zapravo bio u dilemi da li će da se zezne ili će da se zezne više? *WhatsApp* je neka vrsta tinejdžerske i studentske zabave, o koju i roditelji vole da se ogrebu. Nalik je Vajberu (Viber) koji je kod nas popularniji. Povezuje vaš telefon internetom sa drugim telefonima. Omogućuje vam da za džabe (prve godine) ili za jedan dolar godišnje (svake sledeće) neograničeno komunicirate sa svima koji imaju istu aplikaciju. Sve što vam treba je smart telefon, tačnije broj i internet veza, obično neki besplatni vaj-faj.

Fejsbuk je ovu aplikaciju kupio za neverovatnih 19 milijardi evra, od toga četiri u kešu, a ostatak u akcijama. Ako bude dobro Fejsbuku, biće i novopečenim milijarderima iz *WhatsAppa*. U suprotnom im ostaje onaj keš.

Ljudi zaslepljeni novcem obično ne vide dublju poslovnu logiku, a ponekad zaborave da pročitaju elementarne podatke. *WhatsApp* je najbrže rastuća baza ljudi ikada (450 miliona za samo četiri godine!), koju opslužuju 32 čoveka i koja do sada nije potrošila ni cent na marketing. Preporučivali su ih korisnici.

Da ih nije kupio Fejsbuk sasvim sigurno bi to učinio Gugl, ne daj Bože Majkrosoft. Primedba da ih je Zakerberg preplatio i to nekoliko puta (Instagram je kupio za tričavu milijardu) ne stoji baš kada uzmete u obzir da je njemu jeftinije da na nekom projektu gubi novac nego da konkurencija na istom zarađuje. Sve dok se broj korisnika umnožava, a to je u slučaju društvenih mreža jedini kapital koji se broji. Jer, pare dođu i prođu, a ljudi ostaju. A ljudi prave nove pare.

Plus, ljudi vole telefone više nego kompjutere. Uostalom, jeste li čuli ikada da neko ima strah od telefona, kao što često čujemo da "beži od kompjutera"?

Zakerberg je to vrlo dobro shvatio, toliko dobro da se pre nekoliko dana pojavio na konferenciji mobilne telefonije u Barseloni, gde ljudi njegovog formata do sada nisu dolazili. Tu su se gledale kutije, dizajn, brzina procesora i merile veličine ekrana. Zakerberg najavljuje novo doba, gde će upotrebljivost biti na prvom mestu.

Cilj Fejsbuka, barem se tako čini nekome ko može samo da nagađa, jeste da pređe na mobilnu platformu i postane vaš nerazdvojni prijatelj. "Nerazdvojni" nemojte čitati previše emotivno, to je više bliskost koju osećate prema pejsmejkeru nego prema psu, recimo. Ovo za pejsmejker bi prošlo kao duhovita metafora da Samsung nije najavio da će njihov novi S5 model (premijerno predstavljen u Barseloni) imati merač brzine otkucaja srca i čitač otiska prstiju. Tipujem da će S6 meriti nivo insulina i krvni pritisak. Kome to zvuči kao šala, taj ne razume u kakvom se svetu našao.

Za razliku od šefa Fejsbuka, koji bi da bude deo svake naše aktivnosti, ako je moguće. A kako sve što radimo ostavlja neki elektronski trag, makar kao status ("pijem prvu jutarnju kafu"), onda je jedina njegova briga da nam baš on ponudi platformu preko koje ćemo te svoje aktivnosti komunicirati sa svetom.

Mene brine što je dok smo komunicirali telefonima dovoljno bilo da promeniš broj i izmakneš svima s kojima bi da prekineš. Novi pristup tražiće da promeniš lični identitet. ¶

PRODAJA & PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	4650 din	4400 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	9300 din	8800 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

6 meseci	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	950 din	1500 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog. PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku I ZABRANJENO GA JE DAVATI TREĆIM LICIMA bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd,** ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje ili knjiga).
Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME **isključivo na račun 160-302538-91**. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS.
Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi **http://www.vreme.com/pretplata** pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na *www.vreme.com/pretplata*. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga.

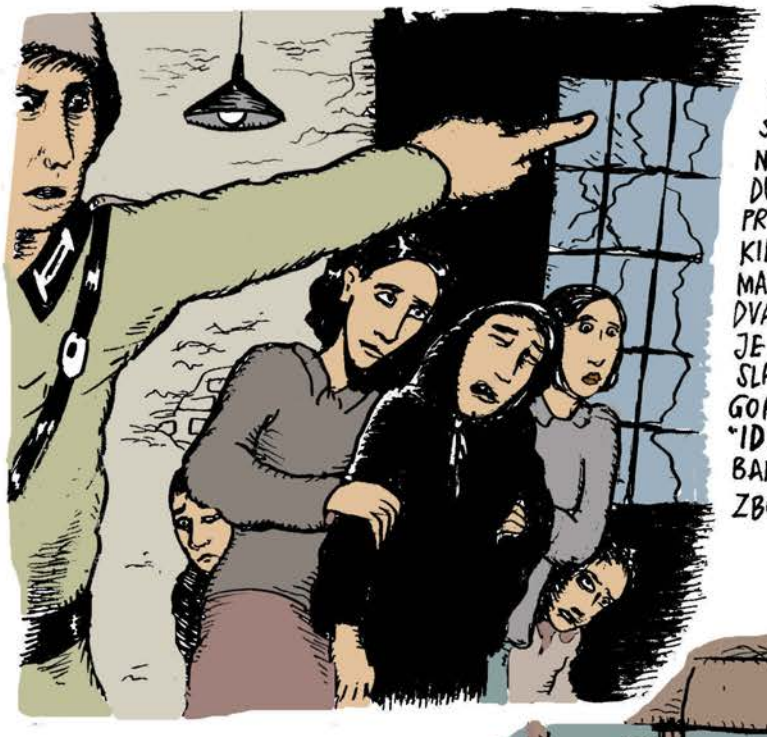
DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

PISMA HILDE DAJČ (2) ALEKSANDAR ZOGRAF.

UBRZO, HILDA DAJČ JE DOSPELA U LOGOR SAJMIŠTE, GDE JE OBAVLJALA BOLNIČARSKU DUŽNOST. NASTAVILA JE DA KRADOM ŠALJE I PRIMA PISMA, ŽAHVALJUJUĆI OSOBLJU BOLNICE, KOJE JE JOŠ UVEK MOGLO DA POSEĆUJE LOGOR. HILDINO PISMO ŠKOLSKOJ DRUGARICI, **MIRJANI PETROVIĆ**, NAPISANO JE 9. DECEMBRA 1941. — "PIŠEM TI IZ ŠTALSKE IDILE LEŽEĆI NA SLAMI, DOK SE UMESTO ZVEZDANOG NEBA, NAD MOJOM GLAVOM NALAZI DRVENA KONSTRUKCIJA... SA MOJE GALERIJE, KOJA SE SASTOJI OD NIZA DASAKA, A NA KOJOJ NAS TRI IMAMO SVAKA PO 80 CM U ŠIRINI ŽIVOTNOG PROSTORA, POSMATRAM OVAJ LAVIRINT, MRAVINJAK BEDNIKA ČIJE SU TRAGEDIJE BROJNE KAO I ONI KOJI ŽIVE NE ZATO ŠTO SU SVESNI DA ĆE JEDNOM BITI BOLJE, VEĆ ZATO ŠTO NEMAJU SNAGE DA PREKINU SA ŽIVOTOM!..

"OVDE SADA IMA 2000 ŽENA I DECE, SKORO 100 ODOJČADI ZA KOJE NE MOŽE NI MLEKO DA SE KUVA JER NEMA OGREVA, A DUVA KOŠAVA... ČITAM HAJNEA I ON MI PRIJA, MADA IMAMO KLOZET UDALJEN POLA KILOMETARA I TO ZA 15 OSOBA NAJEDANPUT, MADA SMO DO ČETIRI POPODNE DOBILI SAMO DVA PUTA MALO KUPUSA ZA KOJI SE VIDI DA JE U VODI KUVAN, MADA LEŽIM NA MALO SLAME, A DECA SA SVIJU STRANA, I SVETLOST GORI CELE NOĆI, MADA VIČU NA NAS "**IDIOTISCHE SAUBANDE**" (IDIOTSKA SVINJSKA BANDO) ITD., MADA NAS ZOVU SVAKI ČAS NA ZBOR I SVE PRESTUPE "STROGO KAŽNJAVAJU"...

"UVEČE ČITAM. MADA SMO SMELI DA PONESEMO SAMO TOLIKO KOLIKO SME DA SE PONESE, JA IMAM 'VERTERA', HAJNEA, PASKALA, MONTENJA, ENGLESKI I HEBREJSKI UDŽBENIK. TAKO MALA BIBLIOTEKA, A IPAK OD OGROMNE KORISTI"!

TREĆE SAČUVANO PISMO HILDE DAJČ PONOVO JE UPUĆENO **NADI NOVAK**. KAKO VREME PROLAZI, USLOVI POSTAJU SVE TEŽI, I SVE VIŠE LJUDI (KAO ŠTO ĆE SE TEK KASNIJE SAZNATI) BIVAJU POSLATI NA POGUBLJENJE. "DANAS SU SVU DECU (MUŠKU) I ODRASLE LJUDE, KOJI SU KAO BOLESNI BILI SA NAMA, ODVELI NEZNANO KUD"...

NASTAVIĆE SE

Serije

Prva koju sam zavolela i kojoj sam se radovala bila je "Saga o Forsajtima". Engleska, po romanu Golsfortija, serija je opčinila moje drugarice i mene i zbog toga što smo tragale za odgovorima da li su svi ti likovi tako izgledali i u našoj predstavi dok smo sagu o porodici gutale i o pročitanoj knjizi pričale u svakodnevnim druženjima. Zavolela sam i naše serije. Behu to "Kuda idu divlje svinje", "Pozorište u kući", "Kapelski kresovi", "Više od igre"... Sve i da hoću da ih zaboravim, nije moguće. Bile su dobro i stručno urađene, pridobile pažnju i zaslužile vernost gledalaca širom naše one velike domovine. Kada je zlo uzelo palicu i počelo da diriguje našim životima, pojavile su se neke nove serije i ljovisne i isaure ušetale su u naše kuće, deca progovorila španski zahvaljujući serijama, javljale su se televizije, nisam gledala te serije, ostala sam verna domaćim pa gledala kad dospem. A onda, onda je stres uzeo danak, i ja sam, suočena sa dijagnozom "rak", počela da gledam španske, brazilske i ine, bar po jednu, i tako bežala od rečenice "nema znakova metastaze", koja me je, posle svake kontrole, udarala kao šamar i bridela satima posle.

Elem, gledam ja tako jednu od ljovisni, 1997. godina je, kad banuše drugarice u posetu. "Zar i ti, sine Brute?", viču dok slušaju dreku sa neke hacijende kako ispunjava moju sobu. Na bolovanju sam. Jeste, gledam sapunice, gledam lepe bele rančeve, predivne vrtove, žene sa sjajem u očima, lepim haljinama, muškarce koji umiru od ljubavi, gledam jedan daleki lepi svet i ne mislim na ledenu reč metastaza, ne mislim na mržnju i jadne raseljene ljude, ne mislim na lekare i inženjere što kreče stanove, beru kukuruze, utovaraju ugalj dok se prinudni odmori polako useljavaju u živote naših ljudi. Da, od serija ovih, pa ma kako loše bile, niko nije umro, od moje dijagnoze se umire, od nemanja posla se kopni, od zatrovanih misli se gubi čovek...

Ovih dana nosim se sa raznim strahovima, čekam nalaze sa magnetne rezonance svog supruga. Svoju dijagnozu sam davno zaboravila, nisam zaboravila savet svog doktora: "Bez stresa, obavezno!" Kako, u ovoj zemlji gde se gore nadgornjava sa još gorim, gde je neizvesnost jedina izvesnost. Opet tražim svoje serije. U toku je serija "Baron Minhauzen", najduža, sa junacima koji ne znaju za predah. Izbori! Ne volim reprize. Tražim nešto novo, da mi okupira pažnju. Evo ga! "Karadaji", turska serija. Mlad, lep, naočit, častan, hrabar, zaljubljen, ratuje sa bitangama zaogrnutim u tužilačke odore, sakrivenim iza ministarskih zvanja i sa sitnim brabonjcima koji za njih obavljaju nečasne i prljave poslove. Preosetljiva na ljudski prljavluk, nerviram se, psujem, a onda mi slika iz davnih dana donese sličnu scenu. Moja mama gleda seriju, neki zli ljudi čine zla dela, ona ustaje, stoji nasred sobe i izgovara: "Sve do jednom, sve do jednom!", i odlazi. Mi nastavljamo sa praćenjem. Samo povremeno neko ponovi: "Sve do jednom!" Nemam želudac za muke mladog junaka iz turske serije. Odustajem. Idem na nešto lepše. "Institut", ruska serija, biće to kao u mom internatu, devojke, poezija, učenje, šaputanje tajni o prvim, nezaboravnim ljubavima. Kad ono, ološ kockar, mizerija od čoveka i još gori od njega, lažni grof, spreman i da ubije ne bi li se dočepao imetka svog poočima i oteo ga pravoj naslednici, jednoj od devojaka iz instituta. Šta je ovom svetu!? Šaltam po brojnim kanalima tražeći nešto za dušu. Blaženo se smeškam. Džin i Lajonel, divan par koji me opčinio još krajem osamdesetih. Serija je engleska, vrcava, sa dijalogom od kojeg vam je lepše, sa predivnom Džudi Denč u glavnoj ulozi. Ne znam ko je ovde bolji od koga, ko me više zasmejava, kome se više radujem. "Godine prolaze", tako se zove ova serija kojoj godine ništa ne oduzimaju, štaviše. SDS, stvarno dobra serija, kako voli da se izražava Alister, jedan od junaka.

Gledam, ko zna po koji put, ovu čaroliju. Tragam i za nekom domaćom, samo odbacujem mogućnost za pitine pite pitu. Toga imam svaki dan, svaki sat na svim televizijama, i trudim se da ih promašim. Ide nastavak "Vojne akademije". Divni mladi glumci! Navijam za njih, to pedagog u meni seiri zbog lepote i talenta i raduje se što nova jata pristižu na poligone umetnosti u inat jadu i nemaštini. Ako ni zbog čega, gledala bih ovu seriju zbog uspomene na strica potpukovnika, a i zbog mame Milijarde koja pokazuje kako se srčano živi život i zbog mame koju glumi Ivana Mihić kojoj život nije dao nijednu lekciju o tome kako se nositi sa patnjom i bolom. Biram optimizam i osmeh sa ekrana. I dok tragam za osmesima i uljudnim divanima, Bane Bumbar se ušeta u podsvest i povuče za sobom plejadu likova iz naših serija, zamirisaše lipe i kiše sa Balkana, rode i srećni ljudi ušetaše u bolji život, Paja i Jare odvedoše me do otvorenih vrata, naježih se od gorkih plodova i stigoh da bacim pogled na belu lađu. Plovi li? ¶

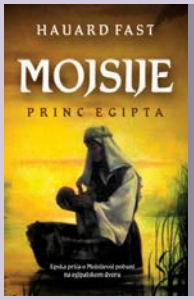
KOSA PAKUŠEVSKIJ

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE Laguna

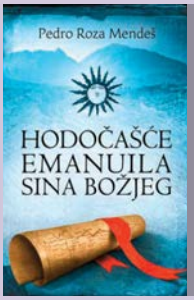
Knjige za 299 dinara!

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI" U SRBIJI
Ponesite ovaj primerak „Vremena" u neku od knjižara „Delfi" i kupite jedan od dvadeset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.
Akcija traje od 19. februara do 19. marta 2014.

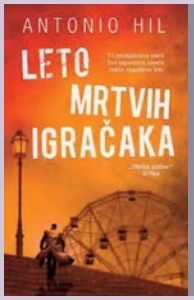
Hauard Fast:
MOJSIJE

Portret jednog od najslavnijih likova Biblije, uzbudljiva istorijska freska o ranim godinama čoveka koji će svoj narod izvesti iz ropstva u slobodu

Pedro Roza Mendeš:
HODOČAŠĆE EMANUILA SINA BOŽJEG

Uzbudljiva i poetična povest o vremenu borbe za nezavisnost male ostrvske kolonije Istočni Timor. Jedna od najboljih knjiga objavljenih u Portugaliji u proteklih nekoliko godina

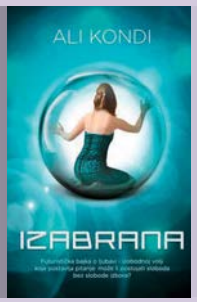

Antonio Hil:
LETO MRTVIH IGRAČAKA

Tri neobjašnjive smrti. Dve najavljene osvete. Jedno zagušljivo leto. Mrtvi zahtevaju pravdu. Grad u kojem niko ne sme da kaže ono što misli. Izvrstan savremeni španski "tvrdo kuvani" krimić

Ali Kondi:
IZABRANA

Futuristička ljubavna priča koja se bavi pitanjem da li postoji sloboda ako ne postoji mogućnost izbora. Moderna distopija, "Vrli novi svet" za ljubitelje "Sumrak sage" i "Igara gladi"

Fransoa Lelor:
MALI HEKTOR UČI ŠTA JE ŽIVOT

Pisac bestselera i psihijatar Fransoa Lelor mudro i duhovito pripoveda priču o detetu kakvo smo svi nekad bili, i o pustolovini otkrivanja životnih tajni

Trejsi Ševalije:
DEVIČANSKI PLAVO

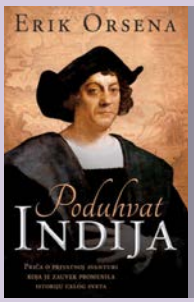
Prvi roman autorke bestselera "Devojka s bisernom minđušom" i "Pali anđeli". Očaravajuća priča o dve žene, rođene u različitim razdobljima, i o porodičnom nasleđu koje ih vezuje

Patriša Kornvel:
IZOLACIJA

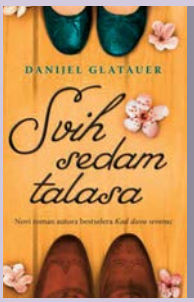
Roman iz serijala krimića Patriše Kornvel čija je junakinja Kej Skarpeta, glavna medicinska istražiteljka Virdžinije. Žrtve nepoznatog ubice su ovoga puta zaražene smrtonosnim virusom

Erik Orsena:
PODUHVAT INDIJA

Trinaestog avgusta 1476. Kristifor Kolumbo doživljava brodolom u portugalskim vodama. Istorijski roman o jednoj privatnoj avanturi koja je zauvek promenila istoriju celog sveta

Danijel Glatauer:
SVIH SEDAM TALASA

Ljubavni roman austrijskog pisca i novinara, nastavak bestselera "Kad duva severac". Najčarobniji i najpametniji ljubavni dijalog savremene književnosti se nastavlja

Rani Manika:
JAPANSKI LJUBAVNIK

Neobična ljubavna priča iz vremena japanske okupacije Malaje tokom Drugog svetskog rata. Junakinja romana pristaje da bude ljubavnica čoveka koji joj je zakleti neprijatelj, a on joj postepeno postaje ljubavnik za kakvim je oduvek čeznula

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižare d.o.o. "Kod Vuka" (Bulevar kralja Aleksandra 92, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "SKC" (Kralja Milana 48, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Terazije" (Terazije 38, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Zemun" (Glavna br. 20, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Makedonska 12, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Kragujevac" (Kralja Petra I 12, Kragujevac)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Niš" (Voždova 4, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Super Vero" (Milutina Milankovića 86a, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Kalča" (TC Kalča, lamela E, lokal 11, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Kod sata" (Kneza Miloša 33, Valjevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Čačak" (Gradsko šetalište bb, Čačak)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Novi Sad" (Kralja Aleksandra 3, Novi Sad)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Omladinska 16/1, Kraljevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Pančevo" (Miloša Obrenovića 12, Pančevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Rodić" (TC Rodić, Sremska Mitrovica)
Delfi knjižare d.o.o. "Zira" (Ruzveltova 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "KNEZ" (Knez Mihailova 40, Beograd)
MNV Vemex d.o.o. "Bulevar" (Bulevar kralja Aleksandra 146, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Immo" (Gandijeva 21, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Subotica" (Korzo 8, Subotica)
Laguna Klub Čitalaca (Resavska 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Miljakovac" (Vareška 4, Miljakovac)
Delfi knjižare d.o.o. "Banovo Brdo" (Požeška 118 a, Banovo Brdo)
Delfi knjžare d.o.o. "27. mart" (Stanoja Glavaša 1, Beograd)
Knjižara Delfi NS (Big Shopping Center, Sentandrejski put 11, Novi Sad)
Knjižara Delfi Požarevac (Stari korzo 2, Požarevac)

CROWNE PLAZA
BELGRADE

CROWNE PLAZA BELGRADE

Accelerate your journey to success.
We have combined for you best facilities with great service.
Welcome to Crowne Plaza Belgrade.

Ubrzajte svoj put ka uspehu.
Za Vas smo spojili najbolju ponudu sa izvanrednom uslugom.
Dobrodošli u Crowne Plaza Beograd.

T. +381 11 2204 004 F. +381 11 2204 104
E. begcp.reservations@ihg.com
A. Vladimira Popovica 10, 11070 Belgrade, Serbia

WWW.CROWNEPLAZA.COM

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec